

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Οικονομικοί μετανάστες και βιώσιμη ανάπτυξη στο Δήμο Ζωγράφου

Φοιτήτρια: Πάτρα Παυλίνα

Α.Μ.: 20447

Επιβλέπουσα: Ρ. Μητούλα, Επίκουρη Καθηγήτρια

Μέλη: Ε. Σαρδιανού, Λέκτορας

Δ. Σδράλη, Λέκτορας

ΑΘΗΝΑ 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο 1: Βιώσιμη Ανάπτυξη	
1.1 Έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης	5
1.2 Οι κύριες συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης	8
1.2.1 Οικονομία	8
1.2.2 Κοινωνία	10
1.2.3 Περιβάλλον	11
1.2.4 Πολιτισμός	15
1.2.5 Τεχνολογία	16
1.3 Δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης	17
Κεφάλαιο 2: Μετανάστευση	
2.1 Το φαινόμενο της μετανάστευσης	19
2.2 Ορισμός της έννοιας μετανάστευσης	20
2.3 Ορισμός της έννοιας οικονομικοί μετανάστες, παλιννοστούντες, αλλοδαποί, πρόσφυγες	21
2.3.1 Οικονομικοί μετανάστες	21
2.4 Παράγοντες που προκαλούν τη μεταναστευτική κίνηση	22
2.5 Είδη μεταναστευτικής κίνησης	24
2.6 Επιπτώσεις της μετανάστευσης	25
2.7 Η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα	27
2.8 Μεταναστευτική κίνηση στον Δήμο Ζωγράφου	29
Κεφάλαιο 3: Ο Δήμος Ζωγράφου	
3.1 Γεωγραφικός προσδιορισμός	30
3.2 Ιστορική αναδρομή	31
3.2.1 Ιλίσσια – Γουδή	31
3.3 Δημογραφικά στοιχεία	32
3.4 Οικονομικά στοιχεία	33
3.5 Η συμβολή του Δήμου Ζωγράφου στην βιώσιμη ανάπτυξη	35
3.5.1 Περιβάλλον	35
3.5.2 Πολιτισμός	37
3.5.3 Αθλητισμός	40
3.5.3.1 Ηλυσιακός	41
3.5.4 Κοινωνία	42
3.5.5 Παιδεία	44
Κεφάλαιο 4: Επιχειρηματικότητα και βιώσιμη ανάπτυξη	45
4.1 Επιχειρηματίες μετανάστες στην Ελλάδα και στη Ευρώπη	46
4.2 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες μετανάστες	47
Κεφάλαιο 5: Εμπειρικές μελέτες	48
Κεφάλαιο 6: Μεθοδολογία δειγματοληπτικής έρευνας	51
6.1 Ανάλυση των στατικών πινάκων συχνотήτων	53
6.1.1 Εθνικότητα, ηλικία, φύλο, εκπαίδευση και δημοτικό διαμέρισμα διαμονής των μεταναστών	53
6.1.2 Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα	57

6.1.3	Οικογενειακή κατάσταση, εθνικότητα συζύγου, χώρα διαμονής της οικογένειας	59
6.1.4	Εάν έχουν παιδιά και αν ναι αν πάνε σε ελληνικό σχολείο και κατά πόσο συμμετέχουν στις συνελεύσεις γονέων-κηδεμόνων	62
6.1.5	Λόγος διαμονής στον Δήμο	64
6.1.6	Μέσα μεταφοράς που έχουν στην κατοχή τους	65
6.1.7	Κατοικία διαμονής, συγκατοίκηση με άλλα άτομα εκτός της οικογένειας και πόσα άτομα, είδος ενέργειας για την θέρμανση της κατοικίας	67
6.1.8	Σχέσεις μεταναστών με τους Έλληνες, συμμετοχή τους στις τοπικές εκδηλώσεις και η αντιμετώπιση της τοπικής κοινωνίας	70
6.1.9	Γνωστικό υπόβαθρο για την ανακύκλωση	73
6.1.10	Γνώμη μεταναστών για τους Έλληνες	78
6.1.11	Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα	82
6.1.12	Αλλαγή περιοχής στο άμεσο μέλλον	85
6.2	Στοιχεία επιχείρησης: Χρόνια λειτουργίας, ικανοποίηση από την επιχείρηση	86
6.2.1	Απασχόληση ατόμων στην επιχείρηση	87
6.2.2	Αδειοδότηση του καταστήματος	89
6.2.3	Ανακύκλωση απορριμμάτων της επιχείρησης	90
6.2.4	Προβλήματα ρατσισμού και οικονομικής κρίσης στην επιχείρηση	91
Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα		93
Βιβλιογραφία		96
Παραρτήματα		
I.	Παράρτημα : Ερωτηματολόγιο	99
II.	Παράρτημα: Πίνακες συχνοτήτων	105

Εισαγωγή

Στην παρούσα πτυχιακή θα αναλυθεί το πώς οι οικονομικά ανεξάρτητοι μετανάστες επηρεάζουν την βιώσιμη ανάπτυξη στο Δήμο Ζωγράφου. Επιχειρείται η παρουσίαση, η εκτίμηση και η αξιολόγηση των συνιστωσών (περιβάλλον, οικονομία, πολιτισμός, κοινωνικός παράγοντας, τεχνολογία) που διαμορφώνουν τον όρο «βιώσιμη ανάπτυξη» στην περίπτωση του Δήμου. Αναλυτικότερα εξετάζονται οι απόψεις και οι συμπεριφορές των μεταναστών που λειτουργούν δική τους επιχείρηση, σχετικά με το πρόγραμμα βιώσιμης ανάπτυξης που εφαρμόζει ο Δήμος.

Η μετακίνηση ενός ατόμου ή πληθυσμού από τον τόπο που έχει γεννηθεί σε μια άλλη περιοχή στην οποία και εγκαθίστανται ορίζεται ως μετανάστευση. Η μετανάστευση διακρίνεται ανάλογα με τη μαζικότητα του φαινομένου, τα αίτια και τον χρονικό ορίζοντά της. Τα άτομα που υπόκεινται σ' αυτό το φαινόμενο ονομάζονται μετανάστες. Το φαινόμενο της μετανάστευσης επηρεάζει θετικά αλλά και αρνητικά την ποιότητα της ζωής των σημερινών γενεών αλλά και των μεταγενέστερων, τόσο σε πολιτισμικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό αλλά και κοινωνικό τομέα, δηλαδή την Βιώσιμη Ανάπτυξη της περιοχής στην οποία έχουν εγκατασταθεί.

Για την έρευνα δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με 36 ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, χωρισμένο σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος αναφέρεται στα στοιχεία του ερωτώμενου μετανάστη, το δεύτερο μέρος αφορά τις κοινωνικές σχέσεις τους με τους πολίτες της περιοχής και το τρίτο και τελευταίο μέρος οι ερωτήσεις αφορούν αποκλειστικά την επιχείρηση την οποία λειτουργούν. Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι να παρουσιαστεί πώς συμβάλλουν οι μετανάστες στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου μέσα από την τις κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές δραστηριότητές τους (την επιχείρησή τους). Το ερωτηματολόγιο αυτό μοιράστηκε σε 40 άτομα, επιχειρηματίες της περιοχής. Η συλλογή των πληροφοριών αυτών έγινε σε συγκεκριμένα καταστήματα του Δήμου Ζωγράφου, με βάση την κατάσταση που χορηγήθηκε από τα γραφεία αλλοδαπών.

Η παρούσα πτυχιακή παρουσιάζεται σε πέντε (5) κεφάλαια. Αναλυτικότερα:

Στο *πρώτο κεφάλαιο* διερευνάται η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της παρουσίασης της πορείας της από παγκόσμιους και ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Αναλύονται οι κύριες συνιστώσες της και κυρίως σε ό,τι αφορά την οικονομία, την κοινωνία, το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την τεχνολογία. Τέλος, γίνεται μια σύντομη αναφορά στους δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο *δεύτερο κεφάλαιο* μελετάτε αρχικά το φαινόμενο της μετανάστευσης μέσα από κάποια γεγονότα μετανάστευσης τα προγενέστερα χρόνια τόσο στην Ελλάδα αλλά και σε κάποιες άλλες χώρες της Ευρώπης. Αναλύεται ο ορισμός της μετανάστευσης και παρουσιάζονται οι λόγοι που οι άνθρωποι αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την χώρα καταγωγής τους. Αναλύεται γιατί ονομάζονται μετανάστες και ποιο είναι οι λόγοι διαφοροποιήσεις τους, παράδειγμα αν μεταναστεύσουν για οικονομικούς λόγους ονομάζονται οικονομικοί μετανάστες. Αναφέρονται οι παράγοντες που προκαλούν την μεταναστευτική κίνηση. Τα είδη της μετανάστευσης. Οι επιπτώσεις που προκαλούν στη χώρα υποδοχής, θετικές ή αρνητικές. Τέλος, αναλύεται η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα από την δεκαετία του '60 και μετά, ειδικά δίνεται μια παρουσίαση δημογραφικών στοιχείων για την μεταναστευτική κίνηση στον Δήμο Ζωγράφου.

Στο *τρίτο κεφάλαιο* επιχειρείται ο προσδιορισμός της ταυτότητας του Δήμου Ζωγράφου μέσω γεωγραφικών, δημογραφικών και οικονομικών στοιχείων και μέσω της ιστορικής αναδρομής της περιοχής. Επίσης το τελευταίο υποκεφάλαιο αναφέρεται στη συμβολή του δήμου στους τομείς της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο *τέταρτο κεφάλαιο* παρουσιάζεται η συμβολή του εμπορίου στην Βιώσιμη ανάπτυξη. Επικεντρώνεται στην επιχειρηματική δραστηριότητα των μεταναστών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη μέσα από έρευνες που έχουν γίνει, αλλά και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Στο *πέμπτο κεφάλαιο* γίνεται αναφορά σε μελέτες που διεξήχθησαν στο εξωτερικό για την επίδραση των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Το *έκτο κεφάλαιο* αναφέρεται στη μεθοδολογία της δειγματοληπτικής έρευνας. Περιλαμβάνει στοιχεία και πληροφορίες για τη μέθοδο συλλογής των δεδομένων, τα στοιχεία που συνέθεσαν τα ερωτηματολόγια και το δείγμα της έρευνας. Στο αμέσως επόμενο υποκεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των απαντήσεων των ερωτημένων οικονομικά ανεξάρτητων μεταναστών, με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS. Πραγματοποιήθηκαν γραφήματα στα αποτελέσματα των συχνοτήτων, όπου αναλύθηκαν και σχολιάστηκαν.

Τέλος, στο *έβδομο κεφάλαιο* παρουσιάζονται βασικά συμπεράσματα της ανάλυσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, αναφέρεται μια μικρή ανακεφαλαίωση σε ότι παρουσιάστηκε στη παρούσα πτυχιακή.

Κεφάλαιο 1

Βιώσιμη Ανάπτυξη

1.1 Έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης

Ως Βιώσιμη Ανάπτυξη ορίζεται *η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες*. Αυτός ο ορισμός δόθηκε από την Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής «το κοινό μας μέλλον» το 1987, για το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Η σχέση που υπάρχει μεταξύ των ανθρώπινων αναγκών. Για να πραγματοποιηθεί θα πρέπει να συνδυαστεί η κοινωνική πρόοδος, που θα αναγνωρίζει και θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες όλων των πολιτών, η περιβαλλοντική διαχείριση και η οικονομική μεγέθυνση και η απασχόληση.

Όταν επιχειρούμε να εξηγήσουμε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης επικεντρωνόμαστε κυρίως στη έννοια και στη σημασία της βιωσιμότητας. Ο όρος βιωσιμότητα σχετίζεται άμεσα με τη ζωή και κυρίως με την επιβίωση των όντων, των ατόμων μέσα στη κοινωνία, αλλά και μέσα στο περιβάλλον. Άρα η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη εκείνη που οδεύει προς μια μετακίνηση πιο ανθρώπινη και με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι μία καλύτερης ποιότητας ζωής για όλους τους πολίτες τόσο για αυτούς που ζουν και δουλεύουν σήμερα όσο και για τις επόμενες γενεές. Είναι μια έννοια ταυτόσημη με την «αιετόφορο ανάπτυξη» που επίσης το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η εξασφάλιση της καλύτερης ποιότητας ζωής σε όλους τους τομείς (περιβάλλον, οικονομία, πολιτισμό) για όλους και για πάντα (Μητούλα, 2006). Η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη εστιάζεται σε τρεις επιδιώξεις πρώτα στην αποτελεσματικότητα της οικονομίας. Δεύτερον της κοινωνικής ισότητας και της δικαιοσύνης και τρίτον στην προστασία του περιβάλλοντος.

Μερικοί ακόμα ορισμοί που διατυπώθηκαν από διάφορους οργανισμούς για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι:

- Ο ορισμός που δόθηκε από το U.N.E.P. (United Nations Environmental Programmer) το 1996 σύμφωνα με τον οποίο « βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον, είναι τεχνολογικά κατάλληλη, οικονομικά εφικτή, κοινωνικά αποδεκτή και ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς χωρίς να βάλει σε κίνδυνο την ικανοποίηση των μελλοντικών αναγκών»
- Ο ορισμός που διατυπώθηκε στην Συνδιάσκεψη του Ο.Ο.Σ.Α. τον Σεπτέμβριο του 1990, σύμφωνα με το οποίο «βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που δεν μειώνει την παραγωγική δυνατότητα στο μέλλον» (WWF, 1991).

Συμπεραίνουμε από τους παραπάνω ορισμούς ότι για να υπάρχει επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να εξετάζονται όλες οι διαστάσεις της, οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική και πολιτική. Για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει να εξετάζονται οι εξής αρχές:

- Εστίαση στα θέματα (κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά)
- Προσανατολισμός στους στόχους με το σαφή καθορισμό αυτών
- Ολοκληρωμένη προσέγγιση κοινωνικών, περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων

Στη θεωρία της ανάπτυξης μέχρι πρόσφατα, η προστασία του περιβάλλοντος θεωρήθηκε ότι έχει αντίθετη σχέση με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό συνέβη γιατί η περιβαλλοντική προστασία σαν στόχος θεωρείται πολυτέλεια αφού είχε αναπτυχθεί η οικονομική ευημερία. Η ανάγκη για μια μακροχρόνια προοπτική στα θέματα της ανάπτυξης σε σχέση με την παραπάνω άποψη, δόθηκε η ανάγκη για μια ευρύτερη θεώρηση στα θέματα που περιλαμβάνει την οικονομική αποτελεσματικότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την προστασία του περιβάλλοντος σε ίση βάση προς μια πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης (WCED, 1987).

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μιας άλλης μορφής οικονομικής ανάπτυξης που λαμβάνει υπόψη την επάρκεια των φυσικών πόρων, Επίσης λαμβάνει υπόψη την ανάγκη της διατηρησιμότητας στο χρόνο των βασικών συστατικών των φυσικών στοιχείων, καθώς και τις άμεσες και μακροχρόνιες ανάγκες ενός τόπου. Στο περιβαλλοντικό πρόβλημα που κυριαρχεί στις μέρες μας η βιώσιμη ανάπτυξη έχει το χαρακτήρα μιας συνολικής λύσης. Η λύση αυτή θέτει μια σειρά προτάσεων στην κοινωνία, σε ό,τι αφορά την τεχνολογία, οικονομία και τον πολιτισμό. Μερικές προτάσεις είναι:

- Η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- Οι χαμηλές ενεργειακές καταναλώσεις
- Η χρήση ήπιων τεχνολογιών, κατάλληλων μιας μικρής και τοπικής κλίμακας παραγωγής
- Η ανακύκλωση των μη ανανεώσιμων υλικών
- Η προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων
- Τα καταναλωτικά προϊόντα μεγάλου χρόνου ζωής
- Η διαμόρφωση μιας κουλτούρας βασισμένης στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση και την πολιτιστική παράδοση κ.α. (Λαζαρέτου, 2002).

Υπάρχουν κάποιες βασικές διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης που μπορούν να παρουσιαστούν ως η προστασία του περιβάλλοντος, η οικονομική αποδοτικότητα, και η κοινωνική δικαιοσύνη. Οι βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης είναι οι εξής τέσσερις:

1. «Μελλοντικότητα». Η αρχή αυτή είναι γνωστή και σαν διαγενεακή ισότητα και αφορά το ελάχιστο φυσικό κεφάλαιο που πρέπει να διατηρηθεί για να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες του παρόντος δεν εμποδίζουν την ικανοποίηση των αναγκών και των στόχων των μελλοντικών γενεών.
2. «Ισότητα». Οι γενεές του παρόντος πρέπει να έχουν ισότητα στην πρόσβαση του περιβαλλοντικού κεφαλαίου και να μοιράζονται το κόστος που σχετίζεται με τις ανθρώπινες δραστηριότητες με δίκαιο τρόπο.
3. «Δημόσια συμμετοχή». Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν σε αποφάσεις που επηρεάζουν τους ίδιους και τη βιώσιμη ανάπτυξη.
4. «Προστασία του περιβάλλοντος». Αφορά αποκλειστικά το φυσικό περιβάλλον και την αξία του ευρύτερου οικοσυστήματος σαν έναν πόρο που πρέπει να διατηρηθεί.

Τέλος, η βιώσιμη ανάπτυξη εμπεριέχει μια νέα ηθική στάση απέναντι στις μελλοντικές γενεές, για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο πρέπει κάθε περιοχή να μεταχειρίζεται σαν ένα ολοκληρωμένο σύστημα, να αναγνωρίσουν ότι κάθε σύστημα επηρεάζει τα άλλα συστήματα και επηρεάζεται από αυτά και να τοποθετήσουν τον άνθρωπο στην κορυφή του συστήματος, ώστε να αξιολογεί ο ίδιος τους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και πολιτικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση των πόρων (Γαλανός και Αλαμπάνης, 1999).

1.2 Οι κύριες συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης

Οι κύριες συνιστώσες που διαμορφώνουν την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η οικονομία, η κοινωνία, περιβάλλον, πολιτισμός και τεχνολογία.

1.2.1 Οικονομία

Βασικός στόχος της πολιτικής όλων των χωρών αποτελεί η ανάπτυξη της οικονομίας καθώς συμβάλλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας της ζωής.

Όλες οι επιχειρήσεις έχουν ως κύριο στόχο την αύξηση του κέρδους και η μείωση του κόστους παραγωγής, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα, αφού οι επιχειρήσεις δεν ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Η στροφή προς τον καταναλωτικό τρόπο ζωής ενθάρρυναν τον άνθρωπο να προσανατολίσει την προσοχή του και τη δραστηριότητά του στο πώς να παράγει και να καταναλώνει όσο γίνεται περισσότερα αγαθά (Κώττης, 1994). Με αυτόν τον τρόπο κοιτάζοντας το τώρα θέτουν σε κίνδυνο τις μεταγενέστερες γενεές.

Η οικονομία είναι ένας κλάδος που αναπτύσσεται ραγδαία γιατί υπάρχει η άποψη ότι εξασφαλίζει σε όλους μια ζωή άνετη και ποιοτική. Οι χώρες δίνοντας σημασία στην οικονομική ανάπτυξη αδιαφόρησαν για την χειροτέρευση του φυσικού περιβάλλοντος (Raid, 1999).

Η εμπλοκή του οικονομικού συστήματος στη βιώσιμη ανάπτυξη κρίνεται επιτακτική η παρουσίαση σε παγκόσμιο επίπεδο. Τον Απρίλιο του 1994, υπέγραψαν οι εκπρόσωποι 120 χωρών στο Γύρο των Διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), με σκοπό να μειώσει του δασμούς του παγκόσμιου εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Μερικά πλεονεκτήματα από την συνάντηση αυτή είναι τα εξής:

- Εύνοια στις αναπτυσσόμενες χώρες των οποίων τα προϊόντα βρίσκονται σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση στην παγκόσμια αγορά.
- Επιτρέπει στους καταναλωτές να αγοράσουν περισσότερα πράγματα σε φθηνότερες τιμές, τονώνοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη σε όλες τις χώρες.
- Υψηλότερο παγκόσμιο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων.

Οι περισσότερες περιβαλλοντικές οργανώσεις και διάφορες άλλες ομάδες είναι αντίθετες με τις απόψεις αυτές γιατί ενδιαφέρονται για την προστασία του καταναλωτή και την ασφάλεια του

εργαζομένου. Οι λόγοι που οι οικολογικές οργανώσεις είναι αντίθετες με τις απόψεις της GATT είναι οι εξής:

- Θα αυξήσει την οικονομική και πολιτική δύναμη των πολυεθνικών και θα μειώσει τη δύναμη των μικρών επιχειρήσεων, πολιτών και πολιτικών.
- Η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η απώλεια των φυσικών πόρων θα αυξηθούν κι αυτό γιατί οι συμφωνίες είναι σχεδιασμένες να ενισχύσουν την οικονομική άνθιση και όχι να προωθούν την οικολογικά βιώσιμη ανάπτυξη.
- Η νέα άποψη της GATT δεν θέτει οικονομικά πλεονεκτήματα σε όλους.

Στην Ενιαία Ευρωπαϊκή πράξη από το 1987 καθορίζεται η ενιαία αγορά που θα αποτελέσει ένα σημαντικό μέσο για την βιώσιμη ανάπτυξη η οποία θα σέβεται το περιβάλλον. Σύμφωνα με την συμφωνία της GATT η δυναμική που έχει αναπτυχθεί στην υλοποίηση της ενιαίας αγοράς, έδωσε ώθηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση να προχωρήσει στη θέσπιση σημαντικών κριτηρίων για την οικοδόμηση της ONE και στη διαμόρφωση ενός ισχυρού ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. (Μητούλα, 2003).

Η Ελλάδα μέσω της ένταξης στην ενιαία νομισματική ζώνη από το 1999, υιοθετεί παράλληλα και τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης, ο οποίος συνοδεύει την νέα οικονομική πραγματικότητα.

1.2.2 Κοινωνία

Άλλη μια σημαντική συνιστώσα της βιώσιμης ανάπτυξης είναι ο κοινωνικός παράγοντας. Η ανάπτυξη της κοινωνικής πρόνοιας συμβάλλει στην βιώσιμη ανάπτυξη καθώς ικανοποιεί κοινωνικές ανάγκες ασφάλειας, εκπαίδευσης, υγείας κλπ. των πολιτών ενισχύοντας έτσι την ποιότητα ζωής τους.

Σύμφωνα με τον οργανισμό IUCN το 1991, η βιώσιμη κοινωνία είναι «η κοινωνία που εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης των σημερινών ανθρώπων και των απογόνων τους στηριζόμενοι σε ορισμένες βασικές αρχές, όπως: Σεβασμός και φροντίδα για την κοινότητα, προστασία της ζωτικότητας και της βιοποικιλότητας των μη ανανεώσιμων πόρων, προσαρμογή των ανθρώπινων κοινωνιών στα όρια της φέρουσας δυναμικότητας της γης, αλλαγή της στάσης ζωής κάθε ανθρώπου και συμμετοχή σε παγκόσμιες συμμαχίες, που προωθούν την βιώσιμη διαβίωση».

Η οικονομική και κοινωνική συνοχή των κοινωνιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσδιορίστηκε ως βασικός στόχος της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας δημιούργησε σαν στόχο τη Λευκή Βίβλο. Η Λευκή Βίβλος θέσπισε από το 1994 το φόρουμ κοινωνικής πολιτικής, το οποίο αποτελείται από εκπροσώπους μη κυβερνητικών οργανώσεων και κοινωνικών φορέων με στόχο την προσφορά διαλόγου των πολιτών για θέματα που προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη (Μητούλα, 2003).

Η ανάπτυξη της κοινωνίας, ως τώρα, φαίνεται να μην ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες των ανθρώπων, ενώ συχνά καταστρέφει και υποβαθμίζει τη βάση των πόρων που χρησιμοποιεί. Είναι σαφές ότι η ανθρωπότητα χρειάζεται μια μορφή ανάπτυξης, που να βελτιώνει συνεχώς το επίπεδο και τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων, ότι οι έννοιες ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος μπορούν να συνυπάρχουν και ότι αυτές αποτελούν ουσιώδης μέρη μιας ζωτικής διαδικασίας, που εξασφαλίζει τη διατήρηση του ανθρώπινου γένους πάνω στη γη (Γαλανός και Αλαμπάνης, 1999).

Η κοινωνική βιωσιμότητα προϋποθέτει μέριμνα για την προώθηση της ευημερίας, μέσω της ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των πολιτών και την αφύπνιση της επιθυμίας για λήψη αποφάσεων, που προάγουν την ποιότητα ζωής.

1.2.3 Περιβάλλον

Από τις πιο σημαντικές συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης είναι το περιβάλλον. Η καταστροφή του περιβάλλοντος επηρεάζει την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης γι' αυτό είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων ώστε να περιοριστούν όλες οι μορφές ρύπανσης.

Η καταστροφή του περιβάλλοντος από την αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων και η ρύπανση που έχει προκληθεί σ' αυτό, απαιτεί τον περιορισμό όλων αυτών καθώς και τη προστασία του. Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων είναι «η χρήση των φυσικών πόρων, η οποία παραμένει πάντα στα όρια της περιβαλλοντικής δυναμικότητας και πάνω σ' αυτή τη βάση ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς, ιδιαίτερα των φτωχών, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τις μελλοντικές γενεές να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες» (WWF, 1993) .

Στις τελευταίες δεκαετίες όμως με την ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, την μεγαλύτερη συγκέντρωση σε αστικά κέντρα, τη γρήγορη βιομηχανική ανάπτυξη και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, οι ανθρώπινες ανάγκες για τις υπηρεσίες του φυσικού περιβάλλοντος αυξήθηκαν με τρομακτικό ρυθμό. Η εξόρυξη ορυκτών μεταλλευμάτων και καυσίμων υλών επιταχύνθηκε, η παραγωγή και η κατανάλωση ενέργειας και αγαθών πολλαπλασιάστηκαν, η δημιουργία ανεπιθύμητων καταλοίπων και η απόρριψη τους στο νερό, στην ατμόσφαιρα και το έδαφος έφτασαν σε ύψη. Το περιβαλλοντικό πρόβλημα έγινε πλέον όχι μόνο οξύ αλλά και παγκόσμιο, γιατί δεν υπάρχει περιοχή της Γης που δεν υφίστανται περιβαλλοντικές καταστροφές (Κώττης, 1994).

Η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη είναι το πλέον οξύ περιβαλλοντικό πρόβλημα καθώς προκαλεί την αλλαγή του κλίματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα αποτελέσματα αυτής της αλλαγής είναι εύκολα αντιληπτά όπως τα πολύ ζεστά καλοκαίρια και οι ξαφνικές καταιγίδες. Η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας συντελείται καθώς κάποια αέρια από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, σχηματίζουν σε συνδυασμό με τους υδρατμούς ένα στρώμα γύρω από τη γη που δεν επιτρέπει τη διαφυγή της ακτινοβολούμενης θερμότητας της γης προς το διάστημα.

Ο ΟΗΕ, γνωρίζοντας το μέγεθος του προβλήματος, προχώρησε στη διοργάνωση της Διάσκεψης του Ρίο το 1992. Αμέσως μετά, έλαβαν χώρα κι άλλες συνδιασκέψεις με τη πιο σημαντικότερη στο Κιότο της Ιαπωνίας το 1997, στο οποίο υπογράφηκε πρωτόκολλο που θέτει εθελοντικούς εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για κάθε αναπτυγμένη βιομηχανική χώρα.

Για να αναδειχθεί η έντονη συσχέτιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων με τις ανθρώπινες δραστηριότητες ακολουθεί η παράθεση ορισμένων χαρακτηριστικών τους:

- Η κατασκευή δρόμων, σιδηροδρομικών γραμμών, καναλιών και αγωγών υποβαθμίζει ή καταστρέφει τις βίο-κοινωνίες και αλλάζει τις απορροές, διασπώντας τη συνέχεια των οικοσυστημάτων.
- Ο αριθμός των κατοικιών αναμένεται να διπλασιάζεται κάθε 35 χρόνια για να εξυπηρετήσει τους υφιστάμενους ρυθμούς ανάπτυξης του πληθυσμού του πλανήτη. Η επέκταση αυτή γίνεται συνήθως εις βάρος περιοχών όπου κάποτε υπερείχαν τα φυσικά οικοσυστήματα.
- Τα τεχνικά έργα προσβάσεων και διασυνδέσεων για οικιστικούς σκοπούς καθώς και η εκχέρσωση και το μπάζωμα φυσικών εκτάσεων απειλούν σοβαρά τα οικοσυστήματα και ιδιαίτερα τη βιοποικιλότητα.
- Σοβαρές απειλές στην ποιότητα του νερού προέρχονται από την άσκηση ανθρώπινων δραστηριοτήτων οι οποίες περιλαμβάνουν εκχερσώσεις, καλλιέργειες, διαρροές και εκχύσεις, χερσαίες εναποθέσεις υγρών αποβλήτων, βόθρους, εξορύξεις, παραγωγή πετρελαίου ή φυσικού αερίου κ.ά.
- Η ανεξέλεγκτη υδροληψία εμπεριέχει επίσης κινδύνους αλλοίωσης των ποιοτικών χαρακτηριστικών των υπόγειων υδάτων όπως η αυξημένη αλατότητα.
- Ιδιαίτερα σοβαρό είναι το πρόβλημα της υποβάθμισης της ποιότητας των υδάτων από τοξικές ουσίες οργανικές και ανόργανες, όπως παράγωγα του πετρελαίου, ζιζανιοκτόνα, διαλυτικά, υπολείμματα οξέων και βαρέα μέταλλα.
- Η κυκλοφορία, η θέρμανση και η βιομηχανική δραστηριότητα θεωρούνται από τους βασικούς παράγοντες ατμοσφαιρικής ρύπανση (CEQ – US State, 1980).

Η ένταξη της περιβαλλοντικής διάστασης στα προγράμματα ανάπτυξης εδραιώνεται επιχειρησιακά σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τα πρώτα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (1989-1993) που υιοθετούν μέτρα και έργα για το περιβάλλον. Όμως, η συνοχή των στόχων και των μέτρων είναι ιδιαίτερη χαλαρή, ενώ τα μέτρα εστιάζονται σε ορισμένου τύπου έργα αντιμετώπισης κυρίως της ρύπανσης, τουλάχιστον στην Ελλάδα, αντανakλούνται γενικότερες αδυναμίες προγραμματισμού και χάραξης πολιτικής. Τουλάχιστον όμως εδραιώνουν την προστασία του περιβάλλοντος στις προτεραιότητες ανάπτυξης (Κοκκώσης, 1994).

Η κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον κινείται στο πλαίσιο «προγραμμάτων δράσης». Το 5ο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον (1993-1999) εγκρίθηκε το 1993 με τίτλο «βιώσιμη ανάπτυξη». Αυτό σημαίνει : «όχι μόνον ποσοτική αλλά και ποιοτική ανάπτυξη δηλ. Ισόρροπη επιδίωξη όλων των ανθρώπινων αξιών, υλικών και άυλων, σε αρμονία με τη φύση». Κριτήριο της διοικητικής δράσης και της συναφούς άσκησης της δημόσιας εξουσίας πρέπει να είναι η βασική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή της ανάπτυξης που συνδυάζει τις οικονομικές προτεραιότητες με το συνταγματικά κατοχυρωμένο σεβασμό της προστασίας του περιβάλλοντος. Ο στόχος είναι η συνεξέλιξη ανθρωπογενών συστημάτων και οικοσυστημάτων. Οι βασικές προτεραιότητες του 5^{ου} προγράμματος αφορούν:

- Την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων.
- Την αντιμετώπιση της ρύπανσης και την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων.
- Τη μείωση της κατανάλωσης των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.
- Τη βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας.

Η φιλοσοφία 5^{ου} προγράμματος δράσης περιλαμβάνει συγκεκριμένους και καθοδηγητικούς κανόνες, οι οποίοι διαμορφώθηκαν για τους ενιαίους μολυσματικούς παράγοντες και γίνεται προσπάθεια να διαμορφωθεί μια πιο οριζόντια και τοπικά ευαίσθητη προσέγγιση βασισμένη σε ένα μίγμα ποιοτικών προτύπων περιβάλλοντος και καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών (European Commission, 1997).

Το βασικό στοιχείο της πολιτικής αυτής είναι ότι προσπαθεί να λάβει υπόψη την πολυμορφία των καταστάσεων σε διάφορες περιοχές. Παράλληλα αποσκοπεί στην «υψηλή προστασία» του περιβάλλοντος. Η πολιτική αυτή στηρίζεται στις εξής αρχές:

- ❖ Την αρχή της πρόληψης.
- ❖ Την αρχή της επανόρθωσης (θεραπείας) των καταστροφών του περιβάλλοντος.
- ❖ Την αρχή «ο ρυπαίνων να πληρώνει», δηλαδή το κόστος πρόληψης και θεραπείας αναλαμβάνει ο «ρυπαίνων» και αν εφαρμοστεί θα είναι καθοριστικής σημασίας.
- ❖ Την αρχή της ενσωμάτωσης. Οι ανάγκες στον τομέα προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον καθορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών της Κοινότητας π.χ. όταν χρηματοδοτούνται τα έργα.
- ❖ Την αρχή της επικουρικότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δρα μόνον εάν οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορεί να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη.

Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη το 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, το οποίο θέτει τους περιβαλλοντικούς στόχους και τις προτεραιότητες που θα αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα της στρατηγικής που πρόκειται να υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την βιώσιμη ανάπτυξη. Το πρόγραμμα προβλέπει τις βασικές προτεραιότητες και τους στόχους της περιβαλλοντικής πολιτικής μέχρι το 2010.

Το 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον επιδιώκει την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν τη βιοποικιλότητα, το περιβάλλον σε σχέση με την δημόσια υγεία κ.α. όπως επίσης και την διαχείριση των φυσικών πόρων και των αποβλήτων. Η Ε.Ε. μέσω του Προγράμματος επιδιώκει:

- Τη βελτίωση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.
- Τη συνεργασία με την αγορά και τους πολίτες και
- Τη βελτίωση της ενσωμάτωσης του περιβάλλοντος στις κοινοτικές πολιτικές.

Επιδιώκει παράλληλα τη σύλληψη και εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τα προϊόντα μέσω της ανάπτυξης μιας περισσότερο οικολογικής αγοράς όπου οι επιπτώσεις για το περιβάλλον θα είναι στον μικρότερο δυνατό βαθμό αρνητικές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, μπορεί να υποστηριχθεί ότι σε κάθε κλίμακα σχεδιασμού αναπτυξιακής πολιτικής της Ε.Ε., η παράμετρος της προστασίας του περιβάλλοντος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο (Μητούλα, 2003).

1.2.4 Πολιτισμός

Ο πολιτισμός αποτελείται από ένα ολόκληρο πλέγμα πνευματικών, υλικών, διανοητικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών μιας κοινωνίας ή μιας κοινωνικής ομάδας. Δεν περιλαμβάνει μόνο τις τέχνες και τα γράμματα, αλλά και τους τρόπους ζωής, τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, συστήματα αξιών, παραδόσεις και πεποιθήσεις. Με άλλα λόγια, η ανάπτυξη είναι μια πολιτιστική διαδικασία, η οποία δεν μπορεί να επιβληθεί από έξω, αλλά πρέπει να δημιουργηθεί μέσα από την ίδια την κοινωνία. Πολιτισμός και Ανάπτυξη πρέπει να θεωρηθούν ως τρόπος συνύπαρξης. Ο πολιτισμός μπορεί να θεωρηθεί ο στόχος και ο σκοπός της ανάπτυξης, όταν αυτή θεωρηθεί ως το επίτευγμα της ανθρώπινης ύπαρξης.

Στη Διεθνή Σύμβαση της UNESCO στη Χάγη το 1954 δημιουργήθηκε ο όρος «Πολιτιστικό Αγαθό». Με τον όρο αυτό δηλώνονται «τα κινητά και ακίνητα αγαθά που έχουν μεγάλη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά ενός λαού». Στο κείμενο της Σύμβασης της Παγκόσμιας Κληρονομιάς το 1972 η έννοια της «Πολιτιστικής Κληρονομιάς» περιλαμβάνει έργα αρχιτεκτονικής, τα οικοδομικά συγκροτήματα και τους χώρους. Όσον αφορά τους χώρους αναφέρονται έργα του ανθρώπου ή δημιουργήματα από κοινού της φύσης και του ανθρώπου (Μητούλα, 2003).

Τα τελευταία χρόνια η προστασία και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς εντείνεται σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο. Ο πολιτισμός συντελεί στη βιωσιμότητα των πόλεων και έχει ενταχθεί ως γενικότερη πολιτική της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο στόχος που τέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο δράσης για την βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη είναι: «η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του αστικού χώρου και η ενθάρρυνση των τοπικών φορέων και πολιτών για την ανάληψη δημιουργικών καλλιτεχνικών και πολιτιστικών πρωτοβουλιών» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1998). Οι πολιτιστικές δραστηριότητες αναβαθμίζουν την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, προσθέτουν στην ποιότητα ζωής στους κατοίκους της πόλης, δίνουν την ευκαιρία για την ανάδειξη ιδιαίτερων ικανοτήτων και ταλέντων, ενθαρρύνουν την γόνιμη και κοινωνικά επιθυμητή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, συμβάλλοντας έτσι στην βιωσιμότητα των πόλεων.

1.2.5 Τεχνολογία

Η εποχή μας λόγω των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων αποκαλείται συχνά «ατομική εποχή», «εποχή του διαστήματος», «εποχή των ηλεκτρονικών μέσων» κλπ. Θεωρείται ότι οι πρόοδοι στις διαστημικές επιστήμες, στην ηλεκτρονική, στην πληροφορική, στη γενετική, στη βιοχημεία, στη φυσική, στη μικροβιολογία, στην ψυχοθεραπεία κ.ά. άνοιξαν καινούργιους ορίζοντες στον άνθρωπο για την αύξηση του βιοτικού επιπέδου και του ελεύθερου χρόνου, τη χρήση ποικίλων οικιακών συσκευών, αυτοκινήτων και γενικά την επαναστατική αλλαγή των κυριότερων πλευρών του τρόπου ζωής του σημερινού ανθρώπου. Δημιουργήθηκε έτσι η πεποίθηση ότι η επιστήμη και η τεχνολογία μπορεί να λύσει όλα τα προβλήματα (Κώττης, 1994).

Η τεχνολογία αποτελεί συνιστώσα της βιώσιμης ανάπτυξης καθώς η χρήση της ενισχύει την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων δίνοντας τους την δυνατότητα να παράγουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες, που διευκολύνουν την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει οδηγήσει παράλληλα και σε περιβαλλοντικά προβλήματα παγκόσμιας κλίμακας όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η όξινη βροχή, η μόλυνση των υδάτων κλπ. Μετά τον διεθνή προβληματισμό, όμως, για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων ξεκίνησε η προσπάθεια ανάπτυξης τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον.

Οι κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν έντονη την επιθυμία να επεκτείνουν τη χρήση των προϊόντων των τεχνολογιών πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών και να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση των ευκαιριών που οδηγούν στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Αυτό θα επιφέρει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, ενώ παράλληλα θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα βελτιώσει γενικά την ποιότητα ζωής των πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην πορεία της προς την Κοινωνία της Πληροφορίας καλύπτει τρεις τομείς:

1. Τις απαιτούμενες ρυθμίσεις και το νομικό πλαίσιο
2. Τις βασικές υπηρεσίες και
3. Τα κοινωνικά και πολιτικά θέματα που προκύπτουν από την μετάβαση στην κοινωνία της πληροφορίας.

Η ευρωπαϊκή προσέγγιση δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην καινοτομική χρήση της υπάρχουσας τεχνολογίας και των εξελίξεων της στο μέλλον. Σημαντικός στόχος είναι η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία που είναι εξίσου δυναμικές στον οικονομικό και τεχνολογικό χώρο ώστε να υπάρξει ομοιογένεια στα ζητήματα της εκπαίδευσης σχετικά με την υποδομή της πληροφορικής και των κανόνων ανταγωνισμού (Μητούλα, 2003).

1.3 Δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης

Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιαστούν οι δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης. Η επιστημονική κοινότητα στην προσπάθειά της να εκτιμήσει τις συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης και να τις συγκρίνει διαχρονικά σε τοπικό επίπεδο, πρότεινε ορισμένους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς δείκτες.

Οι δείκτες βιωσιμότητας σχεδιάστηκαν για να παρέχουν πληροφορίες για κατανόηση και ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ οικονομικών ενεργειακών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών στοιχείων που συνδέονται μακροπρόθεσμα με τη βιωσιμότητα. Η έννοια των δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης έχει προέλθει από την έννοια των δεικτών του φυσικού οικοσυστήματος. Οι δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει:

1. Να αντιπροσωπεύουν με συνέπεια ένα κρίσιμο στοιχείο του οικοσυστήματος.
2. Να υπόκεινται σε απομόνωση μέσα στο περιβάλλον.
3. Να μετρώνται με ακρίβεια και επαναληπτικά.
4. Να γίνονται αντιληπτοί σε σχέση με την υγεία του οικοσυστήματος.
5. Να κατανοούνται καλά και να γίνονται αποδεκτοί από το κοινό.
6. Να έχουν τη δυνατότητα να συνδέονται με άλλους δείκτες

Βιωσιμότητας.

7. Να αντιπροσωπεύουν και να συσχετίζονται με σπουδαίες κοινωνικές αξίες.

Οι δείκτες βιωσιμότητας ταυτίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των ανθρώπινων και φυσικών οικοσυστημάτων που υπάρχουν. Ο ρόλος ενός δείκτη είναι να καθιστά τα πολύπλοκα οικοσυστήματα κατανοητά. Ένας αποτελεσματικός δείκτης βοηθάει μια κοινότητα να καθορίζει το που βρίσκεται, που πρόκειται να πάει και πόσο μακριά είναι από τους επιλεγμένους πόλους της. Οι δείκτες βιωσιμότητας εξετάζουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας κοινωνίας βασισμένη στο βαθμό κατά τον οποίο τα οικονομικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά συστήματα είναι αποτελεσματικά και ολοκληρωμένα.

Παρακάτω θα αναλυθούν οι δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης.

A) Περιβαλλοντικοί δείκτες

Οι Περιβαλλοντικοί Δείκτες ή αλλιώς Δείκτες Αειφορίας σχεδιάζονται για την μέτρηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων οποιουδήποτε συνόλου διεργασιών είτε πρόκειται για ολόκληρο τον πλανήτη, για μια περιοχή, μια χώρα ή έναν οργανισμό. Επίσης, οι περιβαλλοντικοί δείκτες

αναφέρονται σε ένα περιβαλλοντικό μέσο και η πλειοψηφία τους αφορά την ατμόσφαιρα, τον αέρα, το νερό και το οικοσύστημα. Η θεωρητική βάση της δημιουργίας αυτών των δεικτών προέρχεται από διάφορα επιστημονικά πεδία (Μπριασούλη, 1997).

- Εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου
- Μεταβολές των εκτάσεων που καλύπτονται από δάση
- Ποσοστό διαχειριζόμενων δασών ποιότητα ποταμών
- Χρήση υδάτινων πόρων
- Μεταβολές χρήσεων γης
- Χρήση αζωτούχων λιπασμάτων
- Παραγωγή και διαχείριση αποβλήτων κα.

Β) Κοινωνικοί δείκτες

Ορισμένοι κοινωνικοί δείκτες είναι:

- Πληθυσμός και πληθυσμιακή πυκνότητα
- Ικανοποίηση καταναλωτών
- Κοινή γνώμη
- Ποσοστό ανεργίας
- Συνολικές εθνικές δαπάνες για την υγεία

Γ) Οικονομικοί δείκτες

Στους οικονομικούς δείκτες αναφέρονται:

- Το Κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)
- Η κατανάλωση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

Κεφάλαιο 2

Μετανάστευση

2.1 Το φαινόμενο της μετανάστευσης

Η μετανάστευση αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο διαφοροποιείται από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή κατασκευάζοντας παράλληλα και τις ιδιαίτερες στάσεις του πληθυσμού απέναντι στους μετανάστες. Ο άνθρωπος από προγενέστερους χρόνους είναι το μοναδικό ζωντανό είδος που δεν έπαψε από την αρχή της ύπαρξής του να επιμειγνύεται, όπως δεν έπαψε να μετακινείται. Οι μετακινήσεις ατόμων, ομάδων, πληθυσμών, παρατηρούνται σε όλες τις φάσεις της ιστορίας και γεννούν συγκρούσεις στο βαθμό που αντιπαρά τίθενται διαφορετικοί πολιτισμοί μέσα σ' ένα πλέγμα πολιτικών συσχετισμών και εξουσιών που συχνά επιδιώκουν την επιβεβαίωση της κυριαρχίας τους ή επιβάλλουν την επιμειξία.

Στο πλαίσιο των δυτικών κοινωνιών, η μετανάστευση αντιμετωπίστηκε αρχικά ως μια φυσιολογική μετακίνηση του πληθυσμού από ένα τμήμα της χώρας ή του κόσμου σε κάποιο άλλο, προκειμένου τα άτομα να αναζητήσουν καλύτερη τύχη και νέες ευκαιρίες και αντιμετωπίστηκε ως μια εκδήλωση της ανθρώπινης φύσης, η οποία αναζητά το νέο, το καινούργιο. Η φυσιολογική αυτή έκφραση της ανθρώπινης συμπεριφοράς νομιμοποιήθηκε από τις ανάγκες του οικονομικοκοινωνικού συστήματος, εφόσον η μετακίνηση του πληθυσμού παρείχε τη δυνατότητα για εξεύρεση των αναγκαίων εργατικών χεριών μειώνοντας το κόστος παραγωγής. Δηλαδή, χρησιμοποιήθηκε για την εξυπηρέτηση των ευρύτερων οικονομικών, κοινωνικών και ιδεολογικών αναγκών των πρώτων βιομηχανικών κοινωνιών, συντείνοντας στην αύξηση του κέρδους διαμέσου της μείωσης του κόστους παραγωγής.

Στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες με την επικράτηση των νέων τεχνολογιών και τη βαθμιαία αντικατάσταση του ανθρώπινου παράγοντα από τη συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία, την τάση εγκαθίδρυσης των ευέλικτων μηχανών, οι οποίες εργάζονται ακατάπαυτα έχοντας τη δυνατότητα να επιλύουν τα όποια προβλήματα ανακύπτουν, η μετανάστευση μετατρέπεται σε κοινωνικό πρόβλημα.

Ο 20ος αιώνας έχει χαρακτηριστεί ως «ο αιώνας της μετανάστευσης» διότι σημειώθηκαν οι σημαντικότερες πληθυσμιακές μετακινήσεις και αλλαγές στη σύνθεση του πληθυσμού (βίαιες ή ειρηνικές). Ένα μεγάλο ποσοστό από τα άτομα αυτά που μετακινούνται από χώρα σε χώρα είναι οικονομικοί μετανάστες, οι οποίοι αναζητούν ένα καλύτερο μέλλον γι' αυτούς και τις οικογένειες τους. Οι μετακινήσεις αυτές στις ημέρες μας είναι τόσο συχνές και περιλαμβάνουν τέτοια πληθυσμιακά μεγέθη ώστε προκαλούν αντιδράσεις στο εσωτερικό των χωρών οι οποίες

υποδέχονται τους μετανάστες. Οι αντιδράσεις αυτές, σε συνδυασμό με τα ευρύτερα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και ιδεολογικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες, συχνά οδηγούν στην αύξηση των ρατσιστικών εκδηλώσεων και των φαινομένων της ξеноφοβίας και του εθνικισμού από τα μέλη των δυτικών κοινωνιών απέναντι στους αλλοδαπούς.

Είναι ενδιαφέρον ότι μέσα σε τριάντα χρόνια η Ελλάδα, όπως και οι άλλες χώρες της Νότιας Ευρώπης, μεταμορφώθηκε από χώρα προέλευσης μεγάλου αριθμού μεταναστών κατά τη δεκαετία 1960-1970, σε χώρα προορισμού εξίσου μεγάλου αριθμού μεταναστών κατά τη δεκαετία 1990-2000. Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι όπως εκείνη η μετανάστευση βρήκε την Ελλάδα απροετοίμαστη, έτσι και η παρούσα εισροή μεταναστών βρίσκει τη χώρα μας εξίσου απροετοίμαστη (Μαρβάκης, 2001).

2.2 Ορισμός της μετανάστευσης

Ως μετανάστευση ορίζεται η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μία περιοχή η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική (ή τεχνητή) ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού, σε αντίθεση με τις άλλες δύο διαδικασίες (γεννητικότητα, θνησιμότητα), που έχουν σχέση με τη φυσική ανανέωση και τη φθορά ενός πληθυσμού. Η μετανάστευση, με βάση το καθεστώς εισόδου και παραμονής στη χώρα υποδοχής, διακρίνεται σε Νόμιμη και Παράνομη Μετανάστευση. Οι νόμιμοι μετανάστες είναι τα πρόσωπα τα οποία έχουν εισέλθει και παραμένουν νόμιμα στη χώρα, η παρουσία τους έχει καταγραφεί από τις αρμόδιες αρχές και είναι εφοδιασμένα με την απαιτούμενη άδεια παραμονής και εργασίας. Οι μετανάστες ξένης εθνικότητας διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Όσοι προέρχονται από κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι έχουν δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης.
- Οι υπήκοοι τρίτων χωρών, για την είσοδο και παραμονή των οποίων στη χώρα απαιτείται διαδικασία προέγκρισης.

Η παράνομη μετανάστευση πρόκειται για τους αλλοδαπούς οι οποίοι, είτε εισήλθαν στη χώρα εξ αρχής, χωρίς νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα, οπότε χαρακτηρίζονται «**λαθρομετανάστες**» είτε εισήλθαν νόμιμα μεν, υπό κάποια ιδιότητα (τουρισμός, σπουδές, νόμιμη εργασία κλπ.) αλλά στη συνέχεια παραμένουν παράνομα στη χώρα, ως αντικανονικοί μετανάστες. Στην σύγχρονη εποχή μετανάστευση και λαθρομετανάστευση αποτελούν ένα ενιαίο φαινόμενο. Ειδικότερα η λαθρομετανάστευση θα μπορούσε να θεωρηθεί το «νόθο» παιδί της μετανάστευσης αφού στην

ουσία εμφανίζεται όπου οι χώρες “υποδοχής” μεταναστών εξαντλούν κατά ένα τρόπο τις δυνατότητες τους να δεχθούν νομίμους μετανάστες. Το κύριο αίτιο που προκύπτει το φαινόμενο της μετανάστευσης και κατ’ επέκταση της λαθρομετανάστευσης υπήρξε, ανέκαθεν, η αναζήτηση καλύτερων “όρων ζωής” που δημιουργεί μια ισχυρότατη “δυναμική” μετακίνησης ατόμων ή ομάδων από χώρες χαμηλού βιοτικού επιπέδου σε χώρες οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προηγμένες (Χλέτσος και Ναζάκης, 2003).

2.3 Ορισμός της έννοιας οικονομικοί μετανάστες παλιννοστούντες, αλλοδαποί, πρόσφυγες

Μετανάστης είναι το άτομο που διαμένει για τουλάχιστον 6 μήνες μακριά από τον συνήθη τόπο κατοικίας του. Στην περίπτωση που βρίσκεται εντός των συνόρων της χώρας του λέγεται εσωτερικός μετανάστης, και στην περίπτωση που βρίσκεται εκτός συνόρων της χώρας του λέγεται εξωτερικός ή διεθνής μετανάστης. Πρόκειται δηλαδή για άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα τους οικειοθελώς, με σκοπό να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα για προσωπικούς, οικογενειακούς ή οικονομικούς λόγους και, ως εκ τούτου, ονομάζονται οικονομικοί μετανάστες. Ο οικονομικός μετανάστης μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αν η οικονομική του δυσπραγία έχει προκληθεί λόγω υποκρυπτόμενων φυλετικών, θρησκευτικών ή πολιτικών διακρίσεων, σε βάρος ορισμένης ομάδας του πληθυσμού στην οποία ανήκει. Επίσης, τα άτομα που οι ίδιες οι χώρες υποδοχής παρουσιάζουν ως πολιτικούς πρόσφυγες για λόγους σκοπιμότητας ενώ συχνά πρόκειται για οικονομική μετανάστευση. Παλιννοστούντες είναι τα άτομα τα οποία έχουν την ιθαγένεια ή την εθνικότητα της χώρας υποδοχής, αλλά δεν έχουν τα κοινωνιολογικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των ημεδαπών διότι δεν έχουν ζήσει στην χώρα αυτή (Χλέτσος και Ναζάκης, 2003).

2.3.1 Οικονομικοί μετανάστες

Το να εγκαταλείψεις τον τόπο που γεννήθηκες και μεγάλωσες και να ζήσεις σε μια ξένη χώρα, ανάμεσα σε άγνωστους ανθρώπους είναι μια απόφαση ρίσκου. Με σκοπό να κάνουν μια νέα αρχή και να συγκεντρώσουν χρήματα, οι οικονομικοί μετανάστες αναζητούν συνήθως πλουσιότερες από τις δικές τους χώρες, αναπτύσσοντας εκεί τις δικές τους επιχειρήσεις. Έτσι και στην Ελλάδα, πολλά άτομα από την Αλβανία, το Πακιστάν, την Ρουμανία, την Ρωσία, την Συρία και την Ινδία, εγκαταστάθηκαν σε περιοχές του νομού, δουλεύοντας στην αρχή ως εργάτες, περισσότερο σε οικοδομές και στην ύπαιθρο. Κάτω από την επίβλεψη των Ελλήνων

εργοδοτών τους και με την συνεχή εργασία τους, έμαθαν την τέχνη και σήμερα έχουν αναπτύξει τις δικές τους επιχειρήσεις. Αρκετοί βέβαια συνεχίζουν μέχρι σήμερα να εργάζονται κάτω από δύσκολες συνθήκες παίρνοντας για την εργασία τους πολύ χαμηλό μεροκάματο ενώ πολλοί παραμένουν ανασφάλιστοι, χωρίς ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και χωρίς η πολιτεία να δείχνει το ανάλογο ενδιαφέρον. Για τους οικονομικούς μετανάστες, που έχουν αναπτύξει την επιχείρησή τους, η κατάσταση δεν είναι τόσο εύκολη. Τα βασικά προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν είναι η ασφάλιση και η απόκτηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος. Οι μετανάστες είτε επαγγελματίες είτε εργάτες, ζητούν το ενδιαφέρον της πολιτείας, προκειμένου να καταφέρουν να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο της κάθε περιοχής, μακριά από τα σοβαρά γραφειοκρατικά προβλήματα που είναι υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουν (Χλέτσος και Ναζάκης, 2003).

2.4 Παράγοντες που προκαλούν την μεταναστευτική κίνηση

Φημισμένο «ζεύγος» των μεταναστευτικών σπουδών, η απώθηση και η έλξη, υπήρξε το αντικείμενο πολλών ερευνών και ισάριθμων λόγων ανησυχίας. Αφού χρησιμοποιήθηκαν αρχικά από τους οικονομολόγους για να αναλυθούν τα οικονομικά αίτια και αποτελέσματα του μεταναστευτικού φαινομένου, οι έννοιες της «**απώθησης**» και της «**έλξης**» περιορίστηκαν μερικές φορές να υπολογιστεί το κόστος και τα οφέλη της μετανάστευσης. Κατά κάποιο γενικότερο τρόπο, οικονομολόγοι, ιστορικοί και κοινωνιολόγοι, προσπάθησαν να προσδιορίσουν τη σχετική σημασία των παραγόντων μετανάστευσης από ή απώθησης σε σχέση με τους παράγοντες μετανάστευσης προς ή έλξης στις μεταναστευτικές κινήσεις. Όμως μπορούμε να ταξινομήσουμε τις μεγάλες μεταναστευτικές εποχές ανάλογα με τη σημασία που αποδίδεται στον έναν ή στον άλλο παράγοντα. Έτσι οι μεταναστεύσεις του 19^{ου} αιώνα ήταν το αποτέλεσμα δημογραφικών πιέσεων (έλξη), ενώ οι νέες μεταναστεύσεις του 20^{ου} αιώνα οφείλονταν στην απώθηση της εκβιομηχάνισης. Για τους μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα συνυπάρχουν τόσο οι παράγοντες έλξης όσο και οι παράγοντες απώθησης, με αυτούς της απώθησης να υπερτερούν. Η προσπάθεια θεωρητικής διάκρισης των παραγόντων που προκαλούν τη μετανάστευση, σε παράγοντες **έλξης προς** έναν τόπο και σε παράγοντες **απώθησης από** έναν τόπο κρίνεται από μερίδα ερευνητών ως αδόκιμη. Και αυτό διότι προσπαθεί να χαρακτηρίσει το είδος των παραγόντων με βάση τις αντιδράσεις που προκαλούν και όχι ανάλογα με τα κύρια χαρακτηριστικά τους. Οι αντιδράσεις όμως δεν είναι ποτέ σταθερές κι αυτό σημαίνει ότι παράγοντες σταθεροί μπορούν να αλλάζουν χαρακτηρισμό, επειδή άλλαξε ο τρόπος που αντιδρούν οι άνθρωποι σ' αυτούς. Γι' αυτό το λόγο ορθότερη είναι η κατάταξη των παραγόντων

που προκαλούν τη μετανάστευση ανάλογα με τα εξωτερικά και αναντίρρητα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά τους. Μπορούμε λοιπόν να διακρίνουμε τις ακόλουθες ενδεικτικές γενικές κατηγορίες:

Φυσικοί παράγοντες

Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον που καθιστούν δύσκολη την επιβίωση, όπως ξηρασία, πλημμύρες, σεισμοί κ.λπ. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγαλύτερη όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της τεχνολογίας και επομένως η εξάρτηση ενός πληθυσμού από τη φύση και την επιτόπια παραγωγή.

Οικονομικοί παράγοντες

Σαν τέτοιοι θα μπορούσαν να αναφερθούν η έλλειψη επαρκών δυνατοτήτων απασχόλησης, η υποαπασχόληση, το χαμηλό εισόδημα σε συνδυασμό πολλές φορές με την υπέρμετρη χρονικά εργασιακή απασχόληση, η αναγκαστική μετακίνηση σαν αναπόσπαστο στοιχείο για την άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας κ.λπ.

Πολιτικοί παράγοντες

Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι διώξεις λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, καθώς και η διακριτική μεταχείριση που πολλές φορές ακολουθείται από το καθεστώς μίας χώρας σε βάρος μεμονωμένων ατόμων ή και συγκεκριμένης κατηγορίας ενός πληθυσμού. Είναι δυνατόν πολλές φορές ταυτόχρονα πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες να ωθούν στη φυγή και τη μετανάστευση πολίτες μίας χώρας.

Κοινωνικοί παράγοντες

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί η αξία της μετανάστευσης ως προϋπόθεση κοινωνικής προκοπής ή ανόδου στον συγκεκριμένο κοινωνικό ιστό μίας "εθνικής" κοινωνίας και τα οφέλη που σε ατομικό επίπεδο συνοδεύουν μία τέτοια ανέλιξη.

Ψυχολογικοί παράγοντες

Πολλές φορές άνθρωποι ωθούνται στη μετανάστευση από τυχοδιωκτισμό ή φιλαπόδημα ή τέλος μιμητικά, ακολουθώντας την κρατούσα τάση μίας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και τους γνωστούς, φίλους, συγγενείς, ομοπάτριους κ.λπ. που προηγήθηκαν (Green, 2002).

2.5 Είδη μεταναστευτικής κίνησης

Τα μεταναστευτικά φαινόμενα μπορούν να καταταγούν σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με τα κριτήρια διάκρισης που χρησιμοποιούμε κάθε φορά. Οι σημαντικότερες διακρίσεις είναι οι ακόλουθες:

α) Με κριτήριο το **κράτος** ως γεωγραφική περιοχή παρατήρησης και μελέτης, διακρίνουμε τη διεθνή και την εσωτερική μετανάστευση.

- **Διεθνής μετανάστευση** είναι η κίνηση από το ένα κράτος προς το άλλο.
- **Εσωτερική μετανάστευση** είναι η κίνηση από έναν οικισμό σ' έναν άλλο μέσα στα όρια του ίδιου κράτους. Το ρεύμα των εκροών στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης ονομάζεται **αποδημία**, ενώ στην εσωτερική μετανάστευση **εκδημία**.

Το ρεύμα εισροών (άφιξη για εγκατάσταση) ονομάζεται στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης **μετοικία** και ειδικότερα **εισδημία** όταν πρόκειται για εσωτερική μετανάστευση. Η **παλιννόστηση** και ο **επαναπατρισμός** αποτελούν δύο ειδικότερες μορφές μετοικίας (επιστροφή στη γενέτειρα ή τον τόπο καταγωγής), ενώ ο **εξαστισμός** μία ειδικότερη μορφή εσωτερικής μεταναστευτικής κίνησης.

β) Με κριτήριο την προβλεπόμενη **διάρκεια παραμονής**, η μετανάστευση διακρίνεται σε **μόνιμη ή προσωρινή**. Ιδιαίτερη μορφή προσωρινής μετανάστευσης είναι η **παρεπιδημία**, η προσωρινή δηλαδή παραμονή σε έναν τόπο για βιοτικούς ή επαγγελματικούς λόγους.

γ) Με κριτήριο την **μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής** σε σχέση με πριν την αναχώρηση ή μετανάστευση, διακρίνεται σε **καινοτόμο**, όταν μεταβάλλεται ο τρόπος ζωής του μετανάστη (π.χ. αγρότης που γίνεται βιομηχανικός εργάτης) και **συντηρητική**, όταν αυτός δε μεταβάλλεται (π.χ. μετανάστευση νομάδων).

δ) Με κριτήριο το **βαθμό εξάρτησης από τη φύση** ως παράγοντα προσδιοριστικό της απόφασης φυγής, η μετανάστευση διακρίνεται σε αρχαϊκή, λόγω εξάντλησης (εποχιακής ή μόνιμης) των φυσικών πόρων και **σύγχρονη**, αυτή που προκαλείται από οικονομικούς λόγους.

ε) Με κριτήριο το **βαθμό και το είδος εξάρτησης από τη χώρα προέλευσης**, η μετανάστευση διακρίνεται σε **παροικία** και **αποικία**.

στ) Με κριτήριο το **μέγεθος** του μετακινούμενου πληθυσμού, η μετανάστευση διακρίνεται σε **ανεξάρτητη** (ατομική ή ομαδική), όταν είναι αποτέλεσμα απόφασης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων και σε **μαζική** όταν πρόκειται για μορφή μετακίνησης κατά μάζες (π.χ. ανταλλαγή πληθυσμών, μετακινήσεις φυλών κ.λπ.).

ζ) Με κριτήριο την **πρόθεση μετανάστευσης** διακρίνονται τρεις (3) επιμέρους μορφές αυτής, η εκούσια, η αναγκαστική και η βίαιη.

- **Εκούσια** είναι η μετανάστευση που είναι προϊόν ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου.
- **Αναγκαστική** είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού.
- **Βίαιη** μετανάστευση είναι μία μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται συνήθως από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους (π.χ. μετατοπίσεις πληθυσμών, αναγκαστικοί εποικισμοί, απελάσεις και ξενηλασίες, αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών κ.λπ.).

Στις περισσότερες περιπτώσεις τα άτομα αυτής της κατηγορίας χαρακτηρίζονται ως πρόσφυγες, εκτοπισμένα πρόσωπα κ.λπ. Αντίθετα μία μεταναστευτική κίνηση μπορεί να χαρακτηριστεί κατά διάφορους ταυτόχρονα τρόπους, καθώς καθένα από τα κριτήρια διάκρισης αποτελεί και διαφορετικό πρίσμα εξέτασης ενός φαινομένου. Η ένταξη μίας συγκεκριμένης μεταναστευτικής κίνησης στις προαναφερθείσες κατηγορίες είναι θέμα πραγματικό που θα κριθεί με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εν λόγω κίνησης (Κανελλόπουλος κ.α, 2006).

2.6 Επιπτώσεις της μετανάστευσης

Η διερεύνηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης αφορά τόσο τη χώρα προέλευσης μεταναστών όσο και τη χώρα υποδοχής. Οι επιπτώσεις στη χώρα τους είναι θετικές. Περιορίζεται η πίεση από την πληθυσμιακή αύξηση, μειώνεται ο αριθμός των ατόμων που αναζητούν εργασία, εισρέει εισόδημα στη χώρα και σε αρκετές περιπτώσεις η επιστροφή των μεταναστών στη χώρα συνδέεται και με τη μεταφορά γνώσεων. Όσον αφορά την είσοδο των μεταναστών οι επιπτώσεις μπορούν να διακριθούν σε δυο επίπεδα. Πρώτον, τις επιπτώσεις που ασκεί στην οικονομία και δεύτερον, σε ό,τι αφορά το κοινωνικό επίπεδο.

Όταν αναφερόμαστε σε οικονομικές επιπτώσεις εννοούμε κυρίως τις επιπτώσεις που προκαλούνται στην αγορά εργασίας. Πιστεύεται ότι η χρησιμοποίηση μεταναστών αυξάνει την ανεργία των ντόπιων. Τόσο σε άλλες χώρες τόσο και στην Ελλάδα οι μετανάστες χρησιμοποιούνται συνήθως σε εργασίες που οι εγχώριοι εργαζόμενοι δε τις δέχονται, γιατί αν δεν χρησιμοποιούνταν οι μετανάστες τότε το εργατικό αποτέλεσμα θα ήταν μειωμένο κατά πολύ. Επίσης, αρκετές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τους μετανάστες ως φτηνή εργατική δύναμη, πιθανόν, να μην μπορούσαν να αντέξουν υψηλότερο εργατικό κόστος και να έκλειναν, με αποτέλεσμα να έμεναν άνεργοι και οι ντόπιοι εργαζόμενοι, αλλά και να μειώνονταν η παραγωγή. Οι μετανάστες, εκτός από εργατικό δυναμικό, είναι και καταναλωτές. Αν και

δαπανούν ένα πολύ μικρό μέρος του εισοδήματός τους για κατανάλωση, αποτελούν μέρος της ενεργούς ζήτησης. Σε πολλές περιπτώσεις αγοράζουν δικά μας μεταχειρισμένα αντικείμενα, τα οποία εμείς δεν θα μπορούσαμε να πουλήσουμε. Το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους το αποστέλλουν στους συγγενείς τους στις χώρες προέλευσής τους και τα χαρακτηρίζουμε ως μεταναστευτικά εμβάσματα. Αυτά τα εμβάσματα χρησιμοποιούνται για αποταμίευση ή για την κάλυψη των αναγκών και των ιδίων αλλά και των οικογενειών τους. Τα μεταναστευτικά εμβάσματα κατά κάποιο τρόπο πλήττουν τις χώρες υποδοχής γιατί οι μετανάστες δεν πληρώνουν φόρους, τα μόνα ιδρύματα που εύνουν είναι τις τράπεζες. Από την άλλη, οι μετανάστες χρησιμοποιούν ολοένα περισσότερο τις δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. σχολεία, νοσοκομεία) χωρίς να έχουν καταβάλει το πόσο των φόρων που απαιτείται. Δεν μπορούμε όμως να τους κατηγορήσουμε ότι δεν πληρώνουν φόρους, γιατί είναι επακόλουθο του τύπου εργασίας που ακολουθούν (δουλεύουν χωρίς ένσημα δηλαδή παράνομα). Επίσης, επακόλουθο αυτής της κατάστασης είναι ότι δεν δικαιούνται επίδομα ανεργίας, δεν δικαιούνται άλλα επιδόματα ενίσχυσης εισοδήματος, δεν προστατεύονται από τους εργατικούς νόμους, επειδή δεν μπορούν να καταγγείλουν τους εργοδότες τους εξαιτίας της παράνομης παραμονής τους στη χώρα. Όσον αφορά την ελληνική οικονομία υπάρχουν κάποιες θετικές συνέπειες για το οξύ δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα μας. Η ενσωμάτωση μεταναστών δεύτερης γενιάς (όσων δηλαδή έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα) αποτελεί εφικτό στόχο και βέβαια για την υλοποίηση του είναι απαραίτητη η νομιμοποίησή τους (Χλέτσος και Ναξάκης, 2003 ; Green ,2002; Λιανός, 2003).

Σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές επιπτώσεις τον τελευταίο καιρό αναπτύσσεται στη χώρα μας ο ρατσισμός. Ο ρατσισμός που έχει να κάνει με την ενόχλησή μας ότι οι μετανάστες χρησιμοποιούν τις δημόσιες υπηρεσίες που χρησιμοποιούμε και εμείς, ανεβαίνουν στο ίδιο λεωφορείο, πάνε στο ίδιο σχολείο με τα παιδιά μας, επισκέπτονται το ίδιο πάρκο, καταφεύγουν στο ίδιο νοσοκομείο. Ειδικά το γεγονός ότι στέλνουν τα παιδιά τους στα δημόσια σχολεία οι ντόπιοι κάτοικοι καταφεύγουν να στέλνουν τα παιδιά τους στα ιδιωτικά σχολεία. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας μέχρι το έτος 200 η εξάπλωση μολυσματικών ασθενειών από τους μετανάστες έχει αυξηθεί κατά 90%, π.χ. ιός AIDS, ιός Έμπολα). Η μόλυνση του περιβάλλοντος, καταστροφή στρώματος του όζοντος, μόλυνση θαλασσών, ατμοσφαιρική μόλυνση σε πολλές αστικές περιοχές, είναι πλέον γεγονός με την μεταναστευτική κίνηση, μετανάστες καταφεύγουν να κοιμούνται στους δρόμους να βρωμίζουν τους χώρους διαμονής τους δημιουργώντας σε έσχατο βαθμό όλες τις παραπάνω επιπτώσεις. Τέλος, σε ό,τι αφορά το κοινωνικό επίπεδο η τρομοκρατία, τα ναρκωτικά, το οργανωμένο έγκλημα έχουν αυξηθεί ραγδαία και ιδιαίτερα στην Ελλάδα.

Αρχικά πίστευαν οι ευρωπαϊκές χώρες ότι η προέλευση των μεταναστών θα μειωνόταν επειδή θα έβρισκαν δυσκολότερα δουλειά, αφού πίστευαν ότι οι εργοδότες θα πρόσφεραν πιο εύκολα εργασία σε έναν νόμιμο παρά σε έναν παράνομο μετανάστη. Όμως όλες αυτές οι εικασίες έπεσαν στο κενό και αυτό φαίνεται με όλες τις παραπάνω επιπτώσεις που έχουν δεχτεί οι κοινωνίες μας. Βασική έννοια των ευρωπαϊκών χωρών πρέπει να είναι η νομιμοποίηση των μεταναστών ώστε να μην είναι πλέον παράνομοι, άρα και επιρρεπής σε παράνομες ενέργειες (μείωση εγκληματικότητας) και να περιοριστεί ο βαθμός εκμετάλλευσής τους.

Η διαδικασία της νομιμοποίησης θα βοηθήσει τα κράτη και θα τα ωφελήσει στο επίπεδο της οικονομίας. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα το εργασιακό κόστος των μεταναστών να αυξάνεται, οι επιχειρηματίες πρέπει να τους δηλώνουν και να πληρώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές. Τέλος, με τη διαδικασία της νομιμοποίησης η εισροή μεταναστών θα μειωθεί γιατί οι ίδιοι θα πληροφορηθούν ότι το να βρουν πλέον εργασία είναι πολύ δύσκολο και τότε να κινηθούν σε άλλες χώρες. Κι αυτό γιατί βασική προϋπόθεση των μεταναστών είναι να για να βρουν δουλειά. Συμπερασματικά, η λαθρομετανάστευση αποτελεί ένα εξαιρετικό σοβαρό ζήτημα για όλες της χώρες υποδοχής αλλά και για την ελληνική κοινωνία και εθνική ασφάλεια, που πρέπει να αντιμετωπισθεί με βαρύτερες νομοθεσίες απέναντι στη νομιμοποίηση τους (Χλέτσος και Ναζάκης, 2003; Λιανός, 2003; Μουσούρου, 2003).

2.7 Η μεταναστευτική κίνηση στην Ελλάδα

Ο άνθρωπος πάντα, όταν ο τόπος που γεννήθηκε δεν του προσφέρει εκείνα που θέλει για να ζήσει μια ζωή υποφερτή και μέσα στα υπάρχοντα κοινωνικά πλαίσια, πασχίζει να βρει καλύτερη τύχη. Έτσι αρχίζει η μετακίνηση και η αναζήτηση καλύτερης τύχης. Η μετακίνηση αυτή του πληθυσμού παρουσιάζεται όταν το περιβάλλον κοινωνικό, οικονομικό κλπ., μέσα στο οποίο ζει και κινείται το άτομο, δεν του παρέχει τη δυνατότητα να εκπληρώσει τις επιδιώξεις του και να ικανοποιήσει τις φιλοδοξίες του.

Η μετανάστευση αποτελεί ένα παλιό κοινωνικό φαινόμενο, αφού κατά τη δεκαετία του '20, το Ελληνικό κράτος κατάφερε να ενσωματώσει τους πρόσφυγες από την Μικρά Ασία. Τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως με την συνεχή διεθνοποίηση και ιδιαίτερα μετά από την κατάρρευση των καθεστώτων της ανατολικής Ευρώπης, έθεσε σε αμφιβολία τις αρχές περί εθνικού κράτους και έδωσε το έναυσμα για χάραξη πολιτικών για την μετανάστευση, καθώς τα κύματα ανθρώπων από διάφορες μεριές του πλανήτη διαδέχονταν το ένα το άλλο.

Η Ελλάδα, χώρα κατ' εξοχήν αποστολής μεταναστών στο παρελθόν, απέκτησε, στη δεκαετία του 1990, ένα σημαντικό αριθμό μεταναστών (νόμιμων και μη). Το ρεύμα αυτό

συνδέεται κυρίως με την πολιτική αλλαγή στην ανατολική Ευρώπη, ενώ υπάρχουν και μεγάλες μεταναστευτικές μειονότητες που προέρχονται από την Αφρική και την Ασία.

Η ελληνική αγορά εργασίας εμφανίστηκε ελκυστική και οι λόγοι που ερμηνεύουν αυτή την εισροή είναι κυρίως η τεράστια διαφορά αμοιβών εργασίας, καθώς η κατώτατη αμοιβή εργασίας στην Ελλάδα ήταν πολλαπλάσια εκείνης που επικρατούσε στις χώρες προέλευσης των μεταναστών και ότι οι μετανάστες προσφέρουν χαμηλά αμειβόμενη ανειδίκευτη εργασία, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις και αρχηγούς εκμεταλλεύσεων να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο ανταγωνισμό μειώνοντας το κόστος τους.

Σύμφωνα με έρευνα της Eurostat αυξάνονται οι μετανάστες σε Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση. Περισσότεροι από 900.000 είναι οι αλλοδαποί που ζουν και εργάζονται στη χώρα μας και καταλαμβάνουν το 8,1% του συνόλου του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, από τους 906.000 μετανάστες που εκτιμά η Eurostat ότι κατοικούν στην Ελλάδα, οι 577.000 προέρχονται από την Αλβανία, 22.300 είναι Ουκρανοί, 17.200 Γεωργιανοί, 16.200 Πακιστανοί και 13.900 Αιγύπτιοι (Έρευνα Eurostat, 2008).

Σήμερα και μετά από την εμπειρία της δεκαετίας του 1990, η οποία έδειξε ότι η Ελλάδα κινήθηκε χωρίς σχέδιο για τη μετανάστευση (άγονες προσπάθειες νομιμοποίησης μεταναστών, καμία στρατηγική σύνδεσης της μετανάστευσης με τις πραγματικές ανάγκες της Ελλάδας, κα.). Μία πολιτική για τη μετανάστευση στην Ελλάδα θα πρέπει να κινείται με γνώμονα τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, να δημιουργεί δηλαδή εκείνους τους μηχανισμούς που θα επιτρέπουν τη διοχέτευση της μετανάστευσης εκεί που υπάρχουν πραγματικές ανάγκες εργατικού δυναμικού που δεν μπορούν να καλυφθούν από τους Έλληνες εργαζόμενους και παράλληλα θα αποθαρρύνουν τη μετανάστευση όταν ο αλλοδαπός δεν έχει προοπτικές εξεύρεσης νόμιμης εργασίας ή η απασχόλησή του θα γίνει σε βάρος της απασχόλησης ενός ημεδαπού και κάποιου νόμιμα διαμένοντος στην Ελλάδα μετανάστη.

Τέλος, σε ό,τι αφορά κάθε νομοθετική προσέγγιση της μετανάστευσης θα πρέπει να δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τους μετανάστες ούτως ώστε να υποβοηθηθεί η ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Η δημιουργία αυτού του πλαισίου θα συμβάλει στην αποτροπή ανεπιθύμητων για όλους καταστάσεων ξеноφοβίας και κοινωνικού αποκλεισμού και να αποτρέπουν τη διαιώνιση της σημερινής ανεξέλεγκτης κατάστασης εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο (Μουσουρού, 2003).

2.8 Μεταναστευτική κίνηση στον Δήμο Ζωγράφου

Στο Δήμο Ζωγράφου σύμφωνα με την ΕΣΥΕ και την απογραφή του 2001 συνολικά υπήρχαν 6.682 αλλοδαποί από 102 χώρες προέλευσης, από τις οποίες η Αλβανία, η Κύπρος είναι δύο χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμό αποστολής αλλοδαπών. Οι μετανάστες από την Αλβανία ανέρχονται στους 3.275 και από την Κύπρο 1.568. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αλλοδαπών έχουν δηλώσει ότι ο λόγος εγκατάστασης στον Δήμο είναι κατά κύριο λόγο η εργασία και μετά ακολουθούν οι γυναίκες και τα παιδιά που έχουν έρθει από τον χώρα καταγωγής τους για επανένωση οικογένειας, αφού κυρίως οι άντρες είναι αυτοί που εγκαταλείπουν την χώρα τους για μια καλύτερη εύρεση εργασίας. Άλλοι λόγοι είναι η εκπαίδευση, αναζήτηση ασύλου, πρόσφυγες και μεικτοί λόγοι. Το επίπεδο εκπαίδευσης είναι υψηλό αφού από τους 6.682 αλλοδαπούς οι 2.811 έχουν αποφοιτήσει στη μέση εκπαίδευση και 778 έχουν αποφοιτήσει από κάποια ανώτατη σχολή και μόλις 773 έχουν αποφοιτήσει το δημοτικό. Όσον αφορά την ηλικία των μεταναστών από τους 6.682 οι 2.596 είναι νεαρής ηλικίας (20-39 ετών).

Τέλος, από τους 6.682 αλλοδαπούς οι 2.841 είναι οικονομικά ενεργοί πολίτες. Ο μεγαλύτερος αριθμός των μεταναστών είναι τεχνίτες, χειριστές μεταφορικών μέσων, μικροεπαγγελματίες, ανειδίκευτοι εργάτες και ένα μικρό ποσοστό μεταναστών διαθέτει δική του επιχείρηση.

Σύμφωνα με το γραφείο αλλοδαπών του Δήμου οι αλλοδαποί από την απογραφή του 2001 που κυμαίνονταν στους 6.682 τώρα ο αριθμός τους τώρα είναι περίπου 8.182 με τα ίδια ποσοστά ηλικίας, απασχόλησης και εκπαίδευσης.

Κεφάλαιο 3

Ο Δήμος Ζωγράφου

3.1 Γεωγραφικός προσδιορισμός

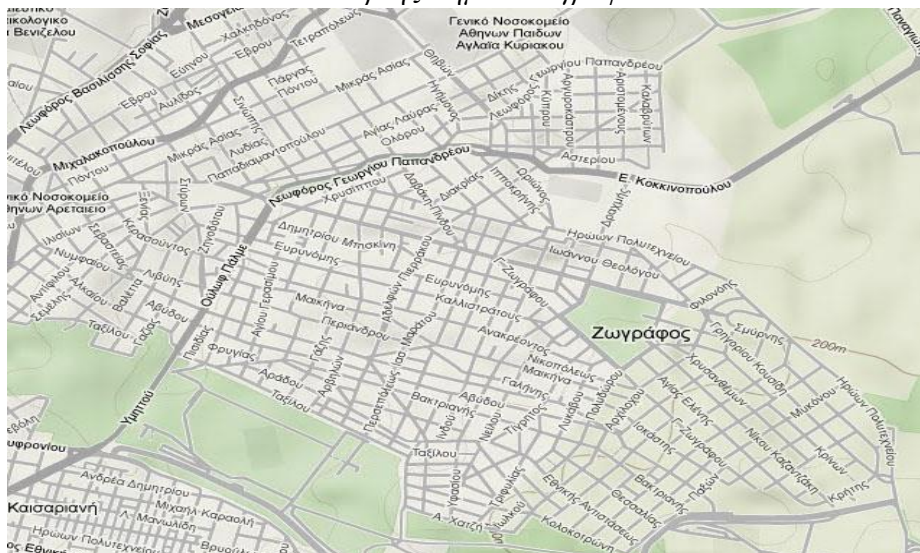
Ο Δήμος Ζωγράφου πριν πολλές δεκαετίες θεωρούνταν ακροδάχτυλα του Υμηττού όπου φιλοξενούσε το Γουδί, τη Ζωγράφου και τα Ιλίσια, ήταν και αυτά ενωμένα σχηματίζοντας μια ελαφριά καμπύλη η οποία υποχώρησε για να δημιουργηθεί ο σημερινός Δήμος (www.zografou.gr).

Γεωγραφικά ο Δήμος Ζωγράφου βρίσκεται στα ανατολικά προάστια του λεκανοπεδίου της Αττικής. Η περιοχή του Ζωγράφου ανατολικά το όρος Υμηττός και νοτιοδυτικά τα ποτάμια Ηριδανό και Ιλισό. Περικλείεται από τους Δήμους Παπάγου στο βορρά, Αθηναίων στα Δυτικά, Καισαριανής στα νότια και το όρος Υμηττός στα ανατολικά.

Η έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 8.517 km². Έχει αρκετά ακανόνιστο ανάγλυφο με ένα πλήθος από λόφους, με απότομες και πολλές φορές απαγορευτικές κλίσεις. Διασχίζεται από ρεύματα που σήμερα έχουν μετατραπεί σε δρόμους και από πάνω τους κτίστηκαν πολυκατοικίες και δημιουργήθηκαν λεωφόροι.

Ολόκληρη η περιοχή κλίνει προς τον ποταμό Ιλισό, ο οποίος πριν την κάλυψή του πρόσφερε λίγα ή πολλά ύδατα στους κατοίκους. Η υψομετρική διαφορά μεταξύ του νεκροταφείου και της υψηλότερης πλατείας, Κολοκοτρώνη- 28^{ης} Οκτωβρίου, των Άνω Ιλισίων και της γωνίας Παπαδιαμαντοπούλου είναι περίπου 100 μέτρα. Οι υψομετρικές διαφορές των μεγάλων και υψηλών σημείων είναι μεγάλες. Αν στον χάρτη σημειωθούν κάθετες γραμμές προς τις λεωφόρους Στρατηγού Παπάγου και Γρηγορίου Αυξεντίου, θα δημιουργηθούν ελικοειδείς γραμμές με έντονο ελιγμό και αυτό λόγω του πλούσιου ανάγλυφου του Δήμου (Παππάς, 2002).

Χάρτης Δήμου Ζωγράφου

3.2 Ιστορική αναδρομή

Ο Δήμος Ζωγράφου αποτελείται από το Γουδί, τα Ιλίσσια και του Ζωγράφου. Η αρχική ονομασία του Δήμου ήταν Καμπούνια, την έδωσαν ναυτικοί επειδή η μορφολογία του εδάφους τους θύμιζε τη φουρτουνιασμένη θάλασσα, όταν το καμπούνι του πλοίου τους ανεβοκατέβαινε στα κύματα. Η περιοχή του Ζωγράφου έχει ανατολικά τον Υμηττό και νοτιοδυτικά τον Ηριδανό και Ιλισό. Οι κοίτες των ποταμών υπάρχουν ακόμα και σήμερα. Του Ιλισσού, κάτω από τις στήλες του Ολυμπίου Διός και του Ηριδανού στην Καισαριανή.

Στις αρχές όμως του 1900 ήταν μια κοινότητα. Την ευκαιρία για κατοίκηση και τη δημιουργία οικισμών έδωσε ο Ιωάννης Ζωγράφος, από τον οποίο πήρε και την ονομασία η περιοχή. Το 1902 αγοράζει μια μεγάλη έκταση της περιοχής και αρχίζει να κτίζει σπίτια. Την ίδια εποχή λειτουργεί το πρώτο σχολείο και γίνεται και η ανέγερση του πρώτου ναού του Αγίου Θεράποντα. Το 1925 ο μικρός οικισμός αριθμεί 100 σπίτια περίπου και το 1929 με την υπογραφή Κουντουριώτη αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητη κοινότητα και λίγο αργότερα ο Βενιζέλος θεμελιώνει το 1^ο Δημοτικό σχολείο. Η κοινότητα Ζωγράφου μεγαλώνει, εκτός από τις περιοχές Ζωγράφου και Γουδί, πολλές ωραίες βίλλες αρχίζουν να κτίζονται, που σώζονται ακόμα και τώρα. Το 1935 συμπεριλαμβάνονται στα όρια της κοινότητας τα κουπόνια και η περιοχή του φυτωρίου του Υπουργείου Γεωργίας τα σημερινά Άνω Ιλίσια. Την ίδια εποχή ιδρύθηκε ο πρώτος ποδοσφαιρικός σύλλογος με την επωνυμία «Ενωση Ζωγράφου», επίσης άρχισε να λειτουργεί ο πρώτος θερινός κινηματογράφος «Παυσίλυπον» στη θέση της σημερινής πλατείας Αλεξανδρή (Γαρδένια). Το 1948 η κοινότητα αναγνωρίζεται ως Δήμος. Οι πολυκατοικίες κατά τη δεκαετία του '60 είναι γεγονός, οι δρόμοι αλλάζουν ονομασία και η περιοχή αλλάζει και αρχίζει να μετατρέπεται σε μεγαλούπολη (Ζωρζος, 2001; Παππάς, 2002).

3.2.1 Ιλίσια – Γουδή

Η συνοικία των Ιλισίων, τα άλλοτε Κουπόνια, πήρε το όνομά της από τη Δούκισσα Πλακεντίας που είχε χτίσει τη βίλλα της δίπλα στον Ιλισσό (όπου σήμερα είναι το Βυζαντινό μουσείο, μεταξύ της στρατιωτικής λέσχης και του πολεμικού μουσείου) και όχι από τον ποταμό Ιλισσό, σύμφωνα από τον αξιωματικό Λιανόν Ιωάννη. Τα Ιλίσια χωρίζονται σε δυο τμήματα. Το πρώτο τμήμα που αποκαλείται Ιλίσια (Κάτω Ιλίσια) ισχύει για το τμήμα βόρεια και ανατολικά του άλσους του Συγγρού και το δεύτερο τμήμα αποκαλούμενο Άνω Ιλίσια, καλύπτει την περιοχή ανατολικά της Πανεπιστημιούπολης και νότια, προς τον Υμηττό

Το Γουδή ή Γουδί είναι από τα πιο γνωστά μέρη του Αθηναϊκού λεκανοπεδίου κάλυπτε τεράστιες εκτάσεις για τα τότε δεδομένα. Η αρχική έκταση ήταν 13.500.000 τετραγωνικά μέτρα,

αργότερα αφαιρέθηκαν κάποια τμήματα το ποιο σημαντικό ήταν οι εγκαταστάσεις Στρατιωτικών μονάδων και η συνεχή αφαίρεση τμημάτων γης για την δημιουργία του Δήμου, της Πανεπιστημιούπολης, της Πολυτεχνιούπολης κ.λ.π. Το Γουδή απέχει 3 χλμ. από την πλατεία συντάγματος, τα όρια του είναι οι δυτικές πλαγιές του Υμηττού μέχρι της κοίτης του Ηριδανού ο λόφος Τσακός, οδός Μεσογείων και νοτιοδυτικά οι Αμπελόκηποι. Επίσης το Γουδή μοιράζεται διοικητικά με τον Δήμο Αθηναίων και Ζωγράφου. Τέλος, την ονομασία του πήρε από τον Γουδή, ο οποίος είχε τεράστια κληρονομιά την οποία κληρονόμησε ο Κακκαβάς (Ζωρζος, 2001).

3.3 Δημογραφικά στοιχεία

Τα πρώτα στοιχεία σε ό,τι αφορά τον πληθυσμό του Δήμου Ζωγράφου ξεκινά από τότε που θεωρούνταν ακόμα κοινότητα, το 1940 με 6.551 κατοίκους. Το 1947 η κοινότητα έγινε Δήμος, οι μετέπειτα απογραφές έχουν ως εξής:

Πίνακας 1: Δημογραφικά στοιχεία

1951	16.208
1961	27.185
1971	56.722
1981	84.548
1991	97.000
2001	81.435

Πηγή: Ζώρζος, 2001; ΕΣΥΕ, 2001

Με την ανάπτυξη των πολεοδομικών συγκροτημάτων του Πανεπιστημίου και του Πολυτεχνείου και την καταγραφή 42.800 νοικοκυριών στην τελευταία απογραφή του 2001 ο πληθυσμός ανέρχεται στους 81.435, όμως κατά τον Δήμο είχε υπερβεί τις 130.00 κατοίκων. Πρέπει να αναφερθεί ότι από τους κατοίκους 81.435, οι 6.682 είναι αλλοδαποί διάφορων εθνικοτήτων.

Πλέον ο πληθυσμός του Δήμου έχει αυξηθεί αρκετά, σύμφωνα με τον Δήμο οι κάτοικοι είναι περισσότεροι από 150.000.

3.4 Οικονομικά στοιχεία

Με βάση τα δημογραφικά στοιχεία από την ΕΣΥΕ ο πληθυσμός στην περιοχή του Ζωγράφου, κατά την απογραφή 2001, ήταν 81.435, από τους οποίους οι 36.620 είναι οικονομικοί ενεργοί πολίτες, οι 38.555 είναι μη ενεργοί οικονομικοί πολίτες, οι 2.877 είναι άνεργοι και οι 33.743 είναι απασχολούμενοι. Στον πληθυσμό αυτό κατανέμονται και οι δηλωθέντες αλλοδαποί, διαφόρων εθνικοτήτων, σε 6.682 από τους οποίους οι 2.841 είναι οικονομικοί ενεργοί πολίτες σε διάφορες ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε από το σύνολο των ενεργών οικονομικών πολιτών το διαχωρισμό της απασχόλησης τους στους τομείς παραγωγής. Ο διαχωρισμός αυτός μας δείχνει ότι οι εργαζόμενοι πολίτες απασχολούνται κυρίως στον τριτογενή τομέα, σε ό,τι αφορά δηλαδή το εμπόριο, τις κατασκευές, τις μεταφορές, την υγεία και την κοινωνική μέριμνα κλπ.

Πίνακας 2: Απασχολούμενοι ανά τομέα παραγωγής

Απασχολούμενοι ανά τομέα παραγωγής	
Οικονομικοί ενεργοί πολίτες	36.620
Απασχολούμενοι	33.743
Πρωτογενή τομέα (Γεωργία, κτηνοτροφία, δασοκομία κλπ.)	102
Δευτερογενής τομέας (χειροτεχνία, βιομηχανία, βιοτεχνία)	5.581
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, εκπαίδευση, μεταφορές, τουρισμός, τράπεζες, επικοινωνίες)	26.986
Δεν δήλωσαν	1.074
Άνεργοι	2.877
Οικονομικώς μη ενεργοί	38.555

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Όσον αφορά τους αλλοδαπούς, ο απασχολούμενοι είναι 2.841 εκ των οποίων πάνω από 1.980 άτομα απασχολούνται στον τριτογενή τομέα παραγωγής κυρίως 754 στις κατασκευές.

Πίνακας 3: Απασχολούμενοι αλλοδαποί ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Απασχολούμενοι αλλοδαποί κατά ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας	
Σύνολο απασχολούμενων	2.841
Γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία	8
Ορυχεία, λατομεία	0
Μεταποιητικές βιομηχανίες	267
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	9
Κατασκευές	754
Εμπόριο, επισκευές, ξενοδοχεία, εστιατόρια	498
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	87
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	650
Λοιπές υπηρεσίες	24
Δήλωσαν ασαφώς ή δε δήλωσαν τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	69

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Οι αντικειμενικές αξίες του Δήμου έχουν αυξηθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια. Οι τιμές χαμηλότερης ζώνης στην περιοχή είναι 300.000 ευρώ και στις υψηλότερες ζώνες φτάνει στις 400.000 ευρώ.

3.5 Η Συμβολή του Δήμου Ζωγράφου στην βιώσιμη ανάπτυξη

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης (πολιτισμός, Περιβάλλον, οικονομία και κοινωνία) με βάση την συμβολή τους στην ανάπτυξη του Δήμου Ζωγράφου.

3.5.1 Περιβάλλον

Ο Δήμος είχε αρχίσει να ασφυκτιά από την ανέγερση πολυκατοικιών που χτίστηκαν επί των ρευμάτων, μερικά από τα οποία έγιναν δρόμοι και λεωφόροι. Ελάχιστοι ήταν οι ανοικτοί χώροι ψυχαγωγίας, ο περιορισμένος χώρος στις πλατείες και η συνεχής κυκλοφορία των αυτοκινήτων που δεν έδιναν και ακόμα δεν δίνουν σε κάποιες γειτονιές του Δήμου, την δυνατότητα για το παιχνίδι των παιδιών και μέρη ανάπαυσης για τους πολίτες.

Το περιβάλλον είναι πηγή ζωής, εσωτερική ανάγκη και ένδειξη πολιτισμού. Ο Δήμος για να καταφέρει όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά έχει σχεδιάσει πλήθος έργων για την βελτίωση των τόπων πρασίνου και την αναδιαμόρφωση του αστικού πρασίνου για την καλύτερη δυνατή βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών. Για την επίτευξη των έργων αυτών, που θα υλοποιηθούν ή που έχουν υλοποιηθεί, ο Δήμος έχει δημιουργήσει μια ξεχωριστή διεύθυνση, διεύθυνση πρασίνου και περιβάλλοντος, που απασχολείται αποκλειστικά με τα περιβαλλοντικά θέματα της περιοχής.

Από τους βασικότερους χώρους πρασίνου στο Δήμο είναι το πάρκο στο Γουδή. Στον ιδιόκτητο χώρο του Δήμου Ζωγράφου μελετήθηκε και κατασκευάστηκε ένα μεγάλο έργο σε έκταση 60 στρεμμάτων, που περιλαμβάνει αθλητικούς χώρους και χώρους πρασίνου και περιπάτου. Μέσα στο πάρκο υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου, μπάσκετ και τέννις, παιδικές χαρές και παιδότοποι, χώροι περιπάτου και αναψυχής, υπαίθριοι χώροι κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, υδάτινο στοιχείο και χώροι στάθμευσης. Σήμερα, το πάρκο δίνει ξεχωριστή ανάσα ζωής στους κατοίκους. Είναι μια περιοχή που έχει διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τη φυσικότητα της και συνδέει το οικοσύστημα του Υμηττού με τον αστικό ιστό. Επίσης στο χώρο του Πάρκου πραγματοποιείται ετήσια ανθοκομική έκθεση . Τα τελευταία χρόνια η έκθεση αυτή αποτελεί θεσμό για τον Δήμο.

Η λειτουργική και αισθητική βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος αποτελεί μόνιμη επιδίωξη της Δημοτικής Αρχής με βασικό σύνθημα «Πράσινη Ζωή στη Πόλη». Γι' αυτό το λόγο έγιναν έργα για την ανάπλαση κοινόχρηστων και δημόσιων χώρων με αποτέλεσμα αυτές οι καινούργιες υποδομές να δίνουν χώρους αναψυχής και άθλησης στις γειτονιές και ασφαλή κίνηση στα παιδιά για το παιχνίδι τους. Δημιουργήθηκε σκίαση μεγάλων επιφανειών οδοστρωμάτων & οικοδομών, μείωση της ρύπανσης και των θορύβων, καλύτερος φωτισμός πλατειών, παιδικές χαρές. Αυξάνουν το πράσινο στις πλατείες και βελτιώνουν την προσβασιμότητα των οδών, τοποθέτησαν νέα σώματα και συστήματα ηλεκτροφωτισμού για την καλύτερη, δυνατή αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων.

Η τοποθέτηση νέου φωτισμού σε όλους τους δρόμους του Δήμου άλλαξε τη μορφή της πόλης. Απόμακροι δρόμοι και σκοτεινοί φωτίστηκαν δημιουργώντας ασφάλεια στους κατοίκους, αναβάθμισε μαγαζιά και μείωσε τους κινδύνους ατυχημάτων. Χρησιμοποιήθηκαν λαμπτήρες νέου οικολογικού τύπου που επιτυγχάνουν την μείωση κατανάλωσης του ρεύματος κατά 50%.

Ο Δήμος Ζωγράφου αποφάσισε την εκπόνηση του Νέου Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου με στόχο την επικαιροποίηση και επανακαθορισμό των παραμέτρων οικιστικής ανάπτυξης και προστασίας περιβάλλοντος στο σύνολο του γεωγραφικού και διοικητικού του χώρου. Οι σημαντικότεροι στόχοι είναι η δημιουργία νέων χώρων πρασίνου, αναψυχής, αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, καθώς και την εξεύρεση λύσεων στο κυκλοφοριακό. Επίσης ένα άλλο φιλόδοξο και ρεαλιστικό πρόγραμμα ανάπλασης του Δήμου παρουσιάστηκε με σκοπό την ανάπλαση και τον ανασχεδιασμό της πόλης με μοντέρνα σκέψη, υψηλή αισθητική και μέγιστη λειτουργικότητα. Είναι ένα σχέδιο που βασίζεται όχι μόνο στην παρατήρηση των αναγκών του πρασίνου και διαθέτει τις εξής πέντε πλατφόρμες:

1. Διατήρηση, προστασία, συντήρηση
2. Σχεδιασμός νέων έργων, αναπλάσεις, επανασχεδιασμοί
3. Οι πολίτες σχεδιάζουν
4. Ειδικά έργα
5. Παιχνίδι με κανόνες

Η ανακύκλωση είναι σημαντικό κομμάτι για τον Δήμο. Εξοπλίστηκε με νέα μέσα για την αποκομιδή των απορριμμάτων και πλέον η διαδικασία της ανακύκλωσης έχει άμεσα αποτελέσματα.

Τέλος, ο Δήμος εκπόνησε μελέτη για την ανάδειξη πηγών του Ιλισού ποταμού, πανάρχαιου συμβόλου, θείου και ανθρώπινου, της Αττικής γης. Στόχος αυτής της μελέτης είναι η ανάδειξη της διπλής στην περιοχή κοίτης του Ιλισού ποταμού, στο βόρειο τμήμα της πόλης (Σύλλογος παλαιών ζωγραφιστών, 2002; www.zografou.gr).

3.5.2 Πολιτισμός

Σύμφωνα με τον Βρετανό εθνολόγο, Edward Burnet Tylor, ο πολιτισμός αποτελεί *έκφραση της ζωής του ανθρώπου και «σύνθετο σύνολο που περιλαμβάνει τη γνώση, την πίστη, την τέχνη, το νόμο, τα ήθη και τα έθιμα και άλλες δεξιότητες που απέκτησε ο άνθρωπος ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας»*. Στόχος λοιπόν του Δήμου είναι η εξάπλωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα περιλαμβάνουν όλα τα παραπάνω στοιχεία στους πολίτες.

Το πνευματικό κέντρο του Δήμου υποστηρίζει κάθε μορφή δραστηριότητας στην τέχνη γι' αυτό και αποτελεί το σημαντικότερο κομμάτι της πολιτιστικής δραστηριότητας της πόλης.

Στο Δήμο λειτουργεί θεατρικό εργαστήρι για άτομα άνω των 18 και θεατρικό εργαστήρι για παιδιά από 4-15 ετών. Τα μαθήματα πραγματοποιούνται από έμπειρους ηθοποιούς και σκηνοθέτες, οι οποίοι διδάσκουν κατά κύριο λόγο υποκριτική, ορθοφωνία, τραγούδι, ιστορία θεάτρου, δραματολογία και εκφραστική κίνηση. Όσον αφορά τα τμήματα του παιδικού θεατρικού εργαστηρίου σκοπός είναι να αποκτηθούν ερεθίσματα στο παιδί να αναπτύξει την φαντασία του, την αντίληψή του, να κοινωνικοποιηθεί και να έρθει σε επαφή με την τέχνη του θεάτρου. Επίσης στον Δήμο λειτουργούν τμήματα καλλιτεχνικής φωτογραφίας όπου διδάσκεται τεχνική, ιστορία και αισθητική της εικόνας καθώς και καλλιτεχνική φωτογραφία και πρακτική εξάσκηση σε σκοτεινό θάλαμο. Τέλος στην περιοχή διεξάγονται θεατρικοί αγώνες Ερασιτεχνικών Θιάσων, στο πρόσφατα ανακαινισμένο Υπαίθριο Δημοτικό Θέατρο, το Σεπτέμβριο κάθε έτους. Πρόκειται για μια πολιτιστική εκδήλωση, ένα αμιγώς θεατρικό φεστιβάλ, που έχει καθιερωθεί τα τελευταία χρόνια.

Με στόχο την προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς λειτουργεί το τμήμα παραδοσιακών χορών και τα τμήματα Ευρωπαϊκών και Latin χορών απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες. Εκτός από Latin διδάσκονται επίσης ρέγκε, βάλς, ρούμπα κ.α. Σκοπός του τμήματος είναι το άτομο να αποκτήσει αυτοπεποίθηση, ευαισθησία και φαντασία.

Επίσης, ο Δήμος διαθέτει Δημοτικό Ωδείο, αναγνωρισμένο από το Υπουργείο Πολιτισμού. Στο ωδείο λειτουργεί τμήμα μουσικό-κινητικής αγωγής, στο οποίο διδάσκεται το «Σύστημα

Ορφ», η συμφωνική ορχήστρα εγχόρδων, η φιλαρμονική-μπάντα του Δήμου, η μικτή χορωδία, και η χορωδία νέων.

Με σύγχρονη τεχνολογία και με ευχάριστο περιβάλλον λειτουργεί ο χειμερινός αλλά και θερινός κινηματογράφος «Αλέκα». Επίσης, υπάρχει η Δημοτική βιβλιοθήκη που στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτίριο και έχει περίπου 70.000 βιβλία.

Τα μουσεία και οι εκθεσιακοί χώροι που λειτουργούν στην περιοχή είναι:

- Μουσείο Γουναρόπουλος. Πολιτισμικό κέντρο και μουσείο, που στεγάζεται στο σπίτι του ζωγράφου. Το σπίτι του ζωγράφου έγινε δωρεά στον Δήμο από την οικογένεια του μαζί με του πίνακες του. Το Πολιτιστικό Κέντρο G. Gounaro αίθουσες Γ. Παυλάτου και Σ. Τσίρκα αναπτύσσει διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες, τόσο εκθέσεις Ελλήνων και ξένων ζωγράφων, εκθέσεις φωτογραφίας, σκηνοθεσίας κλπ.
- Μουσείο Μαρίκα Κοτοπούλη. Αποτελεί ένα λειτουργικό μουσείο σύγχρονης τέχνης, ικανό να φιλοξενεί σημαντικές καλλιτεχνικές εκθέσεις, εκδηλώσεις υψηλής πολιτιστικής έκφρασης καθώς και εκθέσεις με σπάνιες συλλογές σε συνεργασία με άλλα μουσεία. Το κτίριο είναι εξοχική κατοικία που κτίστηκε το 1926 από την μεγάλη ηθοποιό του Ελληνικού Θεάτρου Μαρίκα Κοτοπούλη και αναπαλαιώθηκε από τον Δήμο Ζωγράφου αναδεικνύοντας την αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία και τους θαυμάσιους εσωτερικούς του χώρους. Επίσης σχεδιάστηκε αίθουσα «θεατρικής μνήμης της Μαρίκας Κοτοπούλη» στην οποία ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τη θεατρική πορεία της ηθοποιού μέσα από φωτογραφίες, θεατρικά προγράμματα, δημοσιεύματα και χειρόγραφα.
- Μουσείο Ελληνικού θεάτρου σκιών. Ιδρύθηκε το 2003 και φιλοξενείται στο μουσείο «Μαρίκα Κοτοπούλη». Συγκεντρώνονται συλλογές από φιγούρες, σκηνικά και εργαλεία των καραγκιοζοπαιχτών και δημιουργείται βιβλιοθήκη και ηλεκτρονική βάση δεδομένων για την αξιοποίηση των συλλεγμένων αρχειακών πληροφοριών.
- Βίλα Βούγα. Είναι ένα νεοκλασικό κτίριο του 1930. Περιήλθε, τη δεκαετία του '80, στην ιδιοκτησία του Δήμου Ζωγράφου και ανακαινίσθηκε με σεβασμό στην παράδοση και στην ιστορία του. Σήμερα λειτουργεί ως εκθεσιακός χώρος παρουσίασης έργων ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας, κεραμικής κλπ.
- Το Αυτοτελές Γραφείο Επικοινωνίας - Ενημέρωσης και Διεθνών Σχέσεων επιμελείται τις δραστηριότητες που αφορούν Εκδηλώσεις, πολιτιστικά γεγονότα και διαπολιτισμικές δράσεις. Συνοπτικά αναφέρουμε τις Εκδηλώσεις για Θρησκευτικές εορτές (Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Θεοφάνια, Μεταφορά Αγίου

Φωτός από το Ιεροσόλυμα), Εκδηλώσεις για Εθνικές Εορτές-Επετείους (28η Οκτωβρίου και 25η Μαρτίου, 17 Νοέμβρη, Εθνική Αντίσταση), Εκδηλώσεις που αφορούν την λαϊκή παράδοση (Καρναβάλι και Κούλουμα, Μουσταλευριά). Στις εκδηλώσεις αυτές συμμετέχουν μεταξύ των άλλων και οι Τοπικοί - Πολιτιστικοί Σύλλογοι του Δήμου και πιο συγκεκριμένα ο Σύνδεσμος Παλαιών Ζωγραφιστών, ο Σύνδεσμος Αρκάδων Ζωγράφου «Θεόδωρος Κολοκοτρώνης», ο Σύλλογος Κρητών Ζωγράφου «Ο Καζαντζάκης», ο Σύνδεσμος Ηπειρωτών Ζωγράφου «Η Ήπειρος», η Ένωση Ποντίων Ζωγράφου και το Σωματείο Λαογραφικών Ερευνών «Οι Ναϊάδες».

Τέλος, στο Δήμο Ζωγράφου γίνεται έκθεση βιβλίου στο Πάρκο στο Γουδή ή στη πλατεία Γαρδένεια. Όσον αφορά τις διαπολιτισμικές δράσεις ο Δήμος παρουσιάζει έντονη εξωστρέφεια και μια αξιόλογη δυναμική στην υποστήριξη της διαδημοτικής συνεργασίας σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό πολιτιστικές και πολιτισμικές ανταλλαγές, θέματα κοινωνικής πολιτικής, ανταλλαγή τεχνογνωσίας. Ο Δήμος Ζωγράφου έχει αδελφοποιηθεί με το Δήμο Fontaine- L' Eveque του Βελγίου, το Δήμο Αγλαντζιάς της Κύπρου, το Δήμο Σαρτανά της Ουκρανίας και το Δήμο Mala της Σουηδίας (Σύλλογος παλαιών ζωγραφιστών , 2002; www.zografou.gr).

3.5.3 Αθλητισμός

Οι υπάρχουσες υποδομές αθλητισμού του Δήμου Ζωγράφου είναι:

α) το αθλητικό κέντρο Ιλισσίων με έκταση 11 περίπου στέμματα και περιλαμβάνει το κολυμβητήριο με διαστάσεις 25x50, που χρησιμοποιείται από αθλητές του Ποσειδώνα και του Ηλisiaκού, φοιτητές, μαθητές και είναι ανοιχτό για όλο το κοινό. Αθλούνται Άτομα με Αναπηρία, πολλοί εξ αυτών Ολυμπιονίκες. Εκεί εδρεύει το νεοϊδρυθέν σωματείο ΑΙΟΛΟΣ Ζωγράφου ΑΜΕΑ. Επίσης, διαθέτει μικρή πισίνα όπου γίνονται μαθήματα εκμάθησης κολύμβησης. Τέλος, όσον αφορά το αθλητικό κέντρο Ιλισσίων υπάρχει το κλειστό γυμναστήριο για την διεξαγωγή προπονήσεων και αγώνων basket, volley, handball και αίθουσα ενόργανης γυμναστικής. Επίσης, διεξάγονται επίσημα πανελλήνια τουρνουά καράτε και judo.

β) Το δημοτικό στάδιο «Γρ. Λαμπράκης» με έκταση 25.250τμ. και περιλαμβάνει γήπεδο ποδοσφαίρου, στίβο 400 μέτρων και το κλειστό γυμναστήριο αθλοπαιδιών με αίθουσα με προδιαγραφές επίσημων αγώνων basket και volley, αίθουσα με όργανα γυμναστικής, αποδυτήρια, βοηθητικούς χώρους, ιατρείο και κερκίδες στη μια πλευρά του γηπέδου 700 θέσεων. Χρησιμοποιείται από τα αθλητικά σωματεία του Δήμου και αθλούνται πάνω από 200 άτομα ημερησίως.

γ) Το αθλητικό κέντρο «Σωτ. Πετρούλας με έκταση 1.625τμ. και περιλαμβάνει ένα γήπεδο basket ανοιχτό, τρία γήπεδα τέννις, ένα γήπεδο volley, τοίχο για τένις, πέντε μονές μπασκέτες, προπονητήριο και εξέδρες στη μια πλευρά για 600 περίπου άτομα.

δ) Το αθλητικό συγκρότημα στο Γουδή το οποίο περιλαμβάνει γήπεδο ποδοσφαίρου, κλειστό γήπεδο μπάσκετ, πέντε γήπεδα τέννις και ένα μίνι γήπεδο ποδοσφαίρου 5x5.

Στο Δήμο για την υποστήριξη και συστηματική λειτουργία και αναβάθμιση όλων των δραστηριοτήτων που αφορούν τον αθλητισμό λειτουργεί το αυτοτελές γραφείο νεολαίας και άθλησης. Ετησίως υλοποιούνται τα εξής προγράμματα: άθληση και γυναίκα, άσκηση στην Τρίτη ηλικία, άθληση ατόμων με ειδικές ανάγκες και επιτραπέζια αντισφαίριση (Πινγκ – Πονγκ). Τέλος, έχουν θεσμοθετηθούν οι εξής δραστηριότητες: Τουρνουά ποδοσφαίρου, πανελλήνιο πρωτάθλημα τέννις και κολυμβητικοί αγώνες ΤΣΙΤΕΙΑ (Σύλλογος παλαιών ζωγραφιωτών , 2002; www.zografou.gr).

3.5.3.1 Ηλυσιακός

Ο Ηλυσιακός αθλητικός όμιλος είναι ελληνικό αθλητικό σωματείο με έδρα τον Δήμο Ζωγράφου και διατηρεί τα εξής ολυμπιακά αθλήματα: ποδόσφαιρο, καλαθοσφαίριση, πετοσφαίριση, χειροσφαίριση, υδατοσφαίριση, κολύμβηση, ξιφασκία και τοξοβολία.

Ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου το 1927. Πρόγονός του ήταν η ομάδα της Δάφνης Ιλισίων.

Η επινόηση του ονόματος ‘‘Ηλυσιακός’’ αποδίδεται στον Μιχάλη Ξύδη γνωστός ορειβάτης και πρωτεργάτης της ιδρύσεως του συλλόγου. Σύμφωνα με τον ιδρυτή του η ονομασία αποδόθηκε προς τιμήν των ‘‘Ηλίσσιων πεδίων’’ , όπου σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία αναπαύονταν οι ψυχές των ενάρετων ανθρώπων και γενναίων πολεμιστών, γι αυτό και γράφεται με ‘‘Η’’ αντί με ‘‘Ι’’. και την εποχή εκείνη γραφόταν με δυο σίγμα, δηλαδή Ηλυσσιακός. Αρχικά είχε την έδρα τα Κουπόνια, όπως ονομαζόταν παλιά η περιοχή κατά τον 19^ο αιώνα, και τα όρια του ήταν ο Ιλισσός ποταμός και κάλυπτε τους φιλάθλους μιας ευρύτερης περιοχής, κέντρο, Παγκράτι, Καισαριανή, Αμπελόκηποι, Γουδή κα. Το σύμβολο της ομάδας είναι ένα δαφνοστεφανομένο ήττα και τα επίσημα χρώματα της ομάδας είναι το κίτρινο και το μαύρο.

Το 1952 ο Ηλυσιακός μεταφέρθηκε στα Κουπόνια, τα οποία αργότερα ονομάστηκαν Άνω Ιλίσσια στο νέο γήπεδό του. Βρίσκεται και αγωνίζεται στην Α Αθηνών και συμμετείχε στο πρωτάθλημα Β’ Εθνικής. Από το 1975 μέχρι και σήμερα η ομάδα αγωνίζεται στο γήπεδο Ζωγράφου, το οποίο φιλοξενεί και όλες τις ομάδες του Δήμου, γνωρίζοντας πολλές χαρές και λύπες. Αγωνίζεται επί σειρά ετών στην Β’ εθνική γράφοντας τις πιο σημαντικές σελίδες της ιστορίας της (www.ilisiakos.com).

3.5.4 Κοινωνία

Πρωταρχικό μέλημα του Δήμου Ζωγράφου είναι ο πολίτης γι' αυτό και όλες οι υπηρεσίες και οι κοινωνικές δομές της πόλης λειτουργούν με σκοπό τις άριστες παροχές, σύμφωνα με τις ανάγκες, των πολιτών. Το αυτοτελές γραφείο κοινωνικών υπηρεσιών επικοινωνίας, ενημέρωσης, διεθνών σχέσεων που λειτουργεί στο Δήμο παρέχει υπηρεσίες στην κοινωνία και στην πολιτεία. Πραγματοποιεί επισκέψεις κατ' οίκον, διενεργεί κοινωνικές έρευνες, συντάσσει εκθέσεις και παρακολουθεί τα περιστατικά που τους ανατίθεται.

Ο Δήμος Ζωγράφου καλύπτει όλη τη Διοικητική Περιφέρεια με τέσσερις Δημοτικούς Παιδικούς Σταθμούς που προσφέρουν υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικό πρόγραμμα στα παιδιά, διασκεδαστικές εκδηλώσεις, εκδρομές, θεατρικές παραστάσεις, συμμετοχή σε γιορτές κλπ. Υπάρχει παιδίατρος που παρακολουθεί και συμβουλεύει τους γονείς για προβλήματα υγείας των παιδιών, λογοθεραπεύτρια και ψυχολόγος. Επίσης, παρέχονται στα παιδιά μαθήματα χορού και κίνησης.

Στο Δήμο λειτουργεί το περιφερειακό γραφείο πληροφόρησης εργαζομένων και ανέργων που απευθύνεται σε ανέργους, στους εργαζομένους που απειλούνται από την αγορά εργασίας και σε κοινωνικές ομάδες που πλήττονται από τον κοινωνικό αποκλεισμό, μετανάστες, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με αναπηρίες, κακοποιημένες γυναίκες κα. Πληροφορούν τους πολίτες για θέματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιχειρηματικότητας.

Με στόχο την πρωτογενή και δευτερογενή πρόληψη της ψυχικής υγείας των συμπολιτών λειτουργεί το Συμβουλευτικό Κέντρο Οικογενειών (ΣΚΟ) και απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, εφήβους, ενήλικες και οικογένειες. Από το 2000 λειτουργεί το Κέντρο Πρόληψης και Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών και Προαγωγής Υγείας (ΚΕ.Π.Χ.Ε.Ο) με σκοπό την υλοποίηση προγράμματος πρόληψης της χρήσης και κατάχρησης των ουσιών και την προώθηση της υγείας στην προσωπική και κοινωνική ζωή. Συνεργάζεται με τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών Ο.Κ.Α.Ν.Α.

Η βοήθεια στο σπίτι παρέχει τις εξής υπηρεσίες: κοινωνική υπηρεσία, νοσηλευτική υπηρεσία, οικογενειακοί βοηθοί. Έτσι δίνεται η ευκαιρία στους ηλικιωμένους και στα άτομα με αναπηρίες να υπάρχει κοινωνική φροντίδα στο οικείο περιβάλλον τους.

Το 2004 ξεκίνησε να λειτουργεί το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), σκοπός του είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων, η παραμονή τους στο φυσικό και οικογενειακό περιβάλλον, η διατήρηση μίας φυσιολογικής κοινωνικής και εργασιακής ζωής των μελών της οικογένειάς τους που ασχολούνται με την φροντίδα των ατόμων αυτών από ειδικευμένους και έμπειρους κοινωνικούς λειτουργούς, νοσηλευτές και οικογενειακούς βοηθούς.

Στον Δήμο στεγάζονται δύο Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) στα οποία παρέχονται ψυχολογική στήριξη, ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα, φυσικοθεραπεία και εργοθεραπεία σε όλα τα μέλη. Επίσης, διοργανώνονται ψυχαγωγικά προγράμματα όπως εκδρομές, περίπατοι, θέατρα, γιορτές, γυμναστική, χορωδία κλπ.

Δωρεάν προληπτική ιατρική παρέχουν τα δημοτικά ιατρεία με τη δυνατότητα περίθαλψης και παραπεμπτικών σε άπορους πολίτες.

Το σπίτι της αλληλεγγύης, λειτουργεί από το 2001 με σκοπό την παροχή σίτισης και συμπαράστασης, κοινωνικής αλληλεγγύης σε άπορους ανθρώπους και οικογένειες της περιοχής.

Στο κτίριο Ηριδανός κατά τις απογευματινές ώρες, παιδιά, έφηβοι και ενήλικες με αναπηρίες δραστηριοποιούνται μέσα από τη ζωγραφική, μουσική, θέατρο, και έχουν πλήρη ψυχολογική υποστήριξη. Επίσης, το Αυτοτελές Γραφείο Προσβασιμότητας ΑΜΕΑ, προωθεί και παρακολουθεί όλες τις ενέργειες για την εξασφάλιση προσβασιμότητας και των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Τέλος, στο πλαίσιο της Κοινωνικής Πολιτικής ο Δήμος Ζωγράφου δημιούργησε και λειτουργεί η δημοτική κατασκήνωση Ραφήνας, που παρέχεται δωρεάν στα σπίτια της κατασκήνωσης.

3.5.5 Παιδεία

Ο Δήμος Ζωγράφου ασχολείται ιδιαίτερα με το θέμα της παιδείας και επικεντρώνονται στη δημιουργική έκφραση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος. Προτεραιότητες της περιοχής είναι η επένδυση του στη παιδεία για το καλύτερο μέλλον του τόπου και της νεολαίας. Οι δραστηριότητες του έχουν στόχο την ανάπτυξη και αναβάθμιση των υποδομών της εκπαίδευσης και στη δημιουργία ενός πλέγματος δράσεων, αθλητικών και πολιτιστικών, που στοχεύουν στη σωματική και πνευματική διάπλαση.

Επίσης, διεξάγεται το Μαθητικό Φεστιβάλ, έχει πλέον καταγραφεί ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός στη περιοχή, με επίκεντρο τους όλους μαθητές. Κάθε χρόνο σε συνεργασία με το γραφείο φυσικής αγωγής, τα σχολεία, τους δασκάλους και τους διευθυντές των σχολείων του Δήμου, διοργανώνονται οι σχολικοί αγώνες, στους οποίους συμμετέχουν οι μαθητές των σχολείων σε αθλήματα όπως basket, Ποδόσφαιρο, στίβο, κολύμβηση κα. Τέλος, λειτουργεί το αυτοτελές τμήμα σχολικής μέριμνας (Δ.Ε.Π) για την υποστήριξη και συστηματική λειτουργία όλων των δραστηριοτήτων που αφορούν την παιδεία και προωθούν θέματα των σχολικών μονάδων του Δήμου (Σύλλογος παλαιών ζωγραφιστών , 2002; www.zografou.gr).

Κεφάλαιο 4

Επιχειρηματικότητα και βιώσιμη ανάπτυξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί τη λήψη εναρμονισμένης προσπάθειας τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο για την προστασία του περιβάλλοντος. Η σημασία που δίνεται στην επίτευξη των κατάλληλων συνθηκών για βιώσιμη ανάπτυξη διαφαίνεται και μέσω του νέου επενδυτικού νόμου (3299/2004) ο οποίος παρέχει μια δέσμη κινήτρων που περιλαμβάνει επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις απασχόλησης και φορολογικές απαλλαγές με σκοπό την προώθηση επενδυτικών σχεδίων για την προστασία του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα την παραγωγή ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Trap, 2005)

Σε ό,τι αφορά την συνιστώσα της Βιώσιμης ανάπτυξης για την οικονομία, αναφέρετε ότι οι επιχειρήσεις έχουν ως κύριο στόχο την αύξηση του κέρδους και η μείωση του κόστους παραγωγής, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα, αφού οι επιχειρήσεις δεν ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Το πιο σημαντικό ζήτημα είναι το πώς να επιτύχεις οικονομική ανάπτυξη χωρίς καταστροφή του περιβάλλοντος (Bailey, 1994). Η σχέση μεταξύ των επιχειρήσεων και της ανάπτυξης είναι αρκετά πολύπλοκη. Το εμπόριο και το άνοιγμα προς την παγκόσμια οικονομία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία θέσεων εργασίας και ευημερίας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Μέσω της εμπορικής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως στόχο να διασφαλίσει, ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι σε θέση να επωφεληθούν από την πρόσβαση στις αγορές της και από το άνοιγμα της παγκόσμιας οικονομίας. Βλέπει το εμπόριο ως ένα μέρος μιας στρατηγικής ανάπτυξης που έχει αποβάλει ήδη εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπους στον αναπτυσσόμενο κόσμο από τη φτώχεια, και μπορεί να κάνει το ίδιο για εκατοντάδες εκατομμύρια περισσότερους ανθρώπους (Eurostat, 2007)

4.1 Επιχειρηματίες μετανάστες στην Ελλάδα και στη Ευρώπη

Οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε μετανάστες και εθνικές μειονότητες έχουν σημαντική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τη Eurostat , 2008, υπάρχουν περίπου 24 εκατομμύρια μη υπήκοοι που κατοικούν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαφόρων εθνικοτήτων. Οι επιχειρήσεις τους, κυρίως μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, παίζουν σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή κοινωνία και ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές.

Η Ελλάδα κατά τη δεκαετία του 1980 άρχισε να γίνεται χώρα προέλευσης μεταναστών κυρίως από ασιατικές και αφρικανικές χώρες. Αργότερα μετά την κατάρρευση του «Ανατολικού Μπλοκ» στις αρχές της δεκαετίας του '90, παρατηρήθηκε μεγάλη εισροή μεταναστών από χώρες της ανατολικής Ευρώπης, ειδικότερα από γειτονικές χώρες όπως η Αλβανία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία, κυρίως για να εργαστούν σαν εργάτες. Οι περισσότεροι θέλησαν να στραφούν στο άνοιγμα επιχειρήσεων από ανάγκη για να μπορέσουν να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα εφόδια για την ζωή τους. Σύμφωνα με το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο Αθηνών, 2007, στην πλειονότητα τους οι μετανάστες αναπτύσσουν μικρές ομοεθνής επιχειρήσεις και περισσότερο δραστηριοποιούνται στο εμπόριο τροφίμων και ρουχισμού, με προϊόντα από τη χώρα προέλευσής τους, ενώ σε μεγάλο βαθμό δραστηριοποιούνται ως μικροπωλητές.

Σε εκδήλωση του τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και μετά από έρευνα που έγινε και παρουσιάστηκε στη Θεσσαλονίκη το 2007, συμπεραίνεται ότι οι περισσότερες εγγραφές στο επιμελητήριο, έγιναν από μετανάστες που ίδρυσαν την επιχείρησή τους για οικονομικούς λόγους, με εξαίρεση τους κινέζους που έρχονται στην Ελλάδα με έτοιμα σχέδια, επιχειρηματικοί μετανάστες.

Οι περισσότεροι μετανάστες δημιούργησαν την επιχείρησή τους κυρίως με αποταμίευση. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι περισσότεροι επιχειρηματίες μετανάστες δραστηριοποιούνται στο εμπόριο δικών τους προϊόντων που απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε άλλους αλλοδαπούς ή ομοεθνείς τους, ανοίγοντας μίνι μάρκετ, τουριστικά και μεταφραστικά γραφεία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, του δεύτερου εξαμήνου του 2006, του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθήνας υπήρχαν 615 εγγεγραμμένες επιχειρήσεις αλβανών μεταναστών, 598 εγγραφές κινέζων μεταναστών και τους Κύπριους, λόγω εγγύτητας της χώρας τους, να ακολουθούν με 347.

Από τις επιχειρήσεις αλλοδαπών που λειτουργούν στην Ελλάδα, το 42,6% δραστηριοποιείται στο λιανικό εμπόριο, το 40,7% στο χονδρικό εμπόριο, το 5,5% στις κατασκευές, και περίπου το 2% σε κλάδους που αφορούν το εμπόριο, τη συντήρηση και την επισκευή αυτοκινήτων και μηχανών.

Τα στοιχεία αυτά παρουσιάστηκαν στο πανευρωπαϊκό πρόγραμμα «Immensity», Επιχειρηματικότητα των Μεταναστών για την Κοινωνικοοικονομική Συνοχή και τη Βελτίωση του Βιοτικού Επιπέδου, που διοργάνωσε η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, σε συνεργασία με φορείς από Ελλάδα, Ιταλία, Γερμανία, Πολωνία, Σλοβενία, Σλοβακία, Αλβανία και Βουλγαρία (ΕΒΕΘ, 2007)

Τέλος, σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία (ΕΣΥΕ, απογραφή 2001) το 2,8% των μεταναστών στην Ελλάδα είναι εργοδότες, κυρίως άντρες, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους Έλληνες είναι 13%.

4.2 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες μετανάστες

Πολλά από τα προβλήματα των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες επιχειρηματίες και που φαίνεται να τους επηρεάζει είναι:

- Δεν δικαιούνται χρηματοδοτήσεις από το κράτος
- Γλωσσικοί φραγμοί
- Έχουν περιορισμένοι γνώση για την διαχείριση επιχειρήσεων
- Δεν γνωρίζουν από προωθητικές ενέργειες
- Περιορίζονται σε συγκεκριμένες εμπορικές δραστηριότητες με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται από τις καθιερωμένες αγορές (Eurostat, 2008).

Κεφάλαιο 5

Εμπειρικές Μελέτες

Από μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Albert Glitz τον Οκτώβριο του 2005, με θέμα τη επίδραση της μετανάστευσης στις τοπικές αγορές εργασίας της Γερμανίας αποδείχτηκε ότι οι μεταναστευτικές εισροές έχουν αρνητικά αποτελέσματα στη εργασία του ντόπιου πληθυσμού. Συγκεκριμένα επηρεάζουν αρνητικά την απασχόληση των ανδρών και των γυναικών που εργάζονται ως αγρότες, εργάτες και γενικά όσους δεν έχουν κάποια επαγγελματική κατάρτιση. Το εργατικό δυναμικό που ανήκει στις ηλικίες 15-24 έχει δεχτεί το μεγαλύτερο πλήγμα. Μια εισροή μεταναστών σε ποσοστό 1%, στη τοπική αγορά εργασίας, αυξάνει την συνολική ανεργία στο 26,1% και μειώνει το ημερομίσθιο κατά 0.5%.

Διαφορετικά ήταν τα αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2003 από τον Christian Dustman, για την επίδραση των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με την μελέτη δεν υπάρχουν ισχυρά αποδειχτικά στοιχεία ότι η μετανάστευση επηρεάζει τον βαθμό απασχόλησης και τα ημερομίσθια του γηγενή εργατικού δυναμικού.

Τον Αύγουστο του 2007 το Κέντρο για τα Ευρωπαϊκά Οικονομικά Αποτελέσματα διεξήγαγε συγκριτική μελέτη για την μεταναστευτική πολιτική ανάμεσα στην Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι διαφορετικές πολιτικές για την μετανάστευση έχουν σχηματίσει διαφορετική σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Γερμανία. Οι δύο χώρες απέτυχαν να εφαρμόσουν μια συνεκτική πολιτική για τη μετανάστευση και οι περισσότερες πολιτικές που έχουν εισάγει είχαν τα αντίθετα αποτελέσματα. Συνεπώς, ο μεταναστευτικός πληθυσμός χαρακτηρίζεται συχνά από υψηλά επίπεδα ανεργίας και χαμηλούς μισθούς. Η μόνη μεγάλη διαφορά ανάμεσα στους μετανάστες των ΗΠΑ και της Γερμανίας παρουσιάζεται σε επίπεδο δεξιοτήτων. Στις ΗΠΑ ειδικά η ασιατική κοινότητα προσφέρει ένα μεγάλο αριθμό υψηλής ειδίκευσης εργαζομένων χαρακτηριστικό το οποίο απουσιάζει από τη Γερμανία. Από θεωρητική σκοπιά η επίδραση των μεταναστών καταδεικνύει ισχυρά αποτελέσματα για τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης, αλλά είναι αδιευκρίνιστες οι επιπτώσεις της στην ευημερία. Στις ανταγωνιστικές αγορές εργασίας η μετανάστευση έχει πάντα θετικά αποτελέσματα όταν πρόκειται για κλειστή οικονομία. Για μια ανοιχτή οικονομία τα αποτελέσματα μπορούν να αντιστραφούν απότομα. Στις άκαμπτες αγορές εργασίας οι επιπτώσεις της μετανάστευσης εξαρτώνται από τους υπάρχοντες θεσμούς εργασίας. Η χαμηλή μισθοδοσία στους μετανάστες οδηγεί σε αρνητικά αποτελέσματα μιας και τα συνδικάτα μπορούν να αλλάξουν μισθολογική συμπεριφορά και να ζητούν χαμηλότερους μισθούς.

Σύμφωνα με έρευνα του Στατιστικού Κέντρου του Καναδά που πραγματοποιήθηκε το χειμώνα του 2007, για την επίδραση των μεταναστών στην αγορά εργασίας στο Μεξικό, τον Καναδά και τις Ηνωμένες Πολιτείες, έδειξε ότι οι επιπτώσεις της διεθνούς μετανάστευσης στις εθνικές μισθολογικές δομές διαφέρουν μεταξύ των τριών χωρών. Τα στοιχεία δείχνουν μια περίπου αντίστοιχη αριθμητική αντίδραση των μισθών με τη μετανάστευση που προκαλείται από διαταραχές της προσφοράς εργασίας σε καθεμία από τις χώρες, 10% μετατόπιση της προσφοράς εργατικού δυναμικού που σχετίζεται με την αλλαγή του 3% έως 4% στους μισθούς.

Στον Καναδά, η μετανάστευση είχε αποτέλεσμα μείωσης στην ανισότητα των μισθών, διότι οι μετανάστες στον Καναδά τείνουν να είναι δυσανάλογα υψηλών δεξιοτήτων. Η μετανάστευση προς τις Ηνωμένες Πολιτείες από την άλλη πλευρά, έχει ενισχύσει την αυξανόμενη ανισότητα των μισθών σε αυτή τη χώρα ως μετανάστες είναι δυσανάλογα χαμηλά σε δεξιότητες.

Στην μετανάστευση Μεξικό έχει υψηλότερο κατά τις τελευταίες δεκαετίες στα μέσα της επίπεδο της διανομής δεξιοτήτων και αυτό έχει ως συνέπεια να αυξηθεί σχετικών μισθών για αυτή την ομάδα. Παραδόξως, παρά την σημαντική μετανάστευση των ανειδίκευτων εργαζομένων από το Μεξικό, η συνέχιση της αφθονίας τους σε σχέση με τα άτομα με ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων, που έχουν εγκαταλείψει το Μεξικό με υψηλότερα επίπεδα, μπορεί να έχουν μειωθεί ελαφρά οι σχετικοί μισθοί των ανειδίκευτων εργαζομένων μένουν πίσω.

Η Βρετανική εφημερίδα Oxford Journal δημοσίευσε μια έρευνα το 2008 των Glitz, Dustmann και Frattini. Σε αυτή την εργασία παρουσιάζεται εν συντομία το πιο απλό θεωρητικό μοντέλο που εξηγεί τις συνέπειες της μετανάστευσης για τα οικονομικά αποτελέσματα των ιθαγενών εργαζομένων στη χώρα υποδοχής. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο βαθμός που επηρεάζει η μετανάστευση την τοπική οικονομία εξαρτάται κυρίως από τη διάρθρωση δεξιοτήτων των μεταναστών σε σχέση με τη δομή δεξιοτήτων των ντόπιων, καθώς και από τις παραδοχές σχετικά με την ελαστικότητα της προσφοράς κεφαλαίου. Αν η προσφορά κεφαλαίου είναι απολύτως ελαστική, τότε η μετανάστευση δεν θα επηρεάσει τα αποτελέσματα της αγοράς εργασίας των ιθαγενών εργαζομένων για όσο διάστημα οι μετανάστες έχουν τις ίδιες δεξιότητες με τους ντόπιους, η οικονομία θα απορροφήσει το πρόσθετο εργατικό δυναμικό με απλή επέκταση.

Αν, από την άλλη πλευρά, οι μετανάστες διαφέρουν από τους ντόπιους εργαζόμενους στη σύνθεση δεξιοτήτων, και αν εξαιρέσουμε τους άλλους μηχανισμούς προσαρμογής, τότε η απορρόφηση συνεπάγεται αναπροσαρμογές των μισθών. Ποιος κερδίζει και ποιος χάνει από τη μετανάστευση εξαρτάται από το μίγμα δεξιοτήτων των μεταναστών σε σχέση με τους ιθαγενείς εργαζόμενους. Έτσι, η μετανάστευση θα οδηγήσει σε ανακατανομή, βλάπτοντας κάποιους, αλλά οδηγώντας σε κέρδη κάποιους άλλους. Ο μέσος όρος της μετανάστευσης θα έχει

επιπτώσεις στους μισθούς θα εξαρτάται και πάλι από την προϋπόθεση είμαστε πρόθυμοι να κάνουν για την προσφορά κεφαλαίων. Εάν ο εφοδιασμός του κεφαλαίου είναι απολύτως ελαστικός, ο μέσος μισθός δεν θα μειωθεί, αλλά μπορεί να αυξηθεί εάν οι εισροές είναι αρκετά υψηλές, λόγω πλεονάσματος μεταναστευτικού ρεύματος. Εάν ο εφοδιασμός του κεφαλαίου δεν είναι τελείως ελαστικός, θα υπάρχει και πάλι μια μέση αύξηση για το σύνολο της οικονομίας, αλλά αυτό εξαρτάται εν μέρει από τους ιδιοκτήτες του κεφαλαίου, και έτσι οι μέσες αμοιβές μπορεί να μειωθούν.

Σημαντική είναι η διαπίστωση ότι η ίδια μεταναστευτική εισροή ενδέχεται να επηρεάσει διάφορες αποδέκτριες χώρες με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με τη δομή των δεξιοτήτων των γηγενών εργαζομένων (και φυσικά των μεταναστών).

Κεφάλαιο 6

Μεθοδολογία δειγματοληπτικής έρευνας

Για την πιο αξιόπιστη και ορθότερη ανάλυση της υφισταμένης κατάστασης των οικονομικών μεταναστών που διαθέτουν ατομική επιχείρηση στο Δήμο Ζωγράφου δημιουργήθηκαν ερωτηματολόγια. Για την σωστή διεξαγωγή της συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων δόθηκε μια κατάσταση από τα γραφεία αλλοδαπών του Δήμου που κατέγραφε όσους μετανάστες απασχολούνται με οικονομική ανεξάρτητη δραστηριότητα, που χορηγήθηκε μετά από αίτηση. Οι πληροφορίες που προσκομίστηκαν από τα γραφεία ανέφεραν την διεύθυνση και τα τηλέφωνα των καταστημάτων.

Με βάση τις πληροφορίες που δόθηκαν από την κατάσταση, 52 είναι οι μετανάστες που τους έχει χορηγηθεί άδεια για την δημιουργία ατομικών επιχειρήσεων, από τα οποία οι 12 είναι μικροπωλητές σε λαϊκές αγορές και πανηγύρια. Δημιουργήθηκαν 40 ερωτηματολόγια με 36 ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου χωρισμένο σε τρία σκέλη. Το πρώτο σκέλος αφορούσε τα στοιχεία του ερωτημένου: την εθνικότητα του, φύλο, εκπαίδευση, ηλικία, πόσα χρόνια μένουν στην Ελλάδα, την οικογενειακή τους κατάσταση κι αν ο/η σύζυγος έχει την ίδια εθνικότητα με τον ίδιο, αν διαμένουν στην Ελλάδα ή στη χώρα καταγωγής τους, αν έχουν παιδιά και αν συγκατοικούν με άλλα άτομα εκτός της οικογένειάς τους, τους λόγους για τους οποίους αποφάσισαν να διαμείνουν στο Δήμο. Επίσης, αν έχουν στην κατοχή τους κάποιο μεταφορικό μέσο, σε τι κατοικία μένουν και τη ενέργεια χρησιμοποιούν για την θέρμανσή τους.

Στο δεύτερο σκέλος αφορά τις κοινωνικές σχέσεις του με τους Έλληνες, τι προβλήματα αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα, αν συμμετέχουν στις τοπικές εκδηλώσεις του Δήμου και αν κάνουν ανακύκλωση.

Το τρίτο και τελευταίο σκέλος αφορά τα στοιχεία της επιχείρησης: πόσα χρόνια είναι σε λειτουργία, αν απασχολούν κάποια άτομα και πόσα, αν ανακυκλώνουν τα απορρίμματα της επιχείρησης, αν αντιμετωπίζουν προβλήματα ρατσισμού κι αν η οικονομική κρίση τους έχει δημιουργήσει προβλήματα και το βασικότερο αν για την αδειοδότηση του καταστήματος δυσκολεύτηκαν.

Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν προσωπικά από τον κάθε ιδιοκτήτη μετανάστη διαφόρων εθνικοτήτων. Η διεξαγωγή των ερωτηματολογίων έγινε αρκετά δύσκολα διότι οι περισσότεροι μετανάστες δεν γνώριζαν καλά ελληνικά και παρ' όλο την ενημέρωση που υπήρξε δίσταζαν να απαντήσουν στις ερωτήσεις λόγω δυσπιστίας. Οι επιχειρήσεις που δόθηκαν τα ερωτηματολόγια εμπορεύονταν διάφορα προϊόντα, εστιατόρια, ρούχα αλλά και πολλά καταστήματα τεχνικών

εγκαταστάσεων (υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι κα.). Από τα 40 ερωτηματολόγια απαντήθηκαν τα 34 και τα 6 παρέμειναν αναπάντητα για τους παραπάνω λόγους.

Μετά από την ολοκλήρωση και συλλογή των ερωτηματολογίων ακολούθησε η κωδικοποίηση των μεταβλητών και η εισαγωγή δεδομένων στο πρόγραμμα SPSS. Τα αποτελέσματα που διεξήχθησαν μελετήθηκαν με αναλυτικό τρόπο.

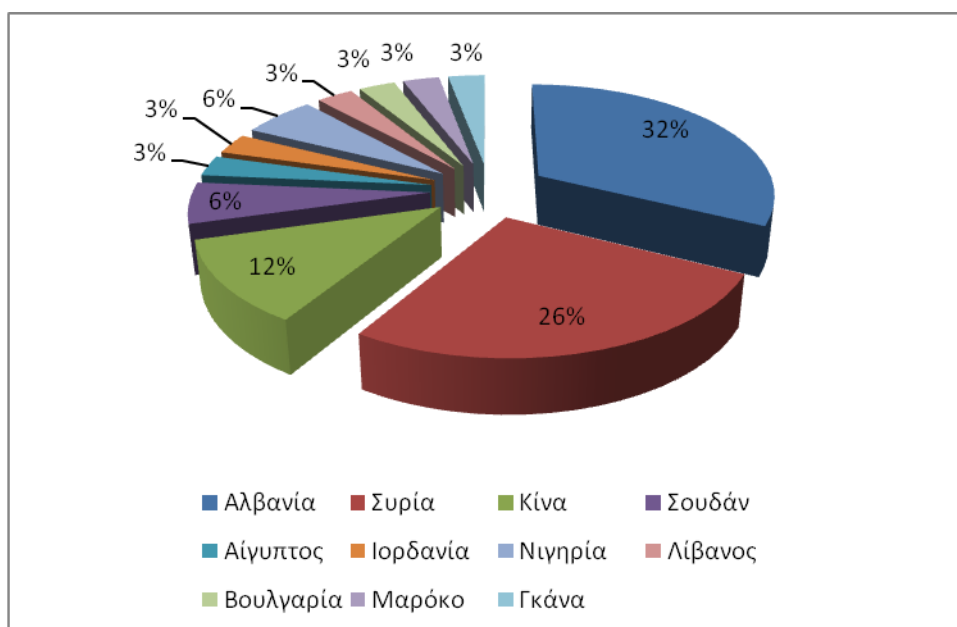
Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβρη του 2010.

6.1 Ανάλυση των στατιστικών πινάκων συχνοτήτων

Όπως προαναφέρθηκε τα ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν είναι 34 από 40 που δόθηκαν. Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά μέσα από διαγράμματα τα χαρακτηριστικά των ερωτώμενων μεταναστών.

6.1.1 Εθνικότητα, ηλικία, φύλο, εκπαίδευση και δημοτικό διαμέρισμα διαμονής μεταναστών

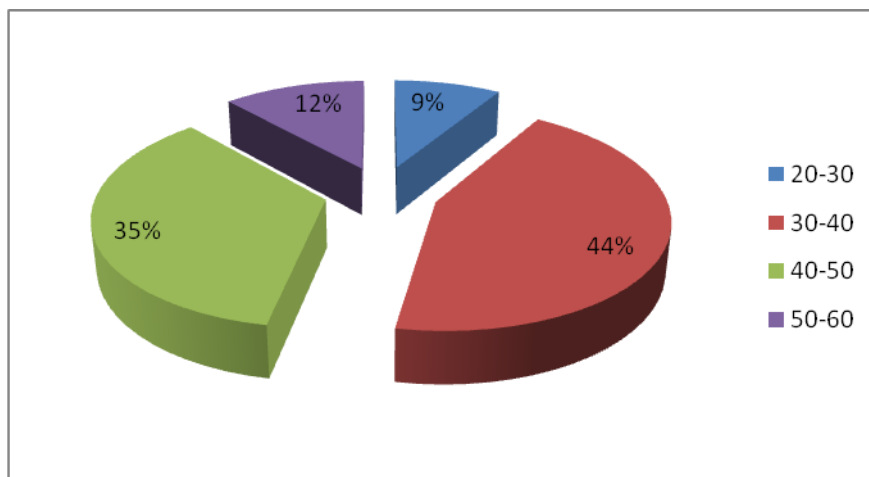
Γράφημα 1: Εθνικότητα

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω Γράφημα 1 βλέπουμε ότι το 32% των ερωτηθέντων οικονομικών ανεξάρτητων δραστηριοτήτων είναι από την Αλβανία και αμέσως μετά με 26% κατάγεται από την Συρία και με 12% οι αλλοδαποί Κινέζικης καταγωγής. Το υπόλοιπο 42% είναι διαφόρων εθνικοτήτων: Νιγηρία, Γκάνα, Λίβανος, Αίγυπτος, Βουλγαρία, Ιορδανία, Μαρόκο με μικρά ποσοστά μεταναστών.

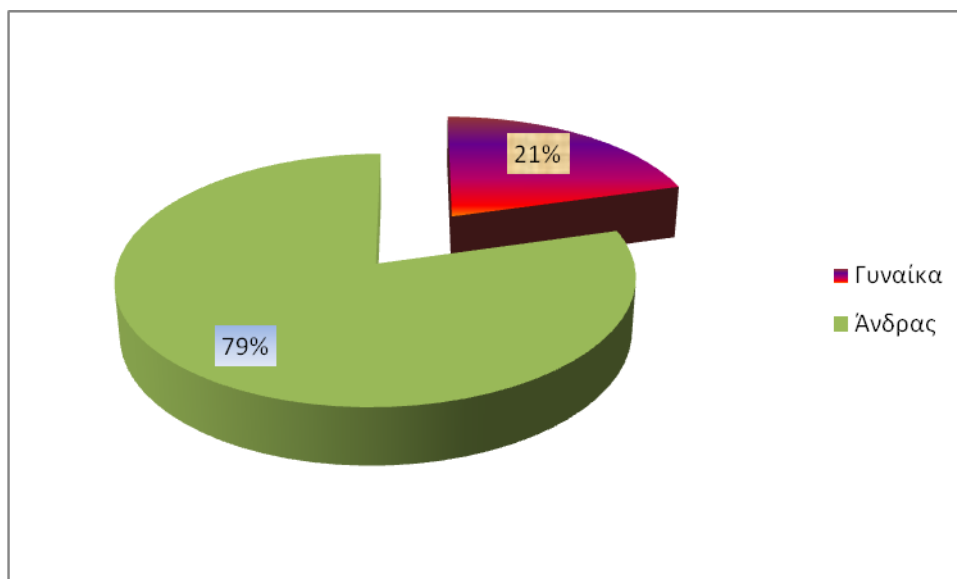
Γράφημα 2: Ηλικία

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω διάγραμμα βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων μεταναστών με δική τους επιχείρηση κυμαίνονται στην ηλικία 30-40 ετών, ενώ αμέσως μετά το 35% κυμαίνονται στην ηλικιακή κλίμακα 40-50.

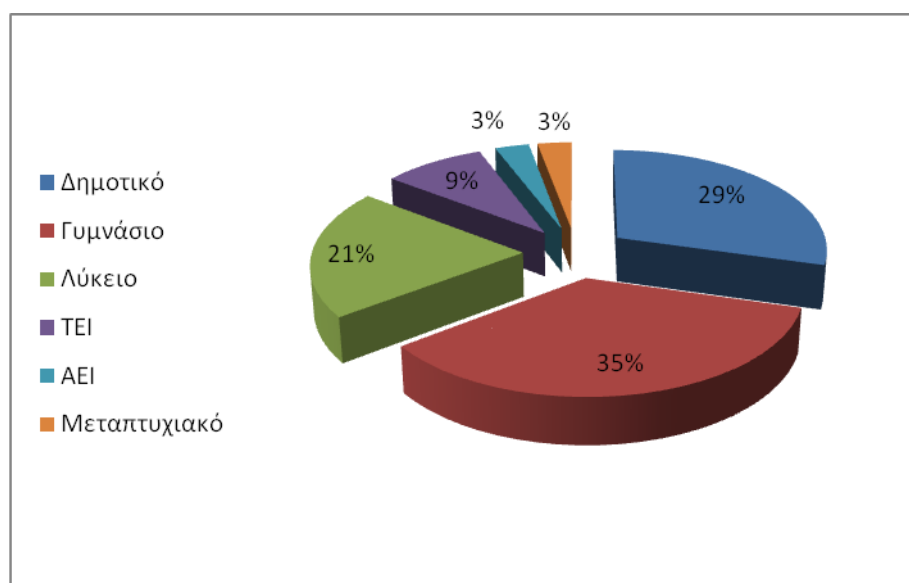
Γράφημα 3: Φύλο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο Γράφημα 3 βλέπουμε ότι από τους 34 ερωτηθέντες το 79% είναι άντρες και μόλις το 21% είναι γυναίκες, που αντιστοιχεί (με βάση και τον πίνακα συχνοτήτων) σε 27 άνδρες και 7 γυναίκες. Με βάση το θεωρητικό κομμάτι της πτυχιακής μελέτης βλέπουμε ότι όντως το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών αντιστοιχεί σε άνδρες, 3.459 είναι άντρες και μόλις 151 είναι γυναίκες.

Γράφημα 4: Εκπαίδευση

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

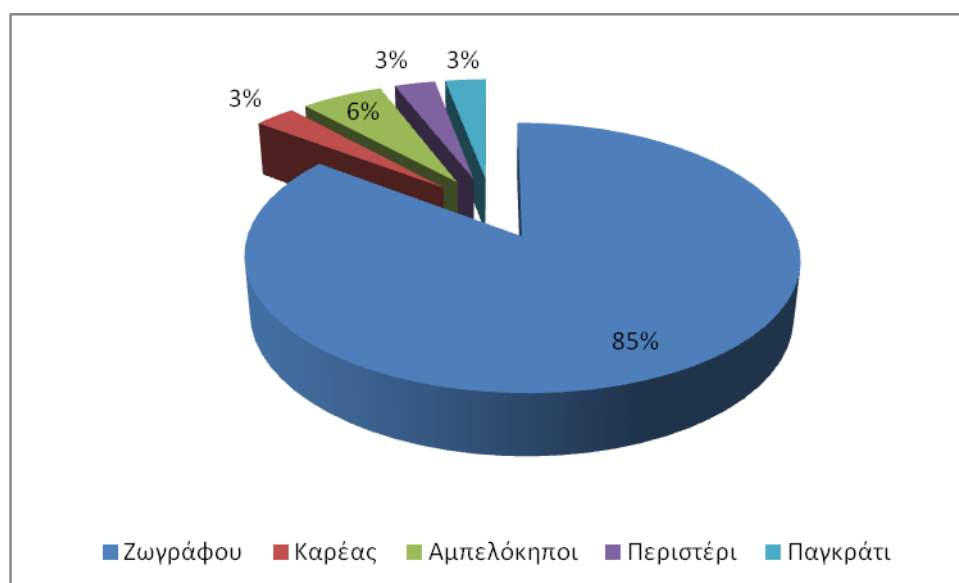
Πίνακας 4: Συχνότητες και ποσοστά εκπαίδευσης

	Συχνότητες	Ποσοστά
Δημοτικό	10	29
Γυμνάσιο	12	35
Λύκειο	7	21
ΤΕΙ	3	9
ΑΕΙ	1	3

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω διάγραμμα 4 και τον πίνακα 4 βλέπουμε ότι 12 από τους ερωτηθέντες έχουν αποφοιτήσει από το γυμνάσιο (35%) και οι 10 (29% των μεταναστών) από τους 34 ερωτηθέντες έχουν τελειώσει το δημοτικό. Επίσης, διακρίνουμε ότι το 12% έχει αποφοιτήσει από τριτοβάθμια εκπαίδευση δηλαδή μόλις 4 αλλοδαποί και 1 έχει τελειώσει μεταπτυχιακό. Σύμφωνα με τα δημογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ στην απογραφή του 2001 φαίνεται επίσης ότι το μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού των μεταναστών έχουν τελειώσει την μέση εκπαίδευση (6.682 αλλοδαπούς οι 2.811 έχουν αποφοιτήσει στη μέση εκπαίδευση). Τέλος, σε ό,τι αφορά το επίπεδο της εκπαίδευσης των αλλοδαπών πρέπει να αναφερθεί, με βάση τα λεγόμενά τους, στις χώρες καταγωγής τους μετά το δημοτικό, εάν το επιλέξουν, υπάρχει το τεχνικό γυμνάσιο που εκπαιδεύονται ως ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, τεχνίτες κα.

Γράφημα 5: Δημοτικό διαμέρισμα διαμονής

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Το 85% των μεταναστών διαμένουν στο Δήμο Ζωγράφου στην ίδια περιοχή που βρίσκεται και η επιχείρησή τους και μόλις το 15% (συνολικά) διαμένει σε άλλες περιοχές κυρίως κοντά στο Δήμο.

6.1.2 Χρόνος παραμονής μεταναστών

Γράφημα 6: Χρόνια παραμονής στην Ελλάδα

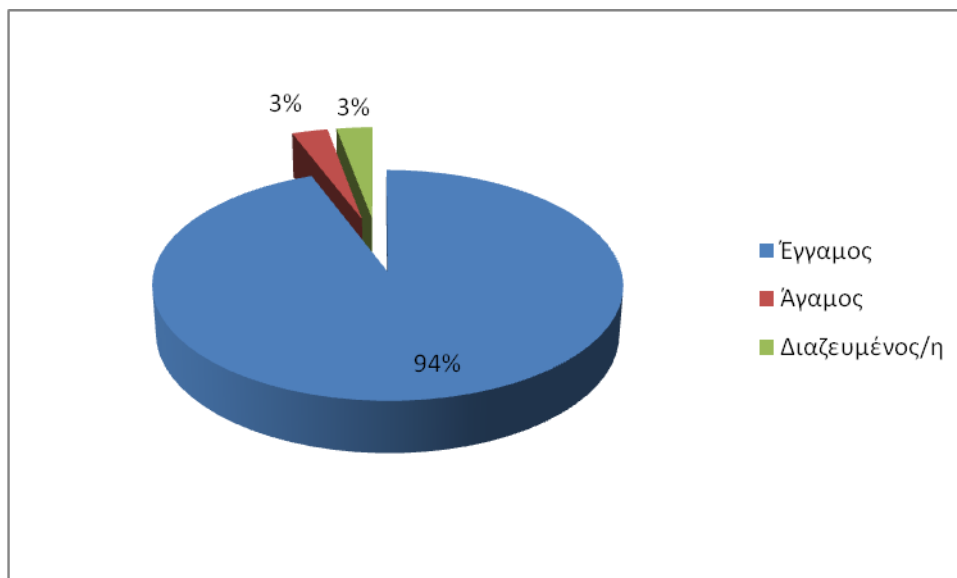

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω γράφημα βλέπουμε ότι 15% των μεταναστών μένουν 8 χρόνια στην Ελλάδα και το ίδιο ποσοστό διαμένει στην Ελλάδα 10 χρόνια και αμέσως μετά το 9% έχει 7 χρόνια παραμονής και ένα άλλο 9% έχει 11 χρόνια παραμονής. Επίσης, 6, 9, 12,15 και 16 χρόνια παραμονής στην Ελλάδα είναι συνολικά το 30% των μεταναστών και τέλος, το 24% (συνολικά) έχει 4, 14, 17-30 χρόνια παραμονής. Κυρίως, με βάση τα ερωτηματολόγια βλέπουμε ότι οι αλλοδαποί που διαμένουν τα περισσότερα χρόνια στην Ελλάδα είναι από την Αλβανία.

6.1.3 Οικογενειακή κατάσταση, εθνικότητα συζύγου, χώρα διαμονής της οικογένειας

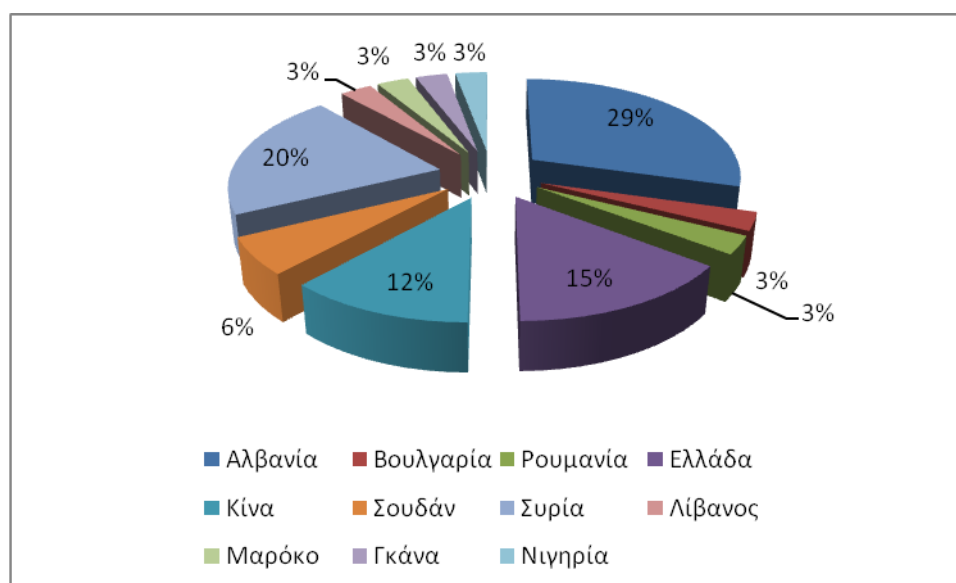
Γράφημα 7: Οικογενειακή κατάσταση

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Το 94% των ερωτηθέντων μεταναστών, όπως βλέπουμε από το παραπάνω γράφημα είναι παντρεμένοι και μόλις το 3% είναι ανύπαντροι και ένα ακόμα 3% είναι διαζευγμένοι. Όπως θα δούμε στο παρακάτω γράφημα 8 η εθνικότητα της συζύγου είναι αντίστοιχη με την εθνικότητα του συζύγου.

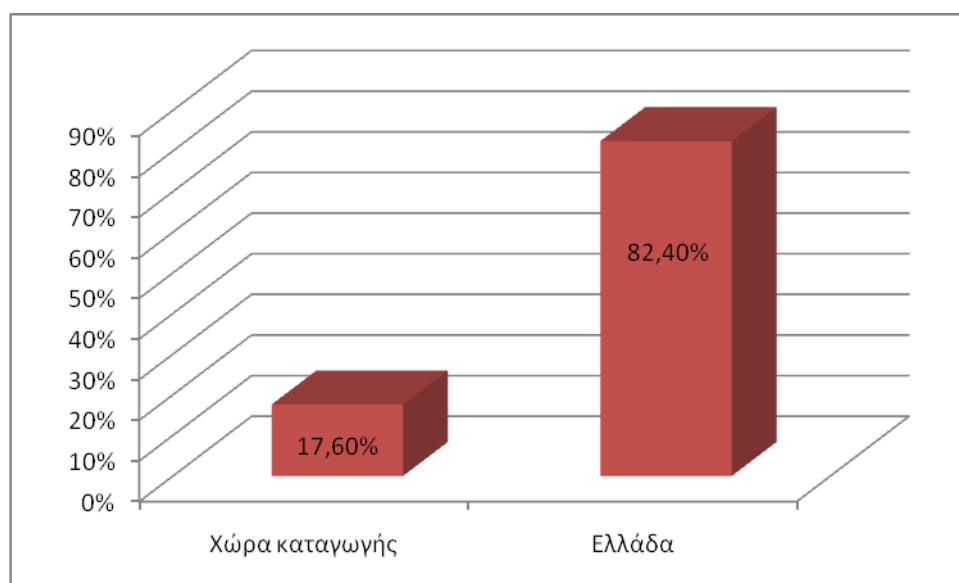
Γράφημα 8: Εθνικότητα συζύγου

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Αναλυτικά θα πάρουμε και θα αναλύσουμε κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Στην περίπτωση της Αλβανίας είδαμε ότι συνολικά είναι 11 μετανάστες οικονομικής δραστηριότητας που διαμένουν στον Δήμο, από τους οποίους οι 5 είναι γυναίκες. Η μια είναι διαζευγμένη και από τους άνδρες 1 ανύπαντρος. Το υπόλοιπο ποσοστό ,29%, που αντιστοιχεί και σε άνδρες και γυναίκες είναι παντρεμένοι με την αντίστοιχη εθνικότητα. Από την Συρία αποτελείται το 26% του δείγματος το οποίο είναι άνδρες παντρεμένοι. Το 20% των συζύγων τους είναι από την Συρία και μόλις το 6% έχουν καταγωγή από την Ελλάδα. Οι μετανάστες με χώρα προέλευσης την Κίνα το 12% των ερωτηθέντων, που είναι άνδρες , είναι όλοι παντρεμένοι με της ίδιας εθνικότητας γυναίκες δηλαδή 12%. Το υπόλοιπο ποσοστό (10 ερωτηθέντες) που απομένει από τους μετανάστες διαφόρων εθνικοτήτων είναι 8 άνδρες και 2 γυναίκες. Οι 8 άνδρες παντρεμένοι από τους οποίους οι 3 είναι παντρεμένοι με γυναίκες Ελληνικής καταγωγής και οι υπόλοιποι 5 οι σύζυγοι τους έχουν την ίδια εθνικότητα. Τέλος, οι 2 γυναίκες που απομένουν, διαφορετικών εθνικοτήτων, είναι παντρεμένες και οι σύζυγοι τους έχουν την ίδια εθνικότητα με εκείνες.

Γράφημα 9: Διαμονή της οικογένειας

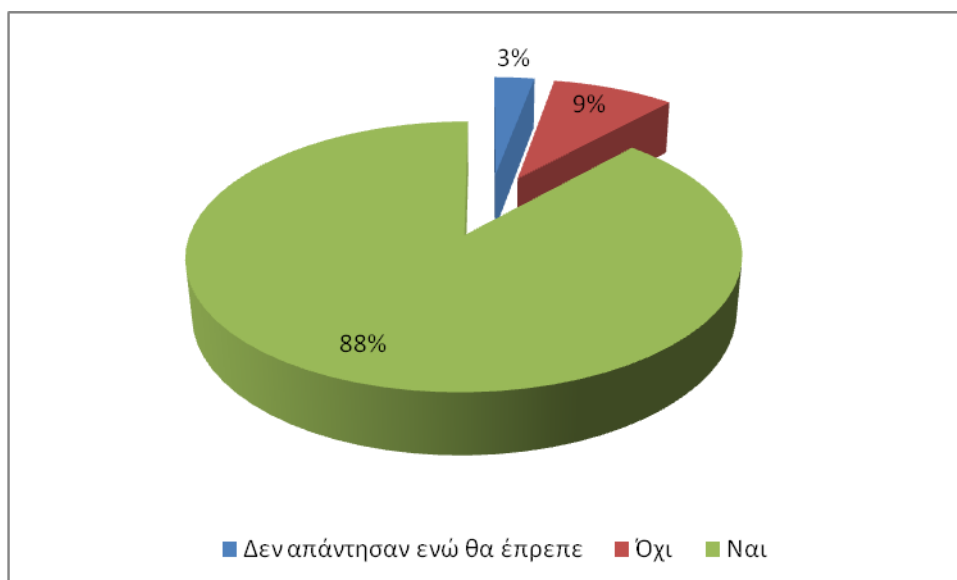

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Το 82,4% των μεταναστών απάντησε ότι η οικογένειά του βρίσκεται στην Ελλάδα και το 17,6% η οικογένεια τους βρίσκεται στην χώρα καταγωγής τους. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, κυρίως άνδρες, μας έδωσαν την πληροφορία ότι πρώτα μεταναστεύανε οι ίδιοι στην Ελλάδα και μετά από 4 με 5 χρόνια «έφεραν» την οικογένειά τους. Όσοι από τους αλλοδαπούς έχουν την οικογένεια τους στους τόπους καταγωγής ο κύριος λόγος, πάντα από τους ίδιους, είναι ότι θεωρούν ότι οι συνθηκες δεν ευνοούν την μετακίνησή τους είτε από θέμα γραφειοκρατείας είτε οικονομικών προβλημάτων.

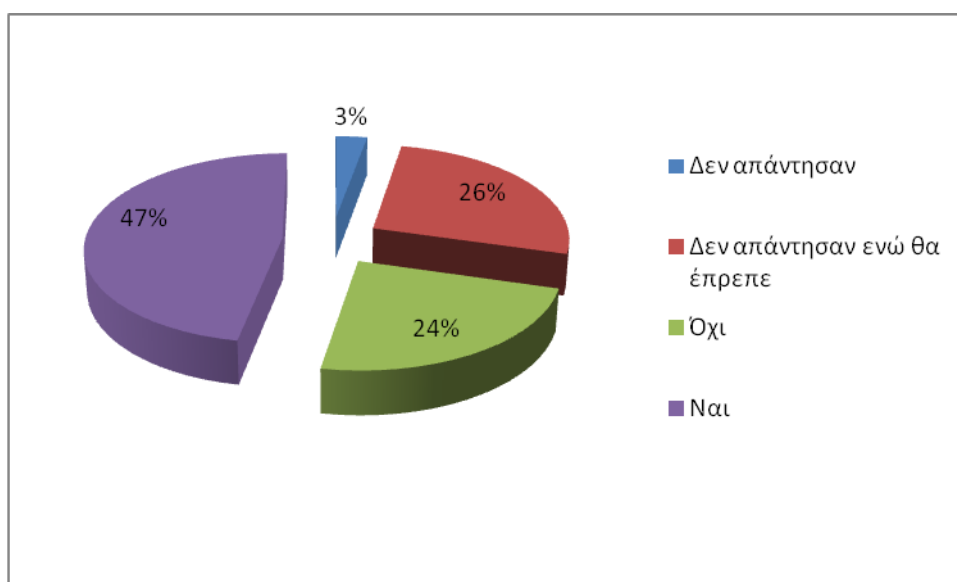
6.1.4 Εάν έχουν παιδιά και αν ναι αν πάνε σε ελληνικό σχολείο και αν συμμετέχουν στις συνελεύσεις γονέων-κηδεμόνων

Γράφημα 10: Εάν έχουν παιδιά

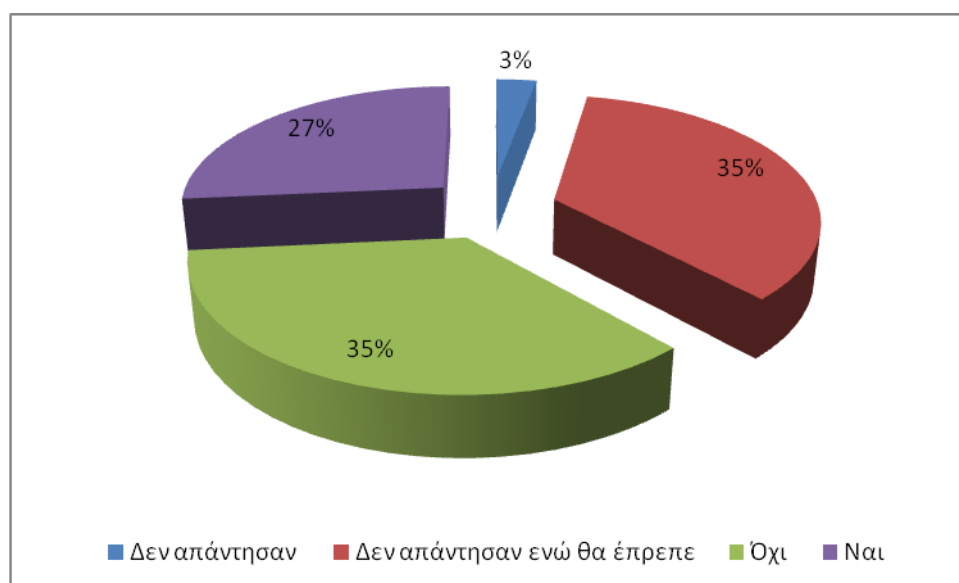
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 11: Εάν τα παιδιά πάνε σε ελληνικό σχολείο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 12: Εάν συμμετέχουν στις συνελεύσεις γονέων και κηδεμόνων

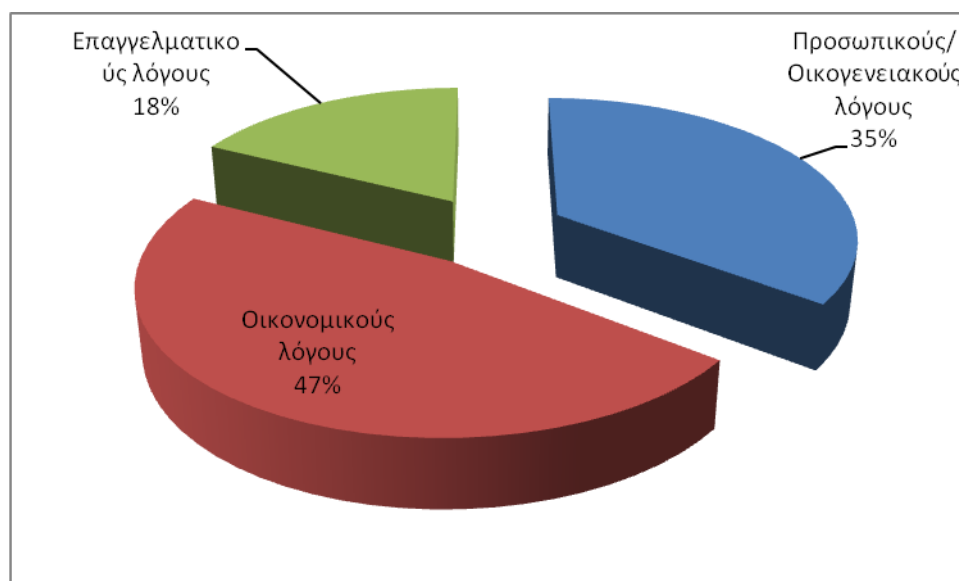

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Από τα παραπάνω γραφήματα διακρίνουμε ότι 88% των ερωτηθέντων έχουν παιδιά και μόλις το 9% δεν έχουν καθώς και το 3% δεν απάντησε. Από το 88% το 47% των οικογενειών στέλνει τα παιδιά τους σε ελληνικό σχολείο και το 27% συμμετέχει στις συνελεύσεις γονέων και κηδεμόνων. Το 24% των παιδιών δεν πηγαίνει σε ελληνικό σχολείο γιατί είτε βρίσκονται στη χώρα καταγωγής τους είτε είναι νηπιακή ηλικία. Στις παραπάνω ερωτήσεις μεγάλο ποσοστό αρνήθηκαν να απαντήσουν αν το παιδί τους πηγαίνει σε ελληνικό σχολείο 26% και στον αν συμμετέχουν στις συνελεύσεις το 35%, κυρίως από άγνοια του θέματος.

6.1.5 Λόγος διαμονής στον Δήμο

Γράφημα 13: Λόγος διαμονής στον Δήμο

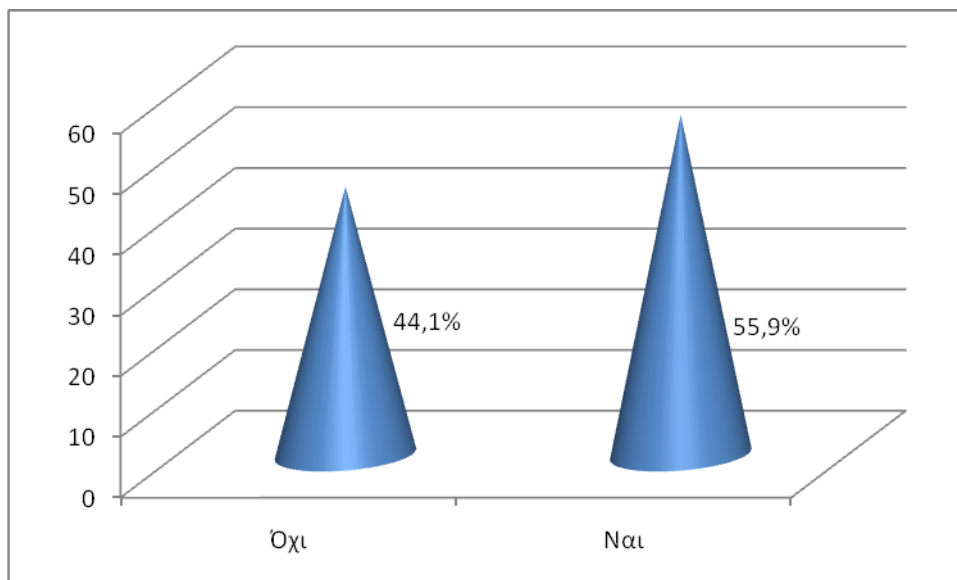

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω διάγραμμα βλέπουμε ότι από το σύνολο των ερωτηθέντων το 47% απάντησε ότι ο κύριος λόγος που αποφάσισαν να διαμείνουν τον Δήμο ήταν οι οικονομικοί λόγοι. Το 35% απάντησε για προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους, γιατί ήδη κάποια μέλη της οικογένειας ήταν εδώ. Τέλος, το 18% για επαγγελματικούς λόγους.

6.1.6 Μέσα μεταφοράς που έχουν στην κατοχή τους

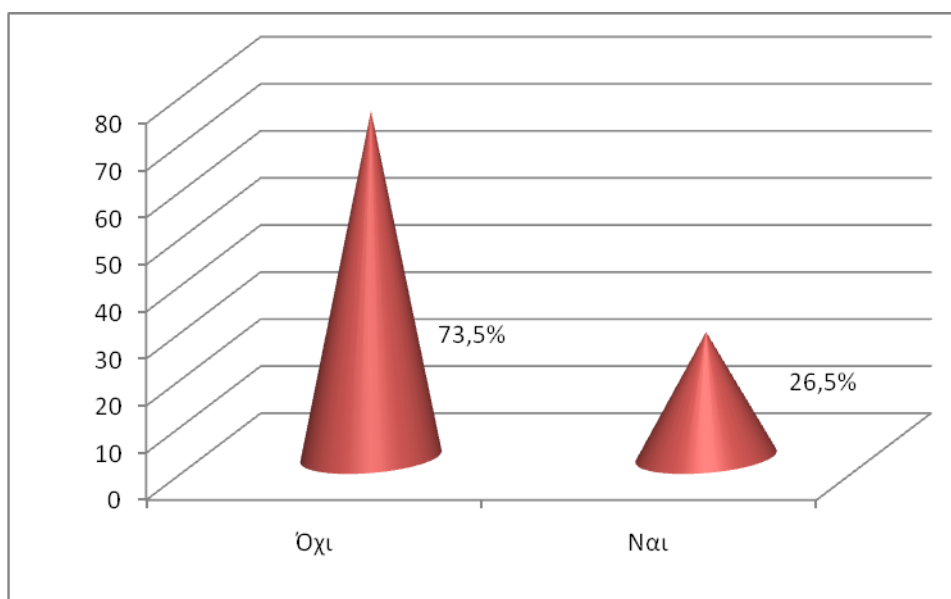
Γράφημα 14a: Διαθέτουν αυτοκίνητο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Το παραπάνω γράφημα μας δείχνει ότι το 55,9% έχει στην κατοχή του αυτοκίνητο δηλαδή οι 19 μετανάστες επιχειρηματίες, ενώ το 44,1% διαθέτει κάποιο άλλο μεταφορικό μέσο.

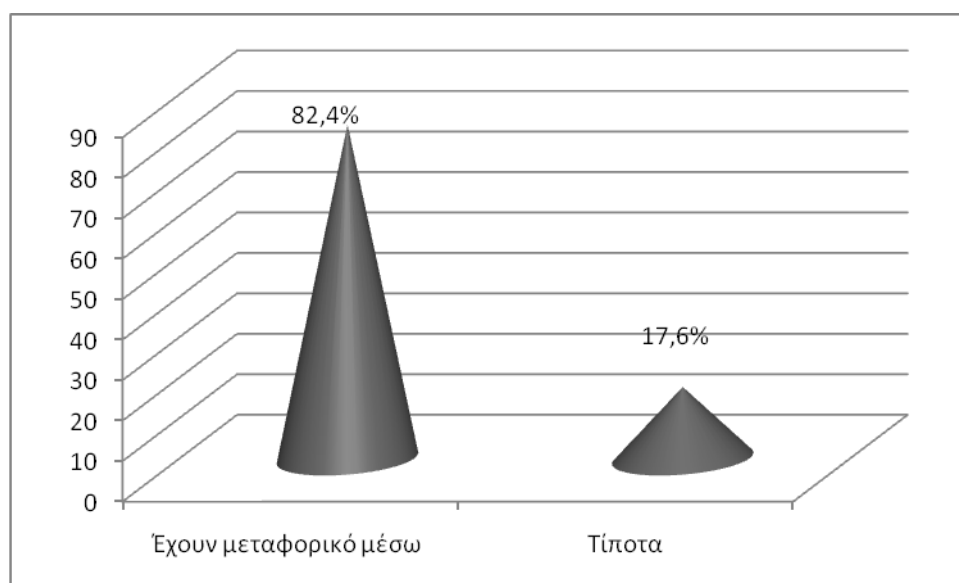
Γράφημα 14b: Διαθέτουν δίκυκλο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

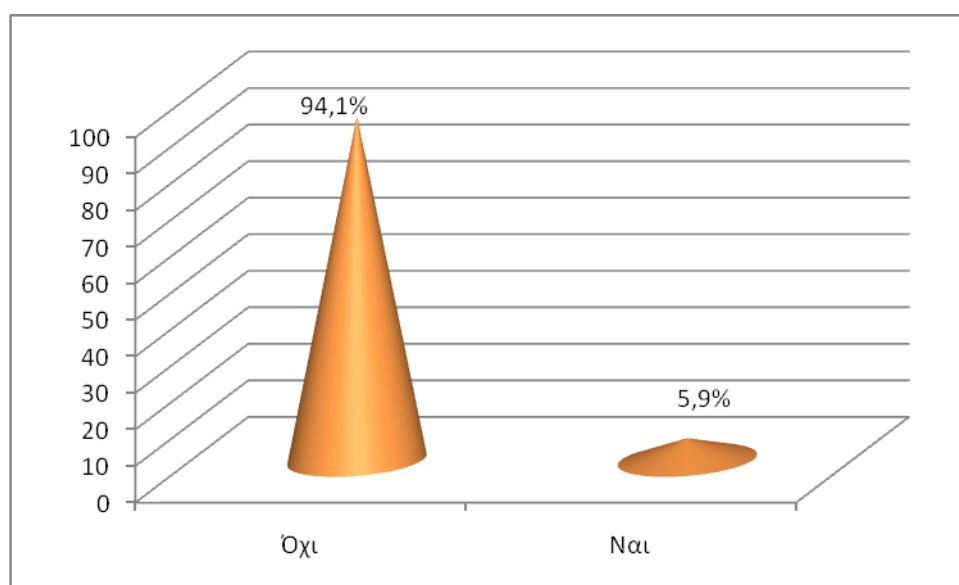
Οι αλλοδαποί που έχουν στην κατοχή τους μηχανάκι είναι 26,5% και 73,5% εκείνοι που διαθέτουν κάποιο άλλο μεταφορικό μέσο.

Γράφημα 14c: Δεν διαθέτουν κανένα μεταφορικό μέσω

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 14d: Διαθέτουν κάποιο άλλο μεταφορικό μέσο εκτός από τα παραπάνω

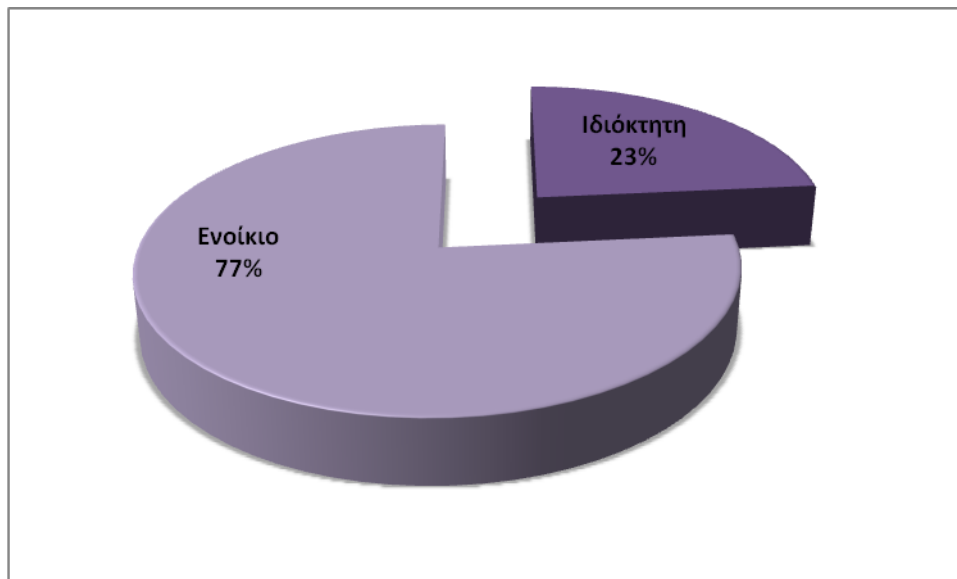

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο γράφημα 14c βλέπουμε ότι μόνο το 17,6% (6 άτομα) δεν έχουν στην κατοχή τους κανένα μεταφορικό μέσο και τέλος, στο γράφημα 14b βλέπουμε ότι 5,9%, 2 άτομα, έχουν και κάποιο άλλο μεταφορικό μέσο, ένα αυτοκίνητο και ένα φορτηγό.

6.1.7 Κατοικία διαμονής, συγκατοίκηση με άλλα άτομα εκτός της οικογένειας και πόσα άτομα, είδος ενέργειας για την θέρμανση της κατοικίας

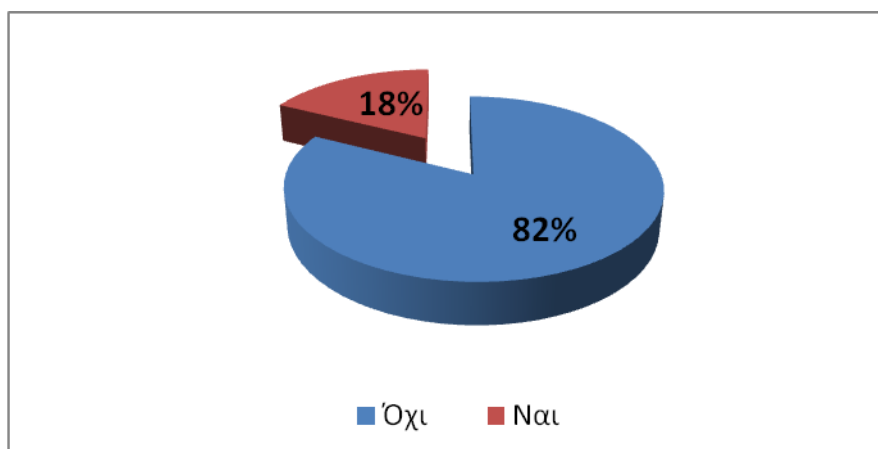
Γράφημα 15: Κατοικία διαμονής

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

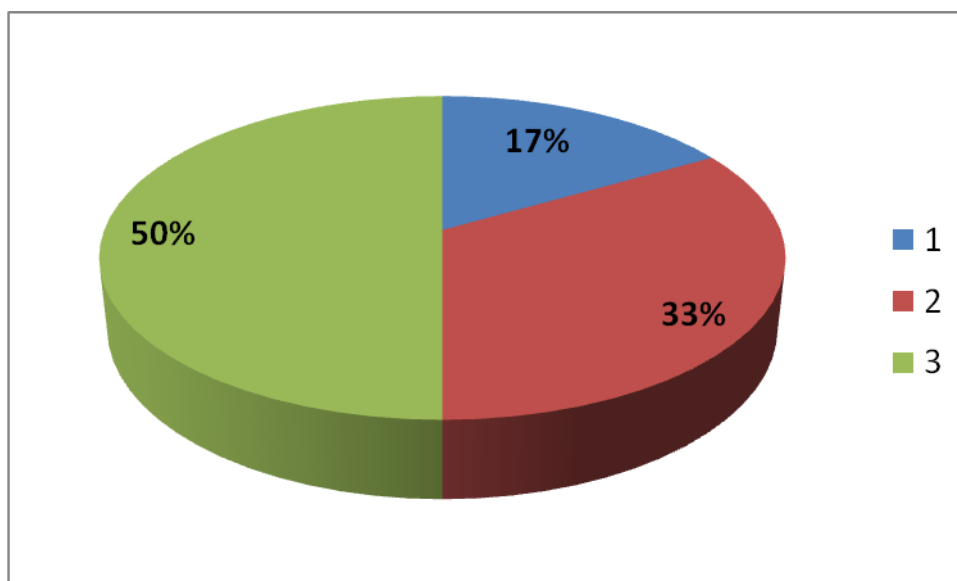
Η κατοικία στην οποία διαμένουν κυρίως οι μετανάστες είναι με ενοίκιο καθώς το 77% προτιμά να στεγάζεται σε κατοικία τη οποία ενοικιάζει (από τους 34 ερωτηθέντες οι 28 μένουν σε ενοικιαζόμενη κατοικία). Το 23% έχει αγοράσει δική του κατοικία. Στο ερωτηματολόγιο υπήρχε και η επιλογή φιλοξενία αλλά δεν απαντήθηκε από κανέναν ερωτηθέντα.

Γράφημα 16: Συγκατοίκηση με άλλα άτομα εκτός της οικογένειας

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

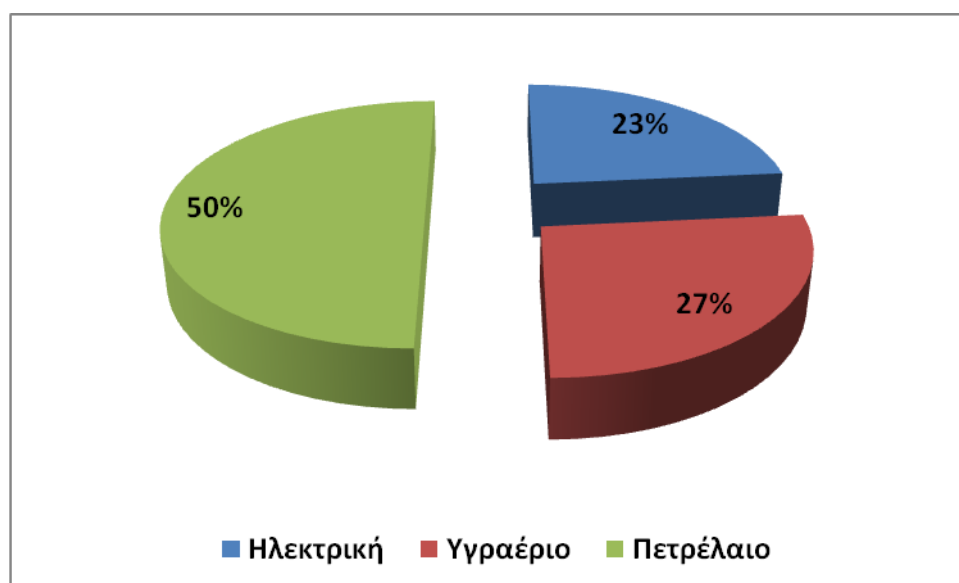
Γράφημα 17: Άτομα συγκατοίκησης

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010 1

Το παραπάνω γράφημα 16 μας δείχνει ότι το 82% των ερωτηθέντων δεν συγκατοικούν με άλλα άτομα εκτός από την οικογένειά τους. Το 18% συγκατοικούν με άτομα εκτός της οικογένειας, από το 18% το 50% συγκατοικεί με 3 άτομα, το 33% με 2 άτομα και τέλος, το 17% με ένα άτομο. Πηγή: Εντόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 18: Είδος ενέργειας που χρησιμοποιείται για την θέρμανση της κατοικίας

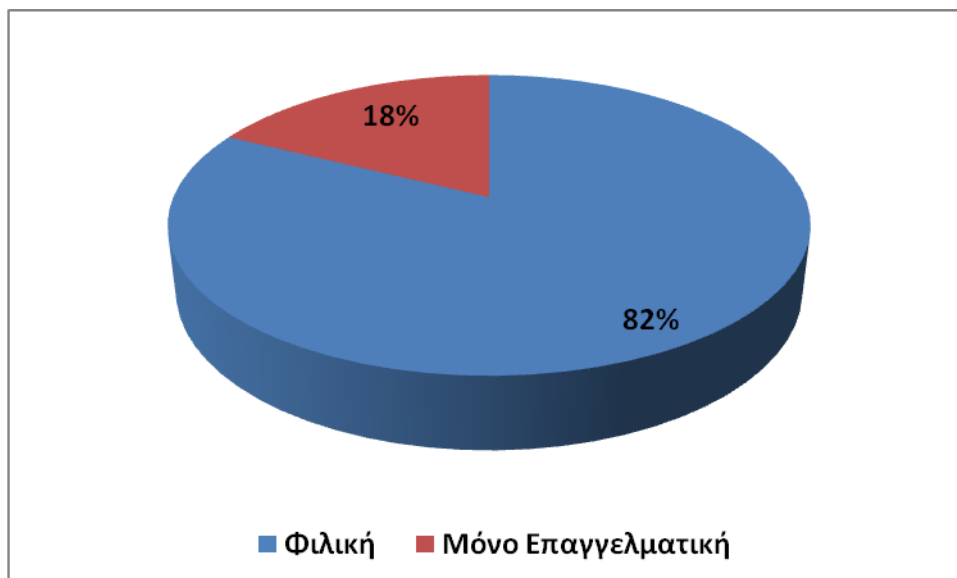

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω γράφημα 18 βλέπουμε ότι από τους 34 ερωτηθέντες οι 17 (50%) χρησιμοποιεί ως ενέργεια για την θέρμανση της κατοικίας τους το πετρέλαιο ενώ 9 (27%) χρησιμοποιεί υγραέριο και 8 (23%) καταναλώνει ηλεκτρική ενέργεια. Το πετρέλαιο και το υγραέριο (φυσικό αέριο), συνήθως είναι στις κεντρικές εγκαταστάσεις των πολυκατοικιών, αλλά μπορεί να χρησιμοποιούνται και από αυτόνομα θερμαντικά σώματα (σόμπες). Τέλος, υπάρχουν τα καλοριφέρ ρεύματος και οι σόμπες αλογόνου που καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια.

6.1.8 Σχέσεις μεταναστών με τους Έλληνες, συμμετοχή τους στις τοπικές εκδηλώσεις και η αντιμετώπιση της τοπικής κοινωνίας

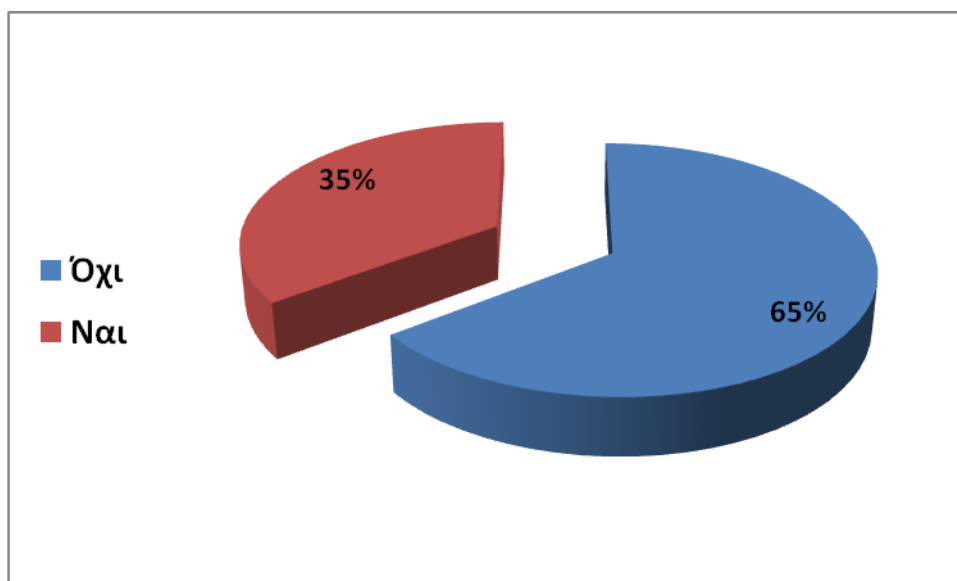
Γράφημα 19: Σχέσεις μεταναστών με τους Έλληνες

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στην ερώτηση πως θα χαρακτήριζαν οι μετανάστες τις σχέσεις τους με τους Έλληνες το 82% (28 από 34 ερωτηθέντες) απάντησαν ότι οι σχέσεις τους είναι φιλικές ενώ το 18% έκριναν πως είναι μόνο επαγγελματικές (6 από 34 ερωτηθέντες).

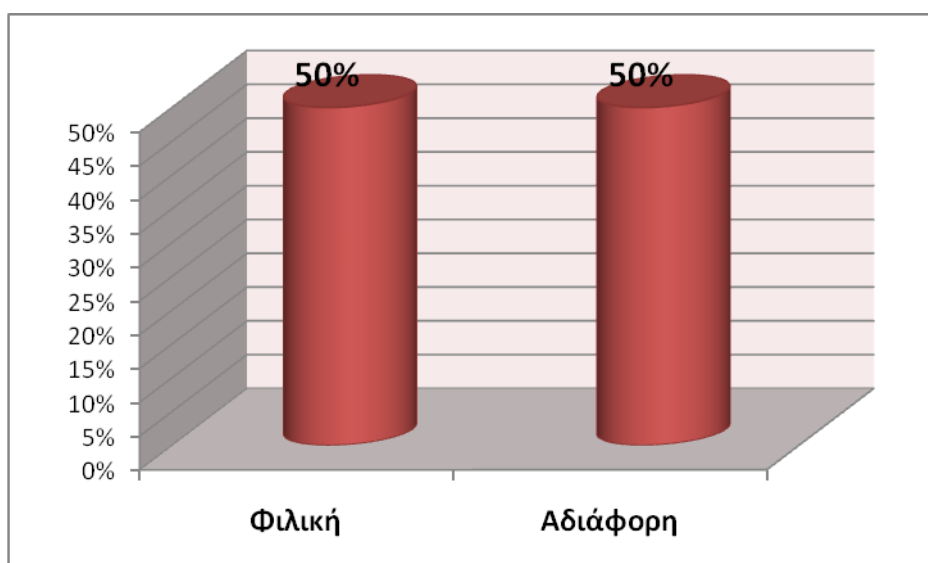
Γράφημα 20: Συμμετοχή στις τοπικές εκδηλώσεις

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στη ερώτηση εάν συμμετέχουν στις τοπικές εκδηλώσεις λίγοι ήταν εκείνοι που κατάλαβαν και γνώριζαν το εύρος της ερώτησης. Γι' αυτό και χρειάστηκαν να γίνουν διευκρινήσεις. Παρ' όλα αυτά το μεγαλύτερο ποσοστό (65%) απάντησε ότι δεν συμμετέχει στις τοπικές εκδηλώσεις και μόλις το 35% απάντησε ότι συμμετέχει.

Γράφημα 21: Χαρακτηρισμός για την αντιμετώπιση της κοινωνίας στους μετανάστες

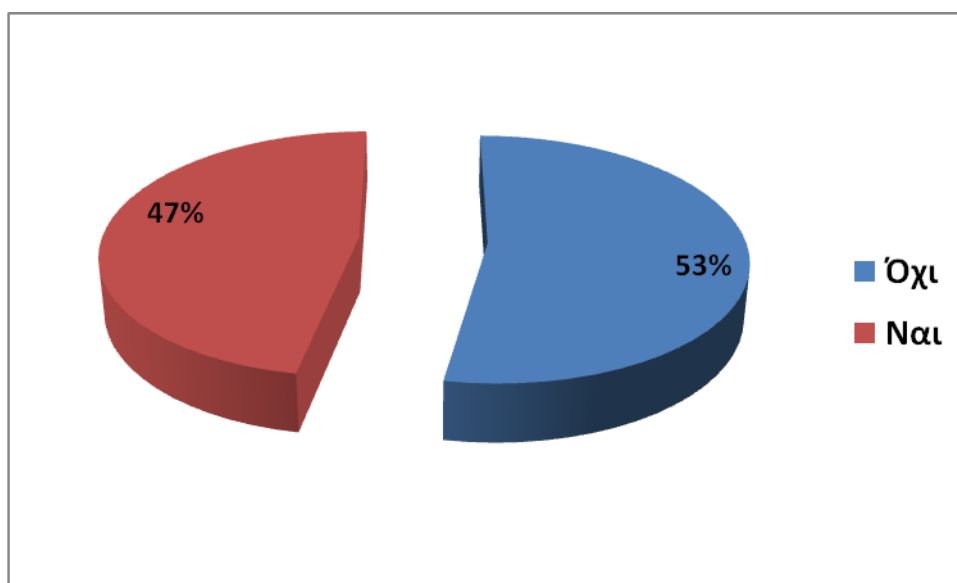

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στην ερώτηση 21 «Πως θα χαρακτηρίζατε την αντιμετώπιση της τοπικής κοινωνίας» υπήρχαν τρεις επιλογές απάντησης από τους μετανάστες , εχθρική, φιλική και αδιάφορη. Κανένας δεν απάντησε ότι η αντιμετώπιση της τοπικής κοινωνίας είναι εχθρική αλλά εστίασαν στις επιλογές φιλική και αδιάφορη. Το 50% των ερωτηθέντων έδωσε τη απάντηση ότι αντιμετωπίζεται φιλικά από την τοπική κοινωνία και το άλλο 50% ότι η συμπεριφορά τους είναι αδιάφορη.

6.1.9 Γνωστικό υπόβαθρο για την ανακύκλωση

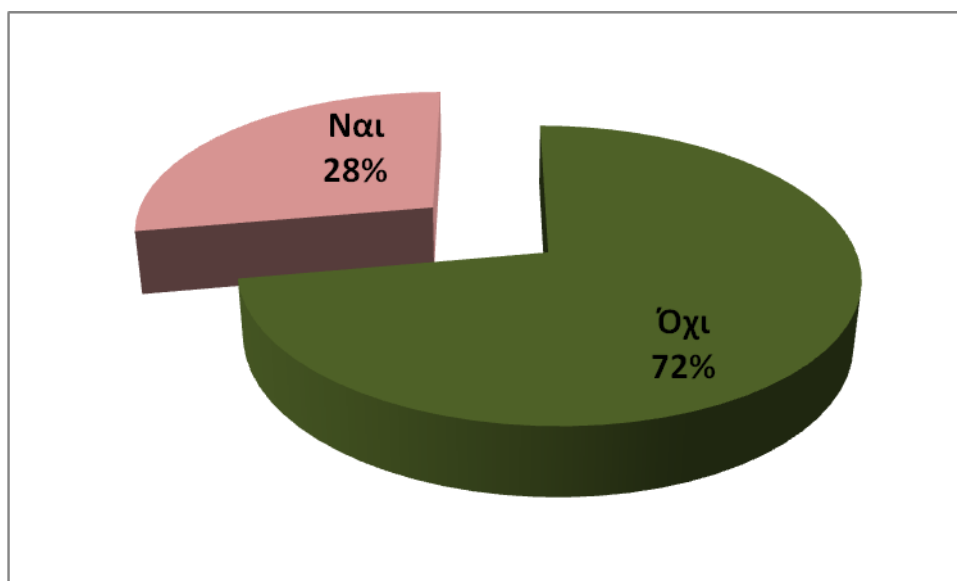
Γράφημα 22: Γνώση προγράμματος ανακύκλωσης στον Δήμο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

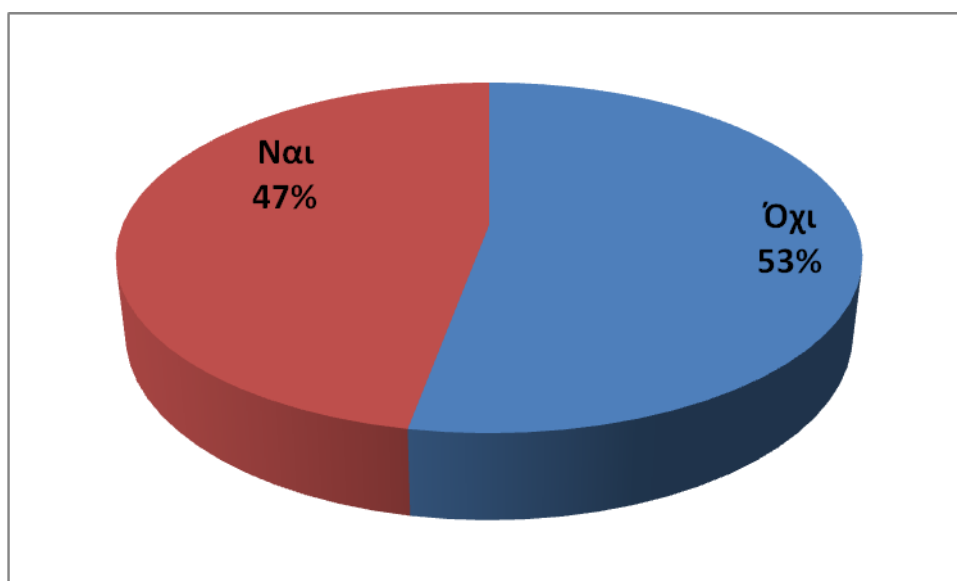
Στο γράφημα 22 βλέπουμε πως ένα μεγάλο ποσοστό (53%) δεν γνωρίζει ότι στον Δήμο πραγματοποιείται κάποιο πρόγραμμα ανακύκλωσης χωρίς να έχει μεγάλη απόκλιση από αυτούς που γνωρίζουν (47%) για τα προγράμματα ανακύκλωσης στον Δήμο.

Γράφημα 23: Επαρκούν οι κάδοι ανακύκλωσης

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 24: Εάν κάνουν ανακύκλωση

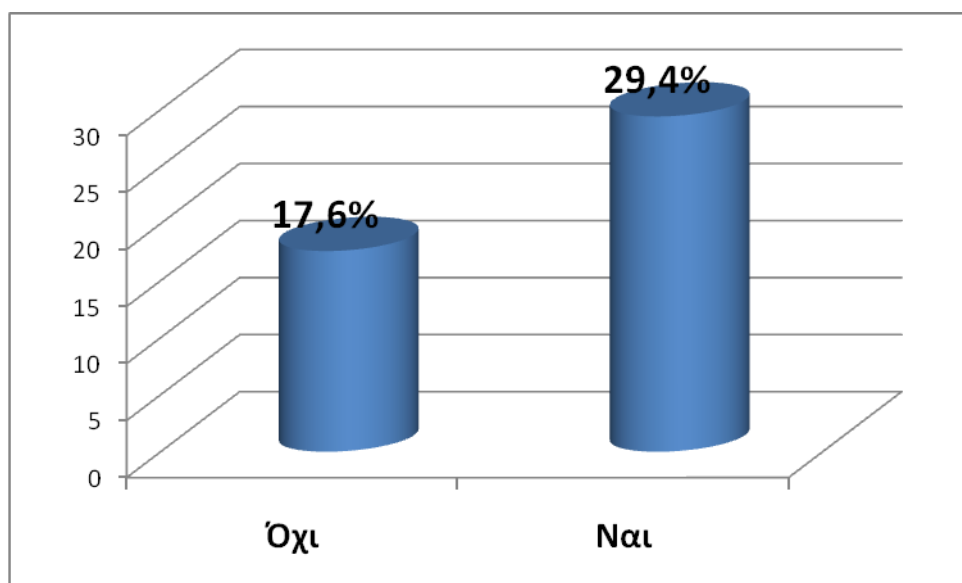

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στην ερώτηση εάν επαρκούν οι κάδοι ανακύκλωσης (Γράφημα 23) το 72% απάντησε πως δεν επαρκούν και το 28% ότι επαρκούν. Βλέπουμε ότι ένα μικρό ποσοστό πιστεύει ότι επαρκούν οι κάδοι. Πρέπει να επισημανθεί ότι στην ερώτηση αυτή απάντησαν και αλλοδαποί οι οποίοι δεν κάνουν ανακύκλωση. Αναλυτικότερα βλέπουμε και από το γράφημα 24 ότι ανακύκλωση κάνουν το 53% (18 άτομα) ενώ το 47% (16 άτομα) δεν κάνει ανακύκλωση. Η ανακύκλωση σε κάποιο

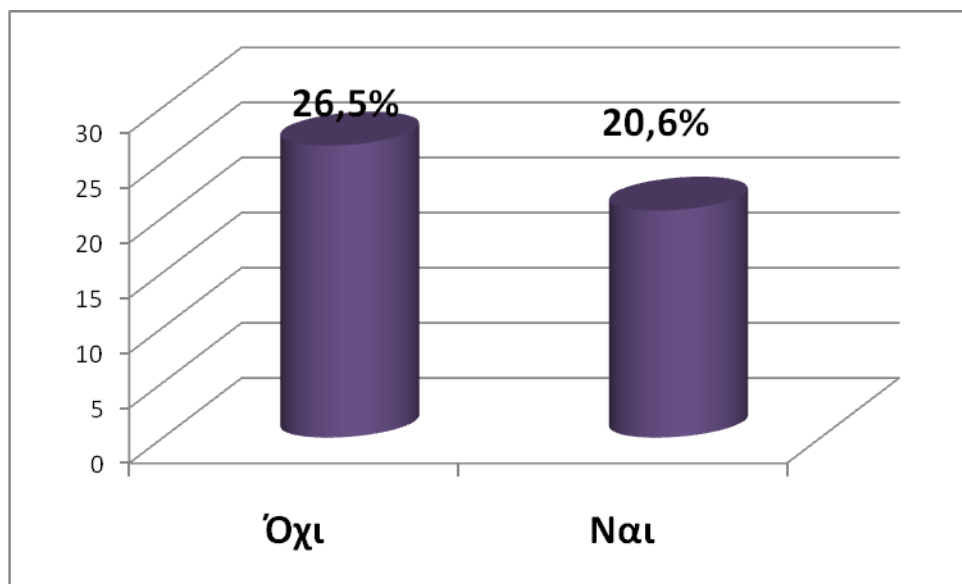
ποσοστό των αλλοδαπών ήταν γνωστή από την πατρίδα τους γι' αυτό και ενδιαφέρθηκαν από μόνη τους να ενημερωθούν για τα προγράμματα ανακύκλωσης.

Γράφημα 25a: Ανακύκλωση γυαλιού

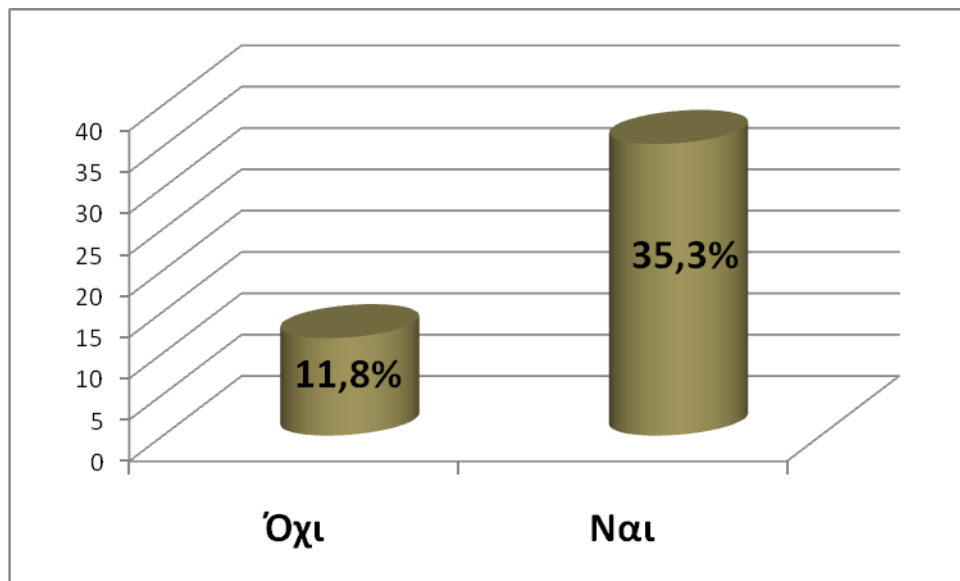
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 25b: Ανακύκλωση μπαταρίας

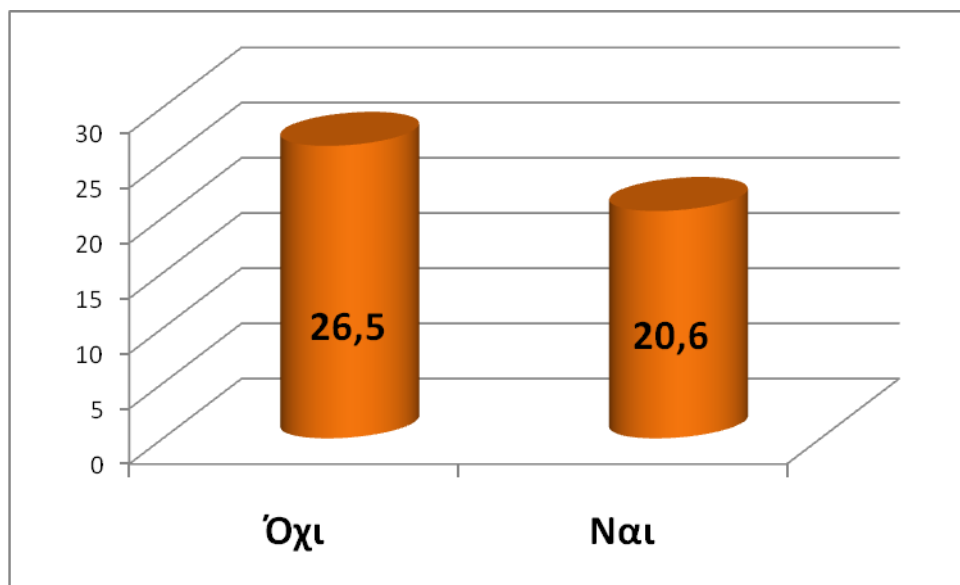
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 25c: Ανακύκλωση πλαστικού

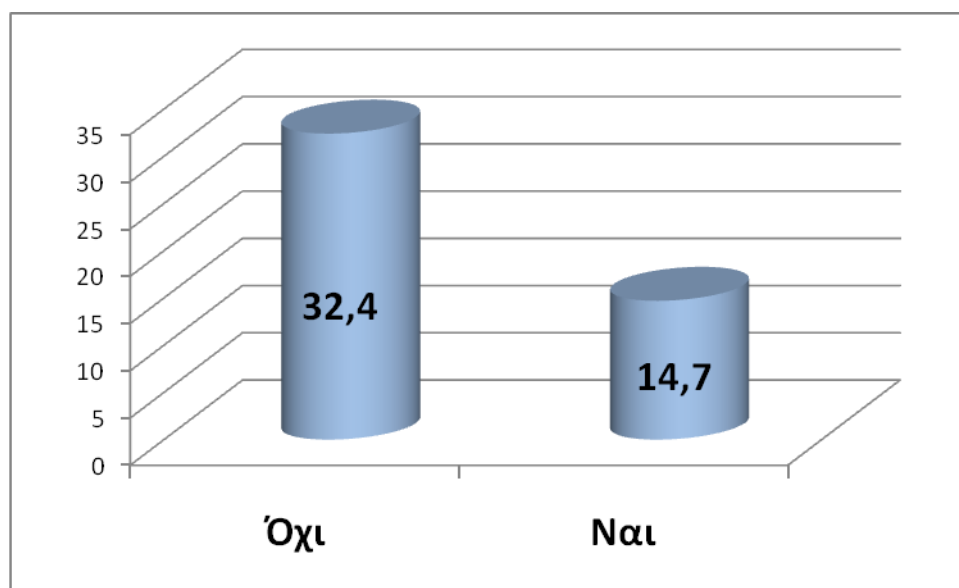
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 25d: Ανακύκλωση αλουμινίου

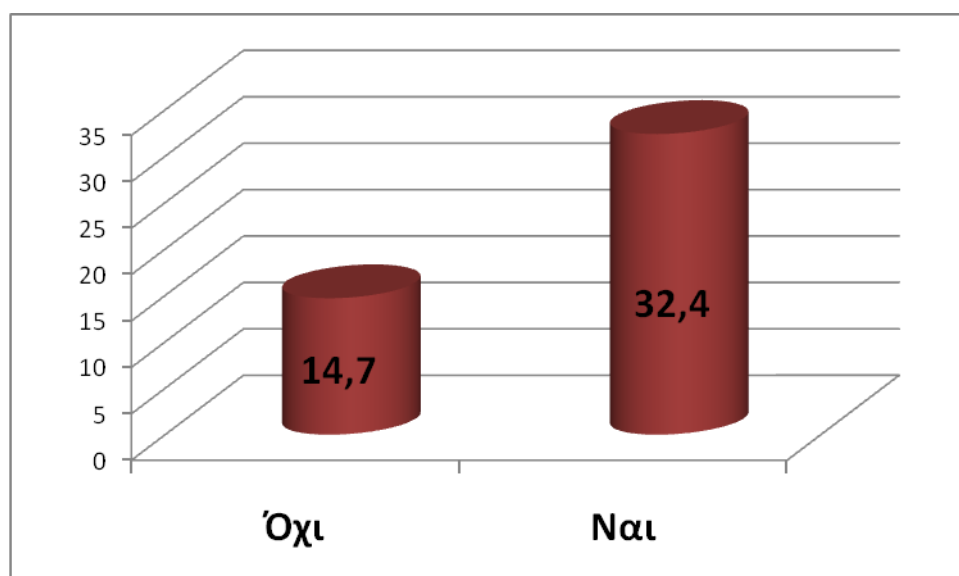
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 25ε: Ανακύκλωση ηλεκτρονικών

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 25f: Ανακύκλωση χαρτιού

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

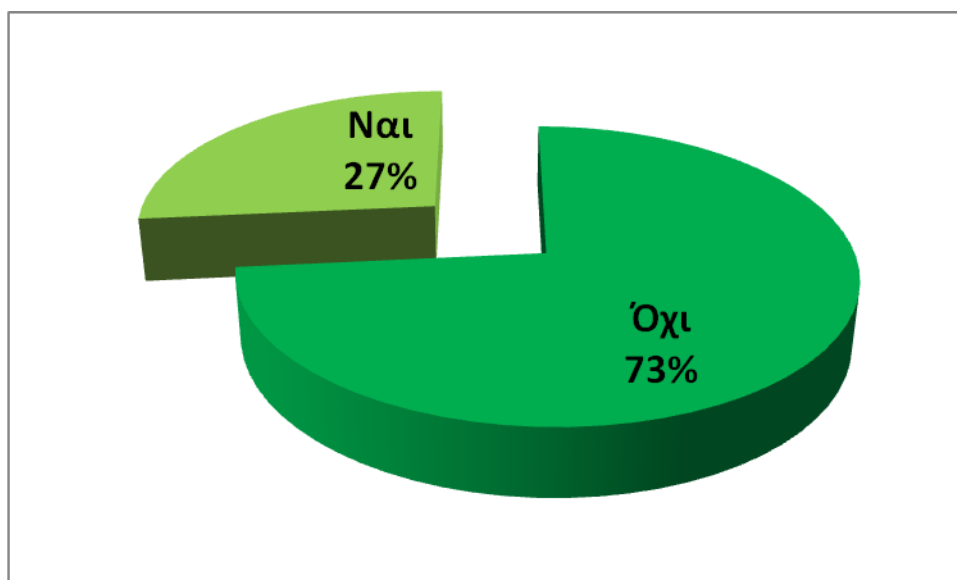
Όπως αναφερθήκαμε και παραπάνω από τους 34 ερωτηθέντες οι 16 ανακυκλώνουν. Το είδος των υλικών που ανακυκλώνουν συμπεραίνεται από τα παραπάνω γραφήματα. Γυαλί ανακυκλώνει το 29,4% (10 ερωτηθέντες), χαρτί δεν ανακυκλώνει το μεγαλύτερο ποσοστό 26,5% ενώ ανακυκλώνει 20,6%. Πλαστικό ανακυκλώνει 35,3% ενώ όχι 11,8%.

Αλουμίνιο ανακυκλώνει μόνο 7 ερωτηθέντες (20,6%) ενώ 9 (26,5) δεν ανακυκλώνουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό 32,4% δεν ανακυκλώνει ηλεκτρικές συσκευές ενώ μόνο το 14,7% ανακυκλώνει. Τέλος, χαρτί ανακυκλώνει ένα μεγάλο ποσοστό 32,4% ενώ 14,7% δεν ανακυκλώνει.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι από τους 16 αλλοδαπούς που ασχολούνται με την διαδικασία της ανακύκλωσης τα είδη που ανακυκλώνουν κυρίως είναι το πλαστικό (35,3%), το χαρτί (32,4%) και το γυαλί (29,4%) καθώς δεν ενδιαφέρονται καθόλου για την ανακύκλωση ηλεκτρικών συσκευών.

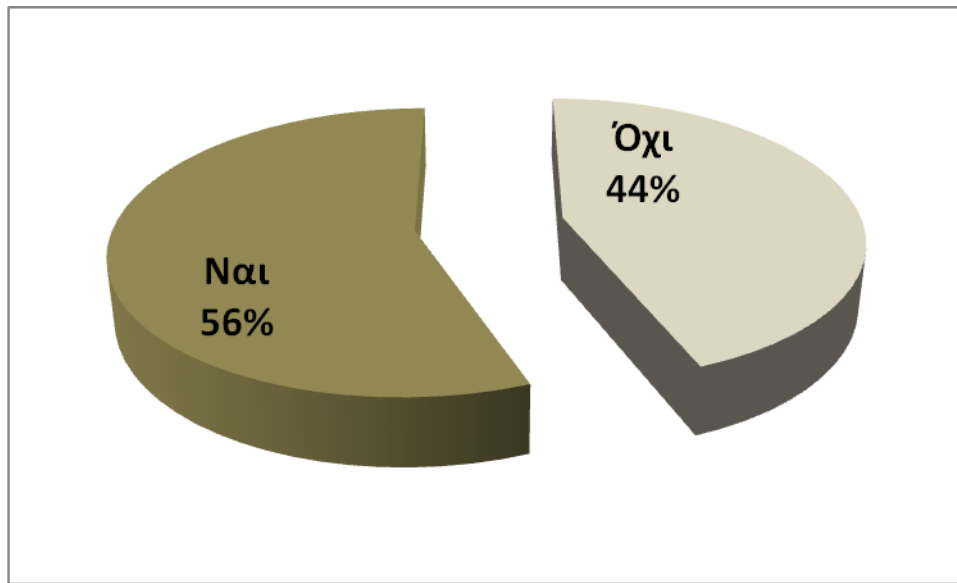
6.1.10 Γνώμη μεταναστών για τους Έλληνες

Γράφημα 26α: Εργατικοί

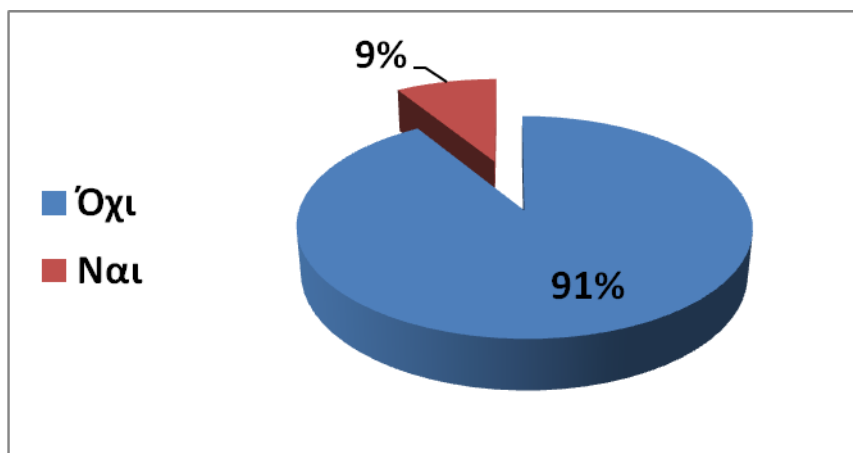
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 26 b: Ρατσιστές

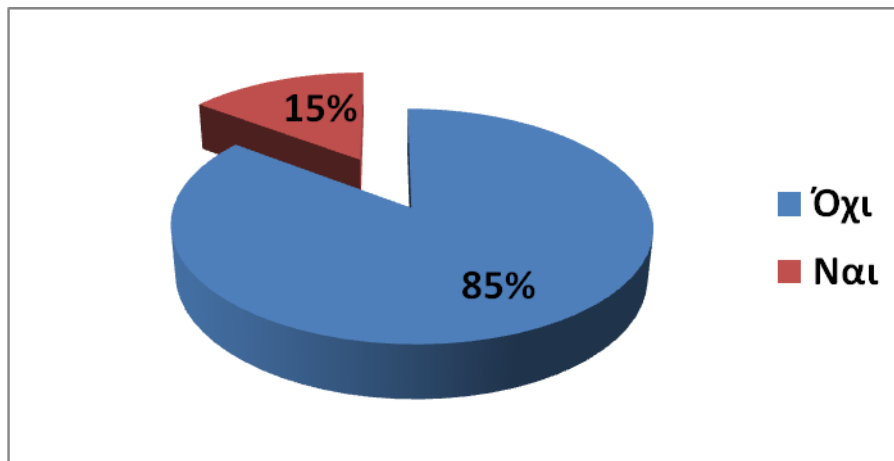
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 26c: Τεμπέληδες

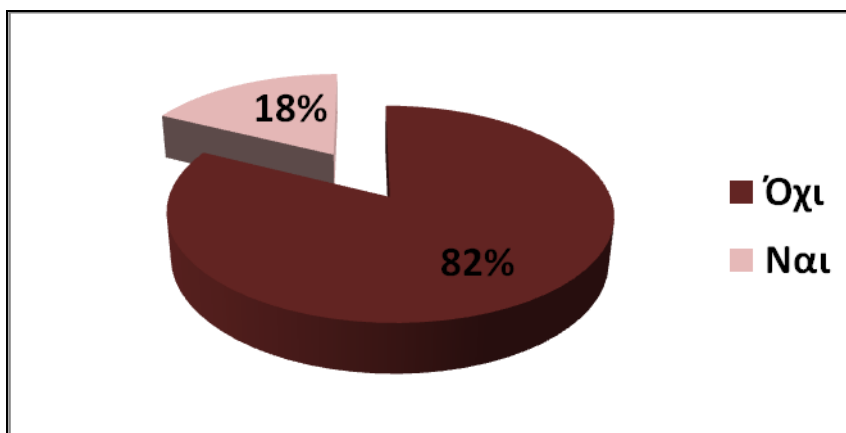
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 26d: Πονηροί

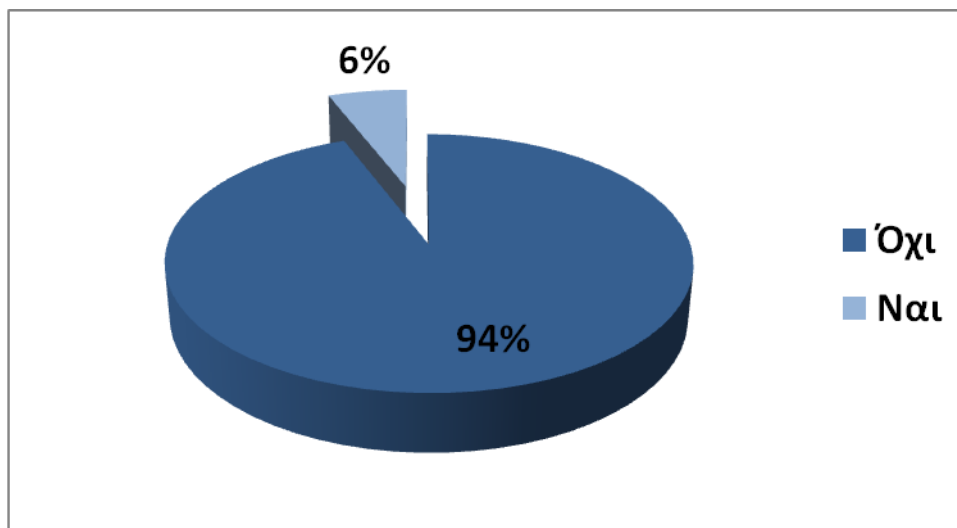
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 26ε: Τίμιοι

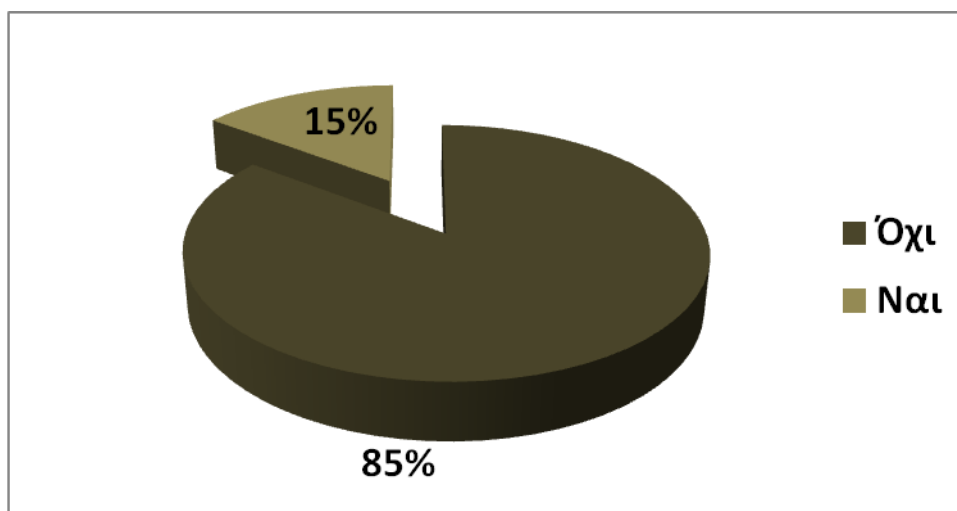
Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 26f: Έξυπνοι

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Γράφημα 26g: Χωρίς φιλότιμο

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

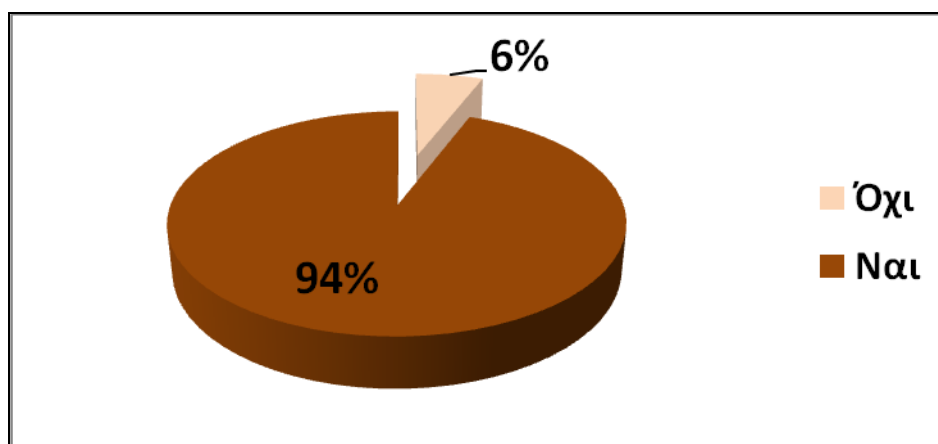
Τα παραπάνω γραφήματα 26a, 26b, 26d, 26e, 26f, 26 g μας δείχνουν την άποψη των οικονομικά ανεξάρτητων μεταναστών για τους Έλληνες. Στην ερώτηση δόθηκε η επιλογή να επιλέξουν περισσότερες από μια απαντήσεις. Από τους 34 ερωτηθέντες οι 12 έδωσαν 2 απαντήσεις ενώ 1 έδωσε 3. Το Γράφημα 26a για το αν είναι εργατικοί το 27% απάντησε πως είναι ενώ 73% δεν το επέλεξε. Στο Γράφημα 26b για το αν θεωρούν τους Έλληνες ρατσιστές ο μεγαλύτερος αριθμός του δείγματος (19) απάντησε πως τους θεωρούν ρατσιστές με ποσοστό 56% ενώ το 44% απάντησε όχι.

Στο Γράφημα 26c 31 (91%) ερωτηθέντες δεν θεωρούν ότι είναι τεμπέληδες και το 9% (3 ερωτηθέντες) απάντησαν πως είναι.

Το 15% απάντησε πως οι Έλληνες είναι πονηροί (Γράφημα 26d) και το 85% πως δεν είναι. Στο Γράφημα 26e το 82%, για το εάν είναι τίμιοι, δεν το επέλεξαν ενώ το 18% απάντησαν πως είναι. Στο Γράφημα 26f, για τον αν είναι έξυπνοι, βλέπουμε ότι 94% δηλαδή οι 32 από τους 34 ερωτηθέντες δεν ήταν στις επιλογές τους. Τέλος, στο Γράφημα 26g το 15% θεωρεί ότι δεν έχουν φιλότιμο και το 85% δεν το είχε στις επιλογές του.

6.1.11 Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα

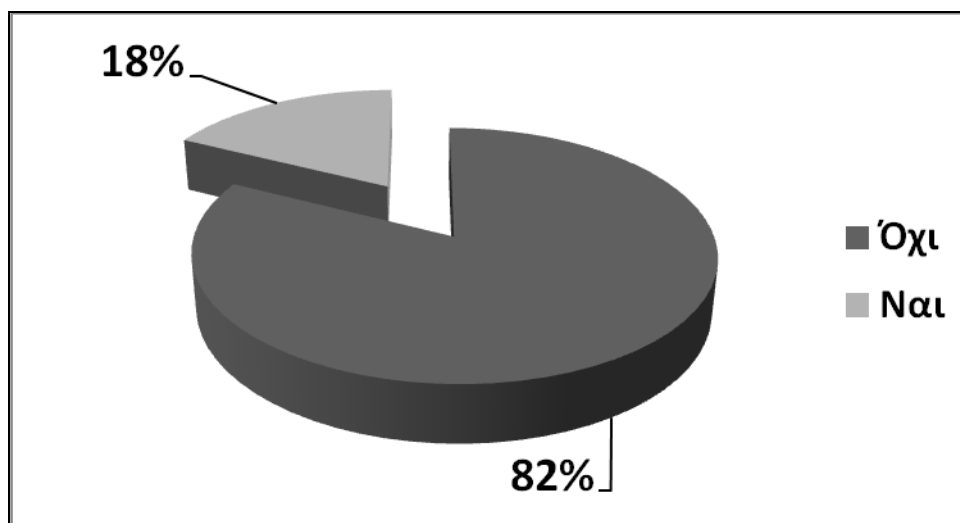
Γράφημα 27a: Γραφειοκρατία

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Οι αλλοδαποί επιχειρηματίες σ' αυτή την ερώτηση είχαν την επιλογή να δώσουν πάνω από μία απαντήσεις. Οι 10 ερωτηθέντες έδωσαν πάνω από μια απάντηση με πρώτη επιλογή ότι αντιμετωπίζουν πρόβλημα γραφειοκρατίας. Όπως βλέπουμε στο παραπάνω Διάγραμμα 27a το 94% των μεταναστών απάντησε ότι αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα γραφειοκρατίας και ειδικά επισήμαναν ότι καθημερινά ταλαιπωρούνται στα γραφεία αλλοδαπών και είναι και απογοητευμένοι. Επίσης, επισήμαναν ότι το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν εκτός από την άδεια παραμονής τους και μεγάλο πρόβλημα στις ανανεώσεις των αδειών σε ό,τι αφορά την επιχείρησή τους. Το 6% απάντησε ότι δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα γραφειοκρατίας γιατί έχουν ελληνική υπηκοότητα.

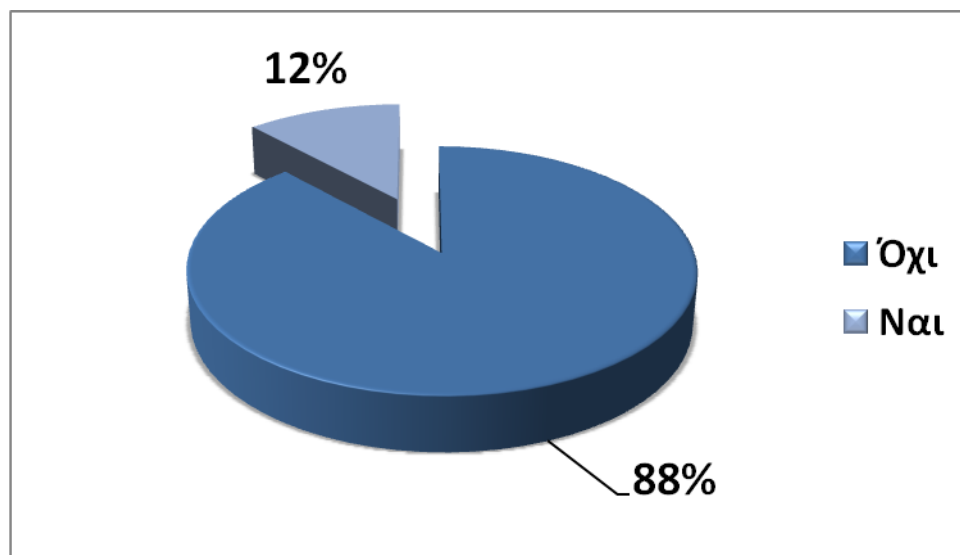
Γράφημα 27b: Ρατσισμός

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο Γράφημα 27b βλέπουμε ξεκάθαρα ότι ο ρατσισμός απέναντι στους μετανάστες είναι ένα συχνό και χρόνιο φαινόμενο. Το 82% απάντησε θετικά επισημαίνοντας ότι εκτός από την ρατσιστική αντιμετώπιση στους ίδιους το φαινόμενο του ρατσισμού επηρεάζει την οικογένειά τους και κυρίως τα παιδιά τους που φοιτούν σε ελληνικό σχολείο.

Γράφημα 27c: Στέγαση

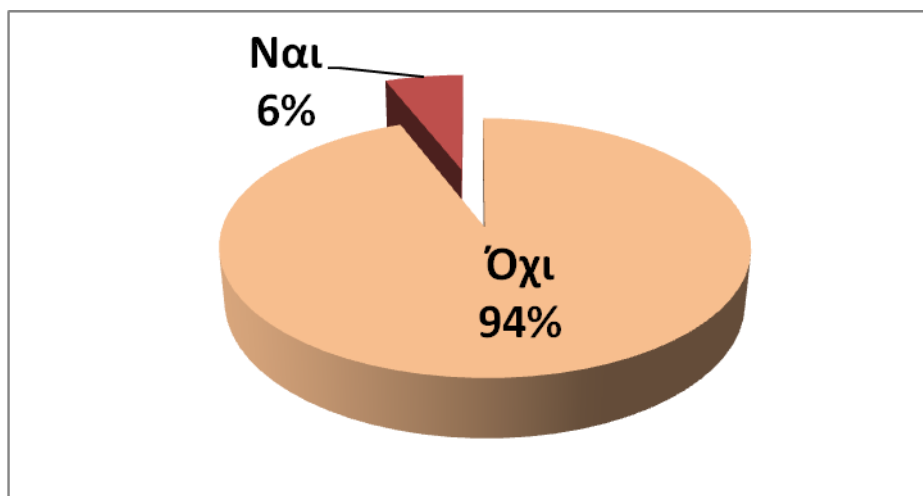

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Το 88% , όπως βλέπουμε στο Γράφημα 27c, δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα στέγασης, μπορούν να ενοικιάσουν κάποια κατοικία αλλά και να αγοράσουν με την ίδια ευκολία. Βέβαια

το 12% έχει αντίθετη άποψη θεωρούν ότι λόγο της καταγωγής τους δεν βρίσκουν τόσο εύκολα κατοικία για ενοικίαση ή αγορά.

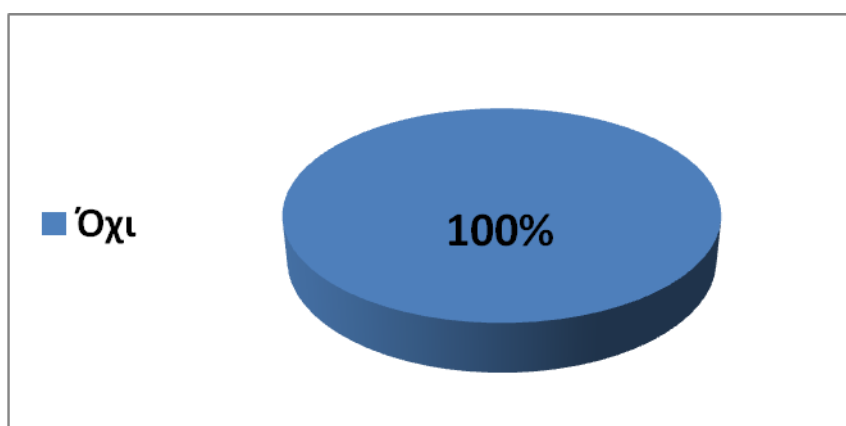
Γράφημα 27d: Ανεργία

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο Γράφημα 27d βλέπουμε ότι το 94% δεν αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα ανεργίας από την στιγμή που διαθέτουν δική τους επιχείρηση, όσο κι αν αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τη οικονομική κρίση (όπως θα δούμε παρακάτω). Το 6% απάντησε ότι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ανεργίας γιατί είναι σημαντικό πρόβλημα σε άτομα της οικογένειάς τους.

Γράφημα 27e: Άλλο

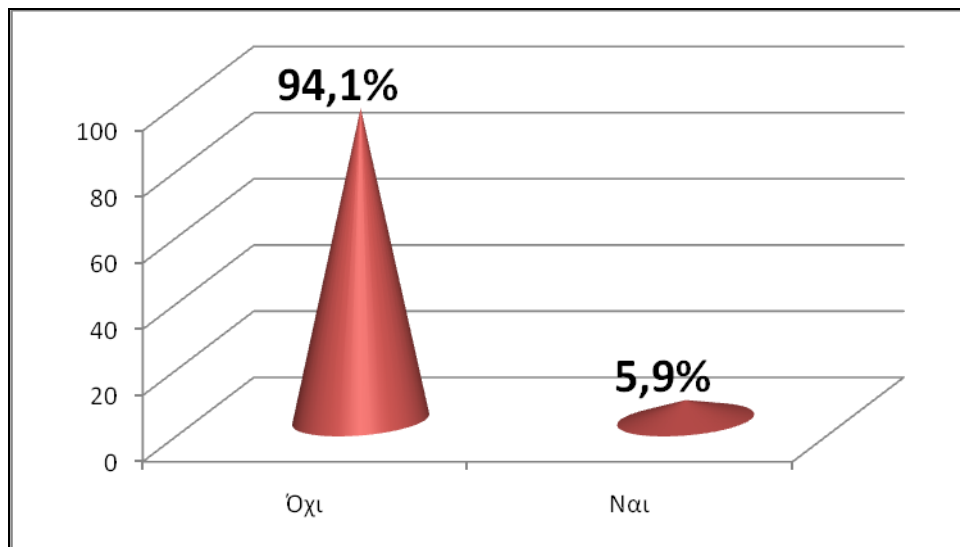

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο Γράφημα 27e βλέπουμε ότι το 100% των ερωτηθέντων καλύφθηκε από τις παραπάνω επιλογές και δεν χρειάστηκε να δώσει κάποια άλλη απάντηση.

6.1.12 Αλλαγή περιοχής στο άμεσο μέλλον

Γράφημα 28: Σκοπεύετε να φύγετε από την περιοχή το άμεσο μέλλον;

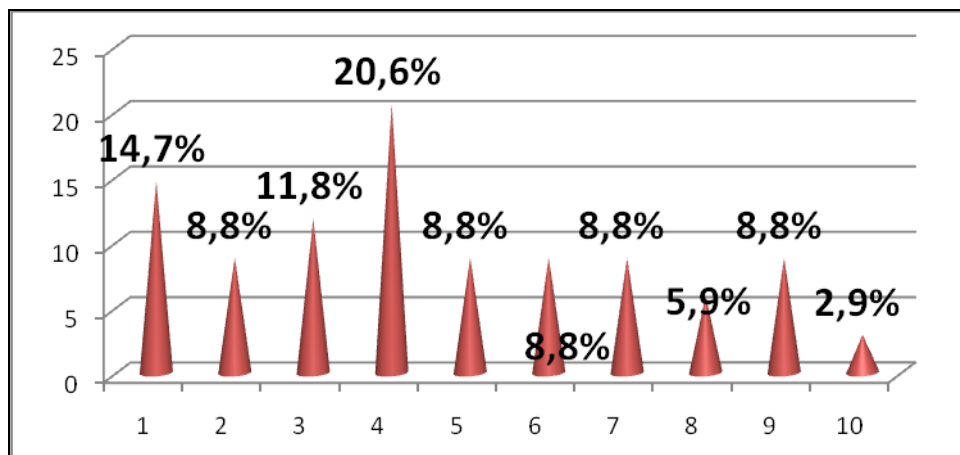

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω Γράφημα 28 διακρίνουμε ότι το 94,1% δεν σκοπεύει να φύγει από την περιοχή και όπως επισημάνθηκε από τους ίδιους δεν σκοπεύουν να φύγουν και από την Ελλάδα. Το 5,9% έχει σκοπό να φύγει είτε για να γυρίσουν στις οικογένειες τους είτε θα αλλάξουν περιοχή.

6.2 Στοιχεία επιχείρησης: Χρόνια λειτουργίας, ικανοποίηση από την επιχείρηση

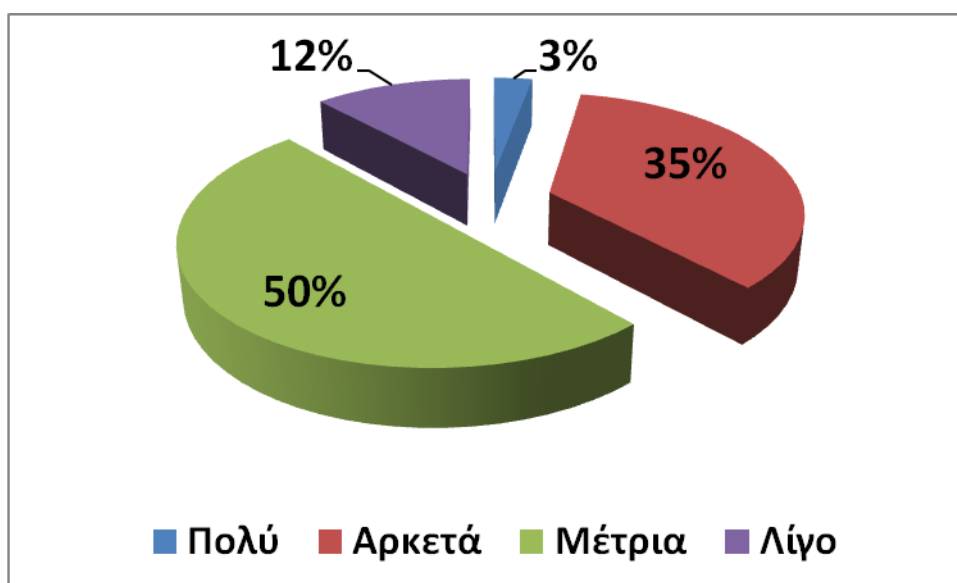
Γράφημα 30: Χρόνια διατήρησης της επιχείρησης

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω Γράφημα παρατηρούμε ότι 20,6% των ερωτηθέντων έχουν σε λειτουργία τη επιχείρηση 4 χρόνια και αμέσως μετά με 14,7% και 11,8% 1 χρόνο και 3 χρόνια αντίστοιχα. Το 8,8% λειτουργεί την επιχείρησή του 2 χρόνια και επίσης με την ίδια αναλογία ποσοστού, 8,8%, βλέπουμε ότι τα χρόνια λειτουργίας είναι 5-7 και 9. Τέλος, μόνο το 2,9% , ένας ερωτώμενος, έχει την επιχείρησή του 14 χρόνια. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τα χρόνια διαμονής δεν συμπίπτουν με τα χρόνια λειτουργίας αφού σύμφωνα με τους ίδιους τους μετανάστες ήθελαν πρώτα να είναι σίγουροι πριν ανοίξουν μια επιχείρηση.

Γράφημα 31: Ικανοποίηση από την επιχείρηση

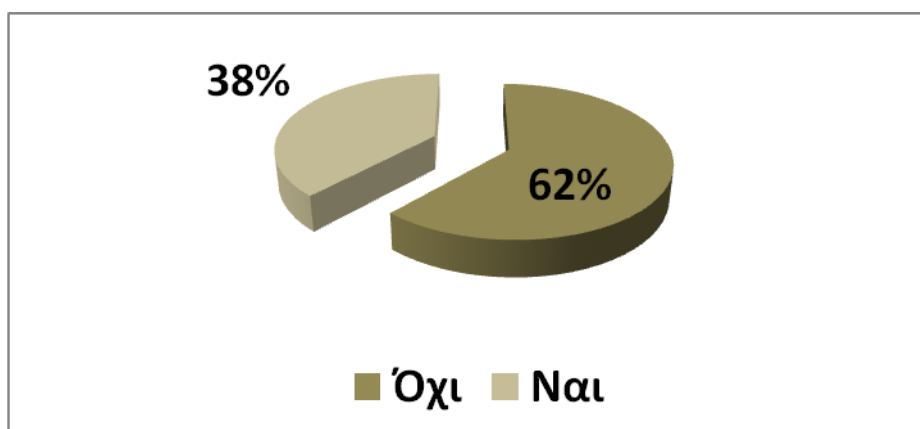

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στην ερώτηση πόσο ικανοποιημένοι είναι από την επιχείρησή τους 50% των ερωτηθέντων μεταναστών έδωσε την απάντηση ότι είναι μέτρια ικανοποιημένοι και ο λόγος που επισημάνθηκε από τους ίδιους είναι ότι τα τελευταία 3 χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης τα καταστήματά τους υπολειτουργούν. Το 35% απάντησε ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι και το 12% λίγο. Τέλος, μόλις το 3% (1 ερωτώμενος) είναι πολύ ικανοποιημένος από την απόδοση της επιχείρησης του.

5.2.1 Απασχόληση ατόμων στην επιχείρηση

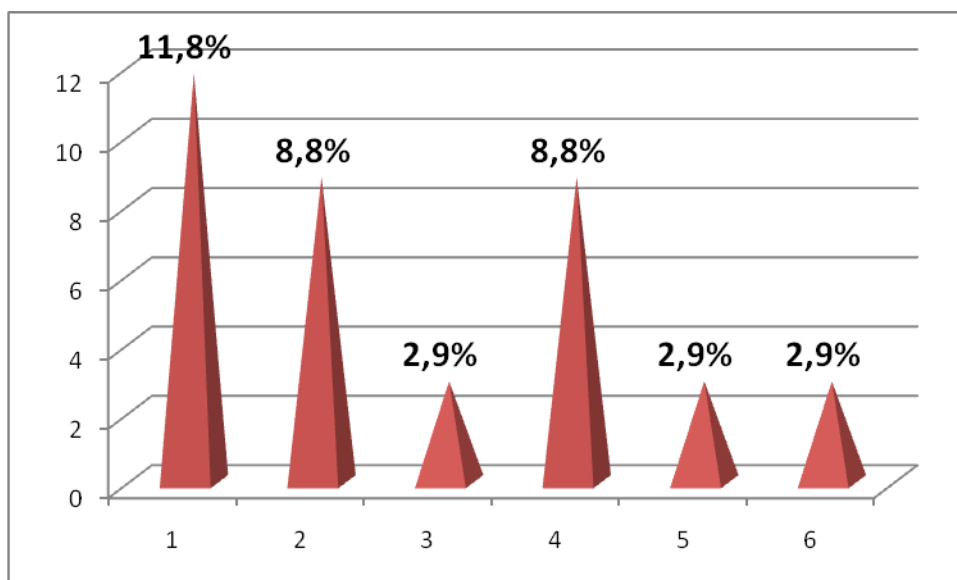
Γράφημα 32: Απασχολείτε άτομα στην επιχείρηση;

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στην ερώτηση αυτή οι 13 ερωτηθέντες (38%) απάντησαν θετικά, ότι απασχολούν άτομα στην επιχείρησή τους και 21 (62%) απάντησαν αρνητικά και στην επιχείρησή τους απασχολούνται μέλη της οικογένειας και είναι περιττό να προσλάβουν κάποιο προσωπικό.

Γράφημα 33: Πόσα άτομα απασχολείτε;

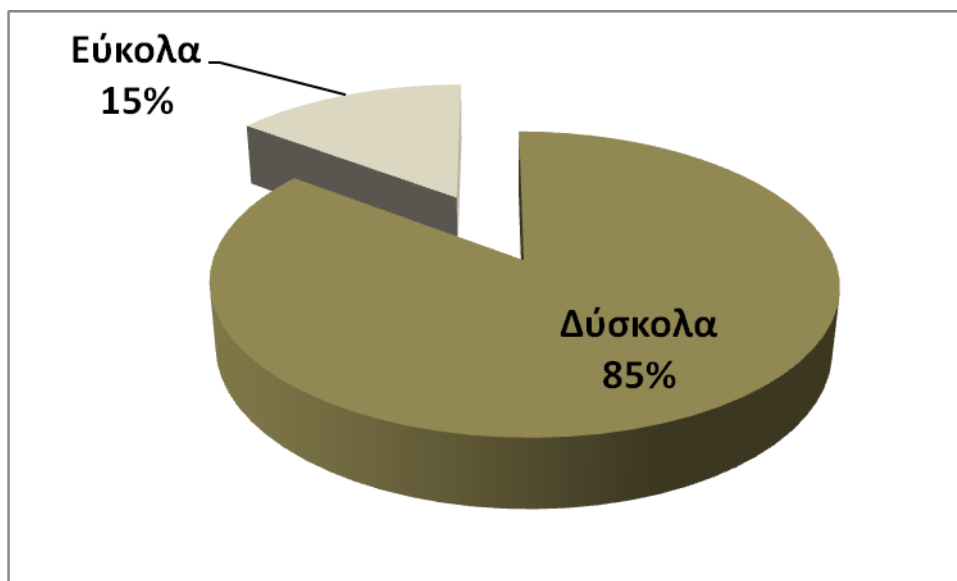

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στην παραπάνω ερώτηση απάντησαν όσοι απασχολούν άτομα στην επιχείρησή τους δηλαδή το 38% των ερωτηθέντων. Από το παραπάνω Γράφημα 33 βλέπουμε ότι 1 άτομο απασχολούν 11,8% και 2, 4 άτομα 8,8% αντίστοιχα. Ένας αλλοδαπός επιχειρηματίας (2,9%) απασχολεί 3 άτομα και ένας 5 άτομα. Τέλος, 10 άτομα απασχολεί 2,9% του δείγματος (1 ερωτώμενος).

6.2.2 Αδειοδότηση καταστήματος

Γράφημα 34: Η αδειοδότηση του καταστήματος έγινε δύσκολα ή ευκολα;

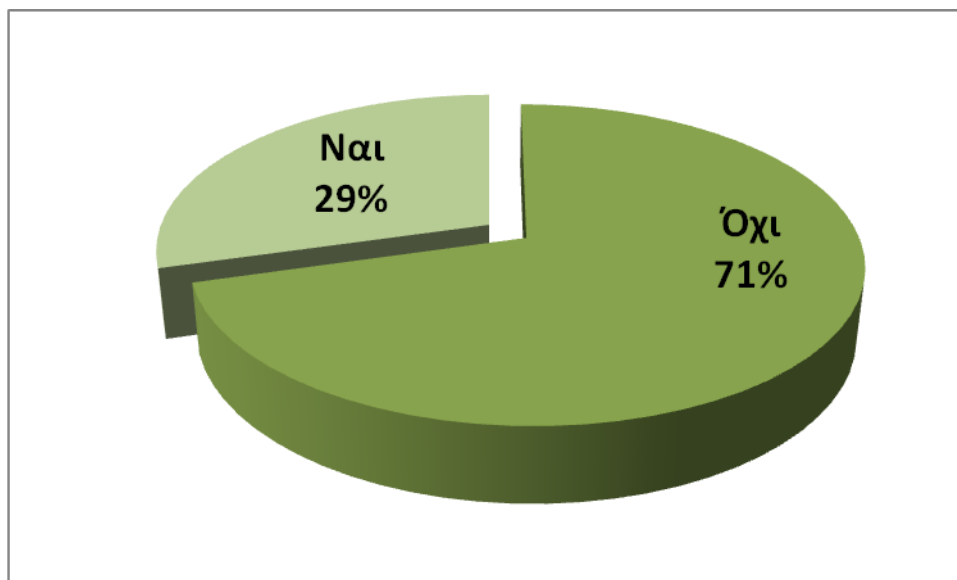

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο Γράφημα 34 βλέπουμε ότι το 85% του δείγματος απάντησε ότι δύσκολα χορηγήθηκε την άδεια για την λειτουργία του καταστήματος κυρίως λόγω γραφειοκρατείας. Επίσης, αναφέρανε ότι εκτός από τα προβλήματα που αντιμετώπισαν στην χορήγηση άδειας δύσκολα υπήρχαν ιδιοκτήτες που ενοικίαζαν τα καταστήματα τους, λόγω καταγωγής και μη εμπιστοσύνης. Εύκολα χορηγήθηκαν την άδεια λειτουργίας στο 15% των μεταναστών.

6.2.3 Ανακύκλωση απορριμμάτων της επιχείρησης

Γράφημα 35: Ανακύκλωση απορριμμάτων της επιχείρησης

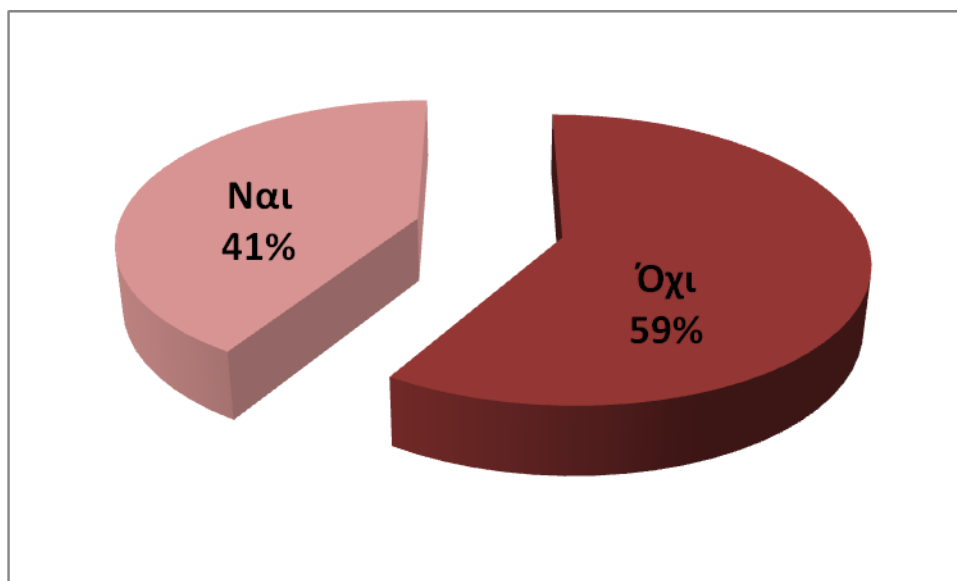

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω Γράφημα 35 διακρίνουμε ότι 71% των ερωτηθέντων απάντησε αρνητικά, δεν ανακυκλώνει και 29% απάντησε ότι ανακυκλώνει τα απορρίμματα από την επιχείρηση. Σύμφωνα με το Γράφημα 24 βλέπουμε ότι 47% του δείγματος ανακυκλώνει. Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι 18% ανακυκλώνει στο σπίτι του αλλά όχι στην επιχείρηση. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι από έναν επιχειρηματία ο οποίος διαθέτει εστιατόριο, μας επισήμανε ότι είναι αναγκαστικό από το κράτος να κάνουν ανακύκλωση.

6.2.4 Προβλήματα ρατσισμού και οικονομικής κρίσης στην επιχείρηση

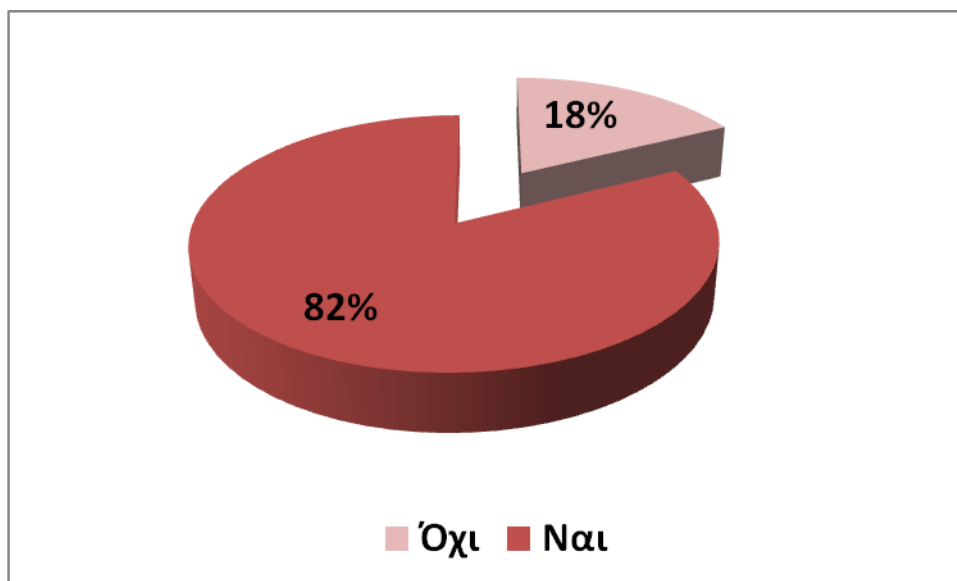
Γράφημα 36: Προβλήματα ρατσισμού στην επιχείρηση

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο Γράφημα 36 παρατηρούμε ότι 59% των επιχειρηματιών μεταναστών απάντησε ότι δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα ρατσισμού στο κατάστημά του και 41% απάντησε ότι αντιμετωπίζει πρόβλημα ρατσισμού

Γράφημα 37: Προβλήματα οικονομικής κρίσης στην επιχείρηση

Πηγή: Επιτόπια έρευνα, 2010

Στο παραπάνω Γράφημα βλέπουμε ότι 82% των οικονομικά ανεξάρτητων μεταναστών αντιμετωπίζουν πρόβλημα με την οικονομική κρίση, σε σημείο όπως επισημάνθηκε από τους ίδιους να κλείσουν την επιχείρησή τους. Αρνητικά, δηλαδή δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα με την κρίση, απάντησαν 18%. Τα καταστήματα που απάντησαν ότι δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα είναι κυρίως επιχειρήσεις ρουχισμού και εστιατόρια.

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα

Ο Δήμος Ζωγράφου φαίνεται ευαισθητοποιημένος σε θέματα που αφορούν τον πολιτισμό, την κοινωνία και το περιβάλλον μέσα από αναπτυξιακά έργα που θα αναδείξουν και θα βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο. Ταυτόχρονα προσπαθεί να συμβιβάσει και να εντάξει τους μετανάστες στη τοπική κοινωνία χωρίς να υποβιβάσει την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα.

Η εγκατάσταση και απασχόληση στην Ελλάδα ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών την τελευταία δεκαπενταετία, αποτελεί αναμφισβήτητα ένα από τα σημαντικά γεγονότα που επηρέασαν τις εξελίξεις στην χώρα μας στο τέλος του 20ου αιώνα. Το μέγεθος αυτής της μετανάστευσης διακρίνεται από την ταχύτητα και τον τρόπο με τον οποίο απορροφήθηκαν τα νέα εργατικά χέρια από διάφορους κλάδους της οικονομίας. Οι οικονομικοί μετανάστες αποτελούν ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού που ζει στην χώρα και υποστηρίζουν την ελληνική οικονομία.

Η δεκαετία του '90 είναι μια περίοδος για την χώρα μας, η οποία αποδείχθηκε απροετοίμαστη, διοικητικά, πολιτισμικά, κοινωνικά, για να δεχτεί τις μάζες των μεταναστών που πλημμύρισαν τη χώρα μετά από το 1990. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2001, ο αριθμός των μεταναστών στην χώρα μας ανέρχεται σε 761.813 άτομα από τα οποία οι 391.624 είναι εργαζόμενοι στην πλειοψηφία τους μισθωτοί (89%). Η πλειοψηφία των μεταναστών κατοικεί στις αστικές περιοχές και κυρίως προέρχονται από Βαλκανικές χώρες με επικρατέστερη την Αλβανία. Τα αίτια αυτής της υπεροχής της Αλβανικής υπηκοότητας πρέπει να αναζητηθούν τόσο στη γειτνίαση με την Ελλάδα, όσο και στην δεινή οικονομική κατάσταση της. Στην πλειοψηφία τους εργάζονται ως ανειδίκευτοι εργάτες, μικροεπαγγελματίες, τεχνίτες και ως χειριστές μεταφορικών μέσων.

Οι μετανάστες κατά τη διάρκεια της ένταξής τους στην ελληνική κοινωνία, συναντούν δυσκολίες και προβλήματα, τόσο στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικονομικό τομέα όσο και στη κοινωνική πρόνοια, στις σχέσεις με τις αρχές κλπ. Οι δυσκολίες των μεταναστών κατά τα τέσσερα πρώτα έτη της παραμονής τους στη πατρίδα, εξαιτίας της μη εκπλήρωσης των αναμενόμενων προσδοκιών τους, δημιουργούν δυσaréσκεια και απογοήτευση (www.uoi.gr).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι μετανάστες και τα άτομα από εθνικές μειονότητες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό αριθμό επιχειρηματιών στην Ευρώπη. Είναι σημαντικό οι πολιτικές που εφαρμόζονται να ενθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα και οι χώρες προορισμού να λαμβάνουν υπόψη πλήρως τις δυνατότητες επιχειρηματικότητας που εκπροσωπείται από αυτές τις ομάδες. Τα μέτρα στήριξης και οι πολιτικές πρωτοβουλίες θα

πρέπει να βοηθήσουν να ξεπεραστούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν σε γραφειοκρατικό, πολιτισμικό και κοινωνικό επίπεδο. Να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τα προβλήματα που υπάρχουν και να ληφθούν μέτρα σε όλα τα επίπεδα (κοινωνικά, οικονομικά, πολιτισμικά κλπ).

Στο κεφάλαιο 5 γίνεται αναφορά σε μελέτες που έχουν διεξαχθεί στο εξωτερικό και κυρίως στην Ευρώπη με θέμα την συμβολή των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Οι έρευνες αυτές παρουσίασαν τις επιδράσεις των μεταναστευτικών εισροών στους μισθούς και στα επίπεδα ανεργίας του ντόπιου πληθυσμού. Τα αποτελέσματα των ερευνών ήταν διφορούμενα διότι κάποιες έδειξαν αρνητική σχέση μεταξύ του μεταναστευτικού ρεύματος και της τοπικής αγοράς εργασίας ενώ κάποιες άλλες θεωρούν ότι η τοπική αγορά εργασίας μένει ανεπηρέαστη.

Η έρευνα που έγινε στην παρούσα πτυχιακή μελέτη στηρίχτηκε στο δείγμα που προέκυψε από 34 ερωτηματολόγια, τα οποία μοιράστηκαν σε επιχειρηματίες μετανάστες του Δήμου Ζωγράφου. Μέσα από τη έρευνα προέκυψε ότι η πλειοψηφία των μεταναστών προέρχονται από την Αλβανία που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό και αμέσως μετά είναι η Συρία. Κατοικούν σε μισθωμένες οικίες και η κύρια ενέργεια για την θέρμανσή τους είναι το πετρέλαιο δηλαδή χρησιμοποιούν την κεντρική θέρμανση των πολυκατοικιών. Χρησιμοποιούν κυρίως αυτοκίνητο για την μετακίνησή τους και λιγότερο τα άλλα μέσα μεταφοράς. Κυρίως άνδρες είναι εκείνοι οι οποίοι επέλεξαν να λειτουργήσουν μια ανεξάρτητη επιχείρηση και αντιμετώπισαν πολλά προβλήματα γραφειοκρατίας κατά την αδειοδότηση του καταστήματος. Οι κύριοι λόγοι εγκατάστασης στην περιοχή είναι οικονομικοί. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ατομικών επιχειρήσεων έχουν ως χρόνια λειτουργίας 4 χρόνια. Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας ήταν πολύ ευχαριστημένοι από την απόδοση της επιχείρησής τους, πλέον είναι μέτρια ικανοποιημένοι από την απόδοση του, αφού η οικονομική κρίση πλήττει όλο και περισσότερο την ελληνική οικονομία.

Ο βαθμός ένταξής τους στην τοπική κοινωνία αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα καθώς υποστηρίζουν πως η τοπική κοινωνία τους συμπαραστέκεται αλλά από την άλλη αδιαφορούν κιόλας γι' αυτούς. Εκφράζονται με καλά λόγια για τους Έλληνες και πολλοί από τους μετανάστες και έχουν φιλικές σχέσεις μαζί τους. Η γνώμη τους για τους Έλληνες, έρχεται σε αντίθεση με τις φιλικές σχέσεις, τις οποίες δήλωσαν ότι έχουν, αφού ένα μεγάλο ποσοστό πιστεύει πως οι Έλληνες είναι ρατσιστές. Ένα πολύ μικρό ποσοστό συμμετέχει στις τοπικές εκδηλώσεις, τα παιδιά τους πάνε στο σχολείο και μερικοί επισκέπτονται τον χώρο του σχολείου για την εξέταση της προόδου του παιδιού τους. Το περιβάλλον ένας παράγοντας ο οποίος φαίνεται ότι δεν τους απασχολεί αφού ένα μικρό ποσοστό ανακυκλώνει και ασχολείται με τις περιβαλλοντικές ενέργειες του Δήμου.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι οικονομικά ανεξάρτητοι μετανάστες συμβάλλουν όχι σε ικανοποιητικό επίπεδο στην βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου

Ζωγράφου. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος χρειάζεται ενημέρωση, προς τους μετανάστες, ώστε να μην δημιουργούνται προβλήματα διάκρισης, για να μπορέσουν να συμμετέχουν σε όλες τις ενέργειες του Δήμου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελίδης Μ. 2000. *Χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη*. Εκδόσεις: Συμμετρία
- Γαλανός Φ., Αλαμπάνης Κ. 1999. *Η αειφορεία και οι επιδράσεις της στα δάση, το περιβάλλον και την οικονομία*. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 1998. *Αειφόρος αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή ένωση: Πλαίσιο δράσης*. Βρυξέλλες
- Ζώρζος Α. 2001. *1809-2000: Ανατολικά της Αθήνας «Τα Κουπόνια»*. Εκδόσεις: Πολιτισμός Παλαιών Ζωγραφιστών
- Κανελλόπουλος Κ., Γρέγου Μ., Πετραλιάς Α. 2006. *Παράνομοι μετανάστες στην Ελλάδα: κρατικές πολιτικές, τα χαρακτηριστικά και η κοινωνική τους θέση*. Εκδόσεις: European Migration Network
- Καρβούνης Σ. και Γεωργόπουλος Δ. 2003. *Διαχείριση του περιβάλλοντος: επιχειρήσεις και βιώσιμη ανάπτυξη*. Εκδόσεις: Σταμούλη
- Κοκκώσης Χ. 2001. *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον*. Εκδόσεις: Κριτική
- Κώττης Γ. 1994. *Οικονομία και Οικολογία*. Εκδόσεις: Παπαζήση
- Λαζαρέτου Θ. 2002. *Περιβαλλοντικά προβλήματα και δίκαιο*. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
- Λιανός Π. Θεόδωρου. 2003. *Σύγχρονη Μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική Διερεύνηση*. Εκδόσεις: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.
- Μαθητές Ε1 τάξης 10^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ζωγράφου κατά το σχολικό έτος 1997-1998, σε συνεργασία με τον δάσκαλο Νικόλαο Ι. Δημητρίου. 2005. *Η ιστορία του Δήμου Ζωγράφου μέσα από τους δρόμους του τις πλατείες και τις εκκλησίες. «Οι δρόμοι είχαν την δική τους ιστορία»*. Εκδόσεις: Πολιτιστικός σύνδεσμος Παλαιών Ζωγραφιστών
- Μαρβάκης, Παρσάνογλου, Παύλου. 2001. *Μετανάστες στην Ελλάδα*. Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα

- Μητούλα Ρ. 2006. *Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος*. Εκδόσεις: Αθ. Σταμούλης
- Μητούλα Ρ., Κάλδης Π., Αστέρα Ό. 2008. *Βιώσιμη Ανάπτυξη: Έννοιες / Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Διαστάσεις*. Εκδόσεις: Rosili
- Μουσούρου. 2003. *Μεταναστευτική και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*. Εκδόσεις: Gutenberg
- Μοδινός Μ. και Ευθιόπουλος Η. 2000. *Η Βιώσιμη Πόλη*. Εκδόσεις: Στοχαστής/ ΔΙΠΕ
- Μπριασούλη Ε. 1997. *Δείκτες αειφορείας :Κριτική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας*. Εκδόσεις: Τόπος, Τεύχος 12
- Ναξάκης Χ. και Χλέτσος Μ. 2003. *Μετανάστες και μετανάστευση : Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές Πτυχές*. Εκδόσεις: Πατάκη
- Nancy L. Green. 2002. *Οι Δρόμοι της μετανάστευσης :Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*. Εκδόσεις: Σαββάλας
- Παππάς Α. 2002. *Ζωγράφου-Ιλίσσια-Γουδί: Ένας ιστορικός περίπατος*. Εκδόσεις: Πολιτισμικού συνδέσμου Παλαιών Ζωγραφιωτών.
- Πουλοπούλου- Έκμε . 2007. *Η μεταναστευτική πρόκληση*. Εκδόσεις: Παπαζήσης
- Σύλλογος Παλαιών Ζωγραφιωτών. 2002. *Εικόνες και Μνήμες. Ιστορικό και Φωτογραφικό Λεύκωμα από την παλιά συνοικία Ζωγράφου*. Εκδόσεις: Πολιτισμικός Σύλλογος Παλαιών Ζωγραφιωτών
- Φίλιας Β. 2000. *Κοινωνιολογία του Πολιτισμού: Βασικές Οροθετήσεις και κατευθύνσεις*. 1ος τόμος. Εκδόσεις: Παπαζήση

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Reid D. 1999. *Sustainable Development: An Introductory Guide*. Earthscan Publications. London
- Herman D. 1996. *Beyond growth: The economics of Sustainable Development*. Boston Press
- Dustmann C., Glitz A. and Frattini T. 2008. *The labour market impact of immigration*. Vol 24. Pp 477-494

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.ilisiakos.com
- www.wikipedia.com
- www.zografou.gr
- www.scirus.com
- www.astynomia.gr
- www.statistics.gr
- www.epp.eurostat.ec.europa.eu
- www.statcan.gc.ca

Παραρτήματα

I. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ερωτηματολόγιο

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και πραγματοποιείται στο πλαίσιο πτυχιακής εργασίας.

Σας ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας.

Ημερομηνία: __/__/__

Αριθμός ερωτηματολογίου: __

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

ΔΗΜΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

1. Ποια είναι η εθνικότητα σας ; _____

2. Που μένετε (δημοτικό διαμέρισμα / Δήμος); _____

3. Φύλο:

Ανδρας ☐
Γυναίκα ☐

4. Τι εκπαίδευση έχετε;

Δημοτικό ☐
Γυμνάσιο ☐
Λύκειο ☐
ΤΕΙ ☐
ΑΕΙ ☐
Μεταπτυχιακό ☐

5. Ηλικία

20-30 ☐
30-40 ☐
40-50 ☐
50-60 ☐
60< ☐

6. Πόσα χρόνια μένετε στην Ελλάδα; έτη

7. Οικογενειακή κατάσταση

Έγγαμος ☐
Άγαμος ☐
Άλλο: ☐

8. Τι εθνικότητα έχει ο/η σύζυγος;

Αλβανική	☐
Βουλγαρική	☐
Ρουμανική	☐
Άλλη:	

9. Η οικογένειά σας που βρίσκεται;

Στην Ελλάδα	☐
Στην χώρα καταγωγής σας	☐

10. Έχετε παιδιά;

Ναι	☐
Όχι	☐

11. Πηγαίνει το παιδί σας σε ελληνικό σχολείο;

Ναι	☐
Όχι	☐

12. Συμμετέχετε στις συνελεύσεις γονέων-κηδεμόνων;

Ναι	☐
Όχι	☐

13. Για ποιόν κυρίως από τους παρακάτω λόγους αποφασίσατε να διαμείνετε στο Δήμο;

Προσωπικούς /οικογενειακούς λόγους	☐
Οικονομικούς λόγους	☐
Επαγγελματικούς λόγους	☐

14. Τι μέσα μεταφοράς έχετε στην κατοχή σας;

Αυτοκίνητο	☐
Μηχανάκι	☐
Τίποτα	☐
Άλλο:	

15. Σε τι κατοικία μένετε;

Ιδιόκτητη

☐

Ενοίκιο

☐

Φιλοξενία

☐

Άλλο

16. Συγκατοικείτε με άλλα άτομα εκτός της οικογένειάς σας;

Ναι

☐

Όχι

☐

17. Αν ναι, με πόσα άτομα συγκατοικείτε;

18. Για τη θέρμανση της κατοικίας σας, τι είδους ενέργεια χρησιμοποιείτε;

Ηλεκτρική

☐

Υγραέριο

☐

Πετρέλαιο

☐

Ξύλα

☐

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

19. Πώς θα χαρακτηρίζατε τις σχέσεις σας με τους Έλληνες;

Φιλική

☐

Μόνο επαγγελματική

☐

Άλλο:

20. Συμμετέχετε στις τοπικές εκδηλώσεις;

Ναι

☐

Όχι

☐

21. Πώς θα χαρακτηρίζατε την αντιμετώπιση της τοπικής κοινωνίας;

Εχθρική

☐

Φιλική

☐

Αδιάφορη

☐

22. Γνωρίζετε υπάρχει πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο;

Ναι ☐
Όχι ☐

23. Αν ναι, πιστεύετε ότι επαρκούν οι κάδοι;

Ναι ☐
Όχι ☐

24. Ανακυκλώνετε;

Ναι ☐
Όχι ☐

25. Αν ναι, ποια από τα παρακάτω υλικά ανακυκλώνετε;

Γυαλί ☐
Μπαταρίες ☐
Πλαστικό ☐
Αλουμίνιο ☐
Ηλεκτρονικά ☐
Χαρτί ☐

26. Ποια η γνώμη σας για τους Έλληνες;

Εργατικοί ☐
Ρατσιστές ☐
Τεμπέληδες ☐
Πονηροί ☐
Τίμιοι ☐
Έξυπνοι ☐
Χωρίς φιλότιμο ☐

27. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε στην Ελλάδα;

Γραφειοκρατία ☐
Ρατσισμός ☐
Στέγαση ☐
Ανεργία ☐
Άλλο: ☐

28. Σκοπεύετε να φύγετε από την περιοχή στο άμεσο μέλλον;

Ναι

☐

Όχι

☐

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

29. Πόσα χρόνια έχετε την επιχείρησή σας; έτη

30. Πόσο ικανοποιημένος είστε από την επιχείρησή σας;

Πολύ

☐

Αρκετά

☐

Μέτρια

☐

Λίγο

☐

Καθόλου

☐

31. Απασχολείτε στην επιχείρησή σας άλλο προσωπικό;

Ναι

☐

Όχι

☐

32. Κι αν, ναι πόσα άτομα απασχολείτε; _____

33. Η αδειοδότηση του καταστήματος έγινε:

Εύκολα

☐

Δύσκολα

☐

34. Αντιμετωπίζεται πρόβλημα με την οικονομική κρίση;

Ναι

☐

Όχι

☐

35. Ανακυκλώνεται τα απορρίμματα της επιχείρησής σας;

Ναι

☐

Όχι

☐

36. Αντιμετωπίζεται πρόβλημα ρατσισμού στην επιχείρησή σας;

Ναι

☐

Όχι

☐

II. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακες περιγραφικών συχνοτήτων

Πίνακας 1: Συχνότητα Εθνικότητας

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Αλβανία	11	32,4	32,4	32,4
Συρία	9	26,5	26,5	58,8
Κίνα	4	11,8	11,8	70,6
Σουδάν	2	5,9	5,9	76,5
Αίγυπτος	1	2,9	2,9	79,4
Ιορδανία	1	2,9	2,9	82,4
Νιγηρία	2	5,9	5,9	88,2
Λίβανος	1	2,9	2,9	91,2
Βουλγαρία	1	2,9	2,9	94,1
Μαρόκο	1	2,9	2,9	97,1
Γκάνα	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 2: Συχνότητες Δημοτικού Διαμερίσματος που κατοικούν

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ζωγράφου	29	85,3	85,3	85,3
Καρέας	1	2,9	2,9	88,2
Αμπελόκηποι	2	5,9	5,9	94,1
Περιστέρι	1	2,9	2,9	97,1
Παγκράτι	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 3: Συχνότητες φύλου

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Γυναίκα	7	20,6	20,6	20,6
Άνδρας	27	79,4	79,4	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 4: Συχνότητες Εκπαίδευσης

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δημοτικό	10	29,4	29,4	29,4
Γυμνάσιο	12	35,3	35,3	64,7
Λύκειο	7	20,6	20,6	85,3
ΤΕΙ	3	8,8	8,8	94,1
ΑΕΙ	1	2,9	2,9	97,1
Μεταπτυχιακό	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 5: Συχνότητες Ηλικίας

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
20-30	3	8,8	8,8	8,8
30-40	15	44,1	44,1	52,9
40-50	12	35,3	35,3	88,2
50-60	4	11,8	11,8	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 6: Συχνότητες Χρόνων Διαμονής στην Ελλάδα

	Συχνότητα	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
4,00	1	2,9	2,9	2,9
6,00	2	5,9	5,9	8,8
7,00	3	8,8	8,8	17,6
8,00	5	14,7	14,7	32,4
9,00	2	5,9	5,9	38,2
10,00	5	14,7	14,7	52,9
11,00	3	8,8	8,8	61,8
12,00	2	5,9	5,9	67,6
14,00	1	2,9	2,9	70,6
15,00	2	5,9	5,9	76,5
16,00	2	5,9	5,9	82,4
17,00	1	2,9	2,9	85,3
18,00	1	2,9	2,9	88,2
19,00	1	2,9	2,9	91,2
20,00	1	2,9	2,9	94,1
22,00	1	2,9	2,9	97,1
30,00	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 7: Συχνότητες Οικογενειακής Κατάστασης

	Συχνότητα	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Έγγαμος	32	94,1	94,1	94,1
Άγαμος	1	2,9	2,9	97,1
Διαζευγμένος/η	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 8: Συχνότητες Εθνικότητας Συζύγου

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Αλβανία	10	29,4	29,4	29,4
Βουλγαρία	1	2,9	2,9	32,4
Ρουμανία	1	2,9	2,9	35,3
Ελλάδα	5	14,7	14,7	50,0
Κίνα	4	11,8	11,8	61,8
Σουδάν	2	5,9	5,9	67,6
Συρία	7	20,6	20,6	88,2
Λίβανος	1	2,9	2,9	91,2
Μαρόκο	1	2,9	2,9	94,1
Γκάνα	1	2,9	2,9	97,1
Νιγηρία	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 9: Συχνότητες Διαμονής της οικογένειας

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Χώρα καταγωγής	6	17,6	17,6	17,6
Ελλάδα	28	82,4	82,4	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 10: Συχνότητες εάν έχουν παιδιά

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν απάντησαν ενώ θα έπρεπε	1	2,9	2,9	2,9
Όχι	3	8,8	8,8	11,8
Ναι	30	88,2	88,2	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 11: Συχνότητες εάν τα παιδιά πηγαίνουν σε ελληνικό σχολείο

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν απάντησαν	1	2,9	2,9	2,9
Δεν απάντησαν ενώ θα έπρεπε	9	26,5	26,5	29,4
Όχι	8	23,5	23,5	52,9
Ναι	16	47,1	47,1	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 12: Συχνότητες συμμετοχής στις συνελεύσεις γονέων και κηδεμόνων

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν απάντησαν	1	2,9	2,9	2,9
Δεν απάντησαν ενώ θα έπρεπε	12	35,3	35,3	38,2
Όχι	12	35,3	35,3	73,5
Ναι	9	26,5	26,5	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 13: Συχνότητες λόγου διαμονής στον Δήμο

	Συχνότητες	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Προσωπικούς/ Οικογενειακούς λόγους	12	35,3	35,3	35,3
Οικονομικούς λόγους	16	47,1	47,1	82,4
Επαγγελματικού ς λόγους	6	17,6	17,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 14: Συχνότητες κατοχής αυτοκινήτου

	Συχνότητες	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	15	44,1	44,1	44,1
Ναι	19	55,9	55,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 14a: Συχνότητες κατοχής Δικύκλου

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	25	73,5	73,5	73,5
Ναι	9	26,5	26,5	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 14b: Συχνότητες μη κατοχής μεταφορικού μέσου

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Έχουν μεταφορικό μέσω	28	82,4	82,4	82,4
Τίποτα	6	17,6	17,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 14c: Συχνότητες κατοχής άλλου μεταφορικού μέσου

	Συχνότητες	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	32	94,1	94,1	94,1
Ναι	2	5,9	5,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 15: Συχνότητες σε τι οικία κατοικούν

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ιδιόκτητη	8	23,5	23,5	23,5
Ενοίκιο	26	76,5	76,5	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 16: Συχνότητες συγκατοίκησης με άλλα άτομα εκτός από την οικογένεια

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	28	82,4	82,4	82,4
Ναι	6	17,6	17,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 17: Συχνότητες ατόμων συγκατοίκησης

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν συγκατοικούν	28	82,4	82,4	82,4
1,00	3	8,8	8,8	91,2
2,00	2	5,9	5,9	97,1
3,00	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 20: Συχνότητες συμμετοχής στις τοπικές εκδηλώσεις

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	22	64,7	64,7	64,7
Ναι	12	35,3	35,3	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 19: Συχνότητες για την σχέση τους με τους Έλληνες

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Φιλική	28	82,4	82,4	82,4
Μόνο Επαγγελματική	6	17,6	17,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 18: Συχνότητες για το είδος ενέργειας που χρησιμοποιείτε για την θέρμανση της κατοικίας

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ηλεκτρική	8	23,5	23,5	23,5
Υγραέριο	9	26,5	26,5	50,0
Πετρέλαιο	17	50,0	50,0	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 21: Συχνότητες αντιμετώπισης της τοπικής κοινωνίας

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Φιλική	17	50,0	50,0	50,0
Αδιάφορη	17	50,0	50,0	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 22: Συχνότητες εάν γνωρίζουν ότι υπάρχει πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	18	52,9	52,9	52,9
Ναι	16	47,1	47,1	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 23: Συχνότητες εάν επαρκούν οι κάδοι ανακύκλωσης

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν απάντησαν/ Δεν κάνουν ανακύκλωση	16	47,1	47,1	47,1
Όχι	13	38,2	38,2	85,3
Ναι	5	14,7	14,7	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 24: Συχνότητες για το αν ανακυκλώνουν

	Συχνότητες	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	18	52,9	52,9	52,9
Ναι	16	47,1	47,1	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 25a: Συχνότητες ανακύκλωσης γυαλιού

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν ανακυκλώνουν	18	52,9	52,9	52,9
Όχι	6	17,6	17,6	70,6
Ναι	10	29,4	29,4	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 25b: Συχνότητες ανακύκλωσης μπαταρίας

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν ανακυκλώνουν	18	52,9	52,9	52,9
Όχι	9	26,5	26,5	79,4
Ναι	7	20,6	20,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 25c: Συχνότητες ανακύκλωσης πλαστικού

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν ανακυκλώνουν	18	52,9	52,9	52,9
Όχι	4	11,8	11,8	64,7
Ναι	12	35,3	35,3	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 25d: Συχνότητες ανακύκλωσης αλουμινίου

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν ανακυκλώνουν	18	52,9	52,9	52,9
Όχι	9	26,5	26,5	79,4
Ναι	7	20,6	20,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 25e: Συχνότητες ανακύκλωσης ηλεκτρονικών

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν ανακυκλώνουν	18	52,9	52,9	52,9
Όχι	11	32,4	32,4	85,3
Ναι	5	14,7	14,7	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 25f: Συχνότητες ανακύκλωσης χαρτιού

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν ανακυκλώνουν	18	52,9	52,9	52,9
Όχι	5	14,7	14,7	67,6
Ναι	11	32,4	32,4	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Συχνότητες γνώμης αλλοδαπών για τους Έλληνες

Πίνακας 26a: Συχνότητες εάν είναι εργατικοί

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	25	73,5	73,5	73,5
Ναι	9	26,5	26,5	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 26b: Συχνότητες εάν είναι ρατσιστές

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	15	44,1	44,1	44,1
Ναι	19	55,9	55,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 26c: Συχνότητες εάν είναι τεμπέληδες

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	31	91,2	91,2	91,2
Ναι	3	8,8	8,8	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 26d: Συχνότητες εάν είναι πονηροί

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	29	85,3	85,3	85,3
Ναι	5	14,7	14,7	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 26ε: Συχνότητες εάν είναι τίμιοι

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	28	82,4	82,4	82,4
Ναι	6	17,6	17,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 26f: Συχνότητες εάν είναι έξυπνοι

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	32	94,1	94,1	94,1
Ναι	2	5,9	5,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 26g: Συχνότητες εάν είναι χωρίς φιλότιμο

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	29	85,3	85,3	85,3
Ναι	5	14,7	14,7	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 27α: Συχνότητες εάν το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η γραφειοκρατία

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	2	5,9	5,9	5,9
Ναι	32	94,1	94,1	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 27b: Συχνότητες εάν το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι ο ρατσισμός

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	28	82,4	82,4	82,4
Ναι	6	17,6	17,6	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 27c: Συχνότητες εάν το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η στέγαση

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	30	88,2	88,2	88,2
Ναι	4	11,8	11,8	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 27d: Συχνότητες εάν το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η ανεργία

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	32	94,1	94,1	94,1
Ναι	2	5,9	5,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 27e: Συχνότητες εάν το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι κάτι άλλο εκτός από τα παραπάνω

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	34	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 28: Συχνότητες εάν σκοπεύουν να φύγουν από την περιοχή στο άμεσο μέλλον

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	32	94,1	94,1	94,1
Ναι	2	5,9	5,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 29: Συχνότητες χρόνου διατήρησης της επιχείρησης

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
1,00	5	14,7	14,7	14,7
2,00	3	8,8	8,8	23,5
3,00	4	11,8	11,8	35,3
4,00	7	20,6	20,6	55,9
5,00	3	8,8	8,8	64,7
6,00	3	8,8	8,8	73,5
7,00	3	8,8	8,8	82,4
8,00	2	5,9	5,9	88,2
9,00	3	8,8	8,8	97,1
14,00	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 30: Συχνότητες για το πόσο ικανοποιημένοι είναι με την επιχείρησή τους

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Πολύ	1	2,9	2,9	2,9
Αρκετά	12	35,3	35,3	38,2
Μέτρια	17	50,0	50,0	88,2
Λίγο	4	11,8	11,8	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 31: Συχνότητες απασχόλησης προσωπικού στην επιχείρηση

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	21	61,8	61,8	61,8
Ναι	13	38,2	38,2	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 32: Συχνότητες για το πόσα άτομα απασχολούν

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δεν απασχολούν	21	61,8	61,8	61,8
1,00	4	11,8	11,8	73,5
2,00	3	8,8	8,8	82,4
3,00	1	2,9	2,9	85,3
4,00	3	8,8	8,8	94,1
5,00	1	2,9	2,9	97,1
10,00	1	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 33: Συχνότητες εάν η αδειοδότηση του καταστήματος έγινε εύκολα ή δύσκολα

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Δύσκολα	29	85,3	85,3	85,3
Εύκολα	5	14,7	14,7	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 34: Συχνότητες για το αν αντιμετωπίζουν προβλήματα με την οικονομική κρίση

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	6	17,6	17,6	17,6
Ναι	28	82,4	82,4	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 35: Συχνότητες εάν ανακυκλώνουν τα απορρίμματα της επιχείρησης

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	24	70,6	70,6	70,6
Ναι	10	29,4	29,4	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	

Πίνακας 36: Συχνότητες για τον αν αντιμετωπίζουν ρατσισμό στην επιχείρηση

	Συχνότητες	Ποσοστά	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	20	58,8	58,8	58,8
Ναι	14	41,2	41,2	100,0
Σύνολο	34	100,0	100,0	